ERDÉLYI MAGYARSÁG

XVI. ÉVFOLYAM
2005. július – szeptember

Miért Alsó-Rekecsiny?

A független Erdély alkotmánya

A feledésre ítélt Márton Ferenc

Erdélyi költők nyugati emigrációban

Az évezred árvize

Máramarosi koronavárosok

60

A „LÁTHATATLAN HADSEREG"

Mottó:
„A kém híranyaga, ha az a valóságnak megfelel, tízezerszer többet ér, mint amennyi aranyat a kém nyom."
(Egy angol szakíró a 20. századból)

Stephen Koch: ***Kettős szerepben – Az értelmiség elcsábítása*** lebilincselő könyvét lapozom. Arról szól, hogy a CSEKA és jogutódja, az OGPU, Trockij felfedezettjének, Willi Münzenberg egykori borbélytanonc irányítása alatt – őt tekintik a modern kémkedés megteremtőjének, melyben a nyílt propaganda titkos akciókkal keveredett – a magyar maffia, Alpári Gyula, Szántó Béla, Maly Teodor, Gibarti Louis, alias Dobos László hogyan nyerte meg, vásárolta fel kilóra a baloldali?, szociális érzékenységű?, kommunista barát?, Sztálint és a Szovjetuniót istenítő? nyugati értelmiséget, művészeket, írókat.

Az első világháború idején a 45.000 kémet vetettek be. Münzenbergék áldásos tevékenysége, e nem túl nagy csapat irányítása alatt, a két világháború között – hozzájuk tartozott Marlene Dietrich szerelmével, Franz Kafka barátságával dicsekvő Otto Katz, akit a Slansky-perben végeztek ki – Lenin és Sztálin álmát, a kommunista rendszert volt hivatva az egész világra exportálni!

Sztálin ötlete a 30-as évek legelején: a Vörös Hadsereg megerősödéséig nagy pacifista kampányt kell indítani a nyugati demokráciákban! Nosza, Gigarti/Dobos megszervezi az Amszterdami Háborúellenes Ligát! Ebbe bele tartozott az is, hogy ekkor Hitler tervei ellen semmit nem szándékoztak tenni.

A 30-as évek közepére változott a szovjet politika: a Nagy Terror, a moszkvai perek idejére elterelendő a világ figyelmét arról, ami a Szovjetunióban történik, mérsékelt kampány indult a náci birodalom ellen.

Sztálin koncepciója harmadszor is módosult: a második világháborúban mind Németország, mind a Nyugat vereséget kell szenvedjen, és a végén majd megindulhat a Vörös Hadsereg. Előttük az utat a titkosszolgálat készíti elő.

Münzenbergék hatalmas médiabirodalmat teremtettek szovjet pénzen Nyugat-Európában és Amerikában. (Minő hasonlóság, a mai állapotokkal!). Újságokat, rádióállomásokat, filmvállalatokat, kiadókat tartottak fenn, szervezeteket hoztak létre, konferenciákat tartottak. Romain Rolland, Henri Barbusse, André Gide mind elhitte és terjesztette – mint Malraux is – a „Nagy Hazugságot" a békés szándékú, demokratikus Szovjetunióról. Jean-Paul Sartre, Paul Nizan, Raymond Aron, a három muskétás is rajogója lett. Németországban: Heinrich Mann, Fritz Lang, Bertolt Brecht, Egon Erwin Kisch, Amerikában Lillian Helmann, Hammett és Dorothy Parker, valamint Hemingway és Alvárez del Vayo volt a nagy fogás. Angliában a Komintern ügynökök részéről a magyar maffia csapata szervezte be az angol korona három hírhedt kémét. A spanyol polgárháború idején a nem kívánatos moszkvai külföldi emigránsoktól szabadult meg Sztálin, Gerő Ernőben kiváló kivitelezőre találva. Nem feledkezhetünk meg Balázs Béláról, gróf Károlyi Mihályról és Andrássy Katinkáról, akiknek szalonja a Münzenberg fiúk átjáró háza volt.

A Komitern-ügynökök között – általában a női kémek különös képességekkel rendelkeznek – megkülönböztetett helyet foglaltak el: Budberg bárónő, Gorkij (felesége is ügynök volt) és Wells szeretője, Kudaseva hercegnő, akit arra képeztek ki, hogy Rolland élettársa legyen, Elsa Triolet, Majakovszkij szerelmének, Lily Briknek a nővére, aki Aragon szerelme lett.

Nem kell különösebb meggyőzés ahhoz a megállapításhoz, hogy a Münzenberg-fiúkat és másokat nem a hazaszeretet vezérelte, vagy kényszerítette arra, hogy egy olyan agresszív nagyhatalom érdekeit szolgálják a világban, mint a Szovjetunió, amely több mint 62 millió áldozatot követelt, csak a hazájában! Szerte a világon 136 millióra tehető a kommunizmus áldozatainak száma. Sorsukat tehát – kivégzés, elföldelés, téboly, magány – méltán megérdemelték. Tetteik nem szolgáltak dicsőségére sem nemzetüknek, sem a világnak.

Nem úgy, mint a románok elleni kémkedés vádjával 1916 novemberében kivégzett Szilágyi Irma székely tanítónő, aki jeltelen sírban fekszik a bákói katonai temetőben. Kortársai, magyarok, mint Jancsó Benedek, és a román George Cair, csodálattal adóztak emlékének.

Jutott mindez eszembe, egy újsághír olvasása közben. Mely szerint az Erdélyből elszármazott Sz. Tibor és b. neje, Sz. Ildikó ellen az a gyanú merült fel, hogy budapesti kormánykapcsolataikat kihasználva – lévén Sz. T. az RMDSZ irodavezetője a magyar fővárosban, b. neje a HTHM és több minisztérium vezető munkatársa – információkat szolgáltattak ki a román titkosszolgálatnak. (Magyarigazolványok tulajdonosai Kárpátalján és Erdélyben például). Mindez már egy fél éve nyílt titok volt Romániában, ráadásul a Nemzetbiztonsági Hivatalból kikerült dokumentum alapján. (A román kémfőnök Virgil Magureanu, alias Asztalos Imre azzal dicsekedett: megvannak az informátorai az NBH-ban.)

„Megállapított igazság, hogy azok, akik hazaszeretetből, kötelességből, gyűlöletből kémkedtek, halált megvető bátorsággal, eredményesen küzdöttek, akiket azonban a pénz vezetett a harcnak erre a mezejére, azok megbízhatatlanok voltak és két, sőt sokszor több arcot is váltottak, de minden oldalról pénzt, sok pénzt akartak szerezni." Írta Botár Árpád volt császári és királyi mozgó hírszerző állomásvezető ezredes az első világháború idején szerzett tapasztalatai alapján a kémekről, akiket ***„láthatatlan hadsereg"***-nek nevezett. Csak mellesleg, ő írja le tapasztalatai alapján: Galicia, Észak-Magyarország, Bácska, Horvátország, Dalmácia, Erdély tele volt nemzetiségekkel, és itt minden város, minden tanya menedéket adott az ellenünk kémkedőknek. Galiciában például találékonyan a hegyre szaladgáló lányok piros szoknyája jelezte a magyar tüzérség csapatmozgását, a fehér, a gyalogságét.

(Hírhedt többes ügynök volt a Cingaroff nevű örmény-görög-román-albán zsidó, aki az első háború idején kémkedett az oroszoknak, a románoknak, a szerbeknek, a németeknek, az osztrák-magyaroknak és ellenük.)

Vajon az utókor, hogyan értékeli Sz. T. és Sz. I. dicső tetteit? Ha azok igazak, legjobb lenne nevet, nemzetet és országot változtatni – szándékosan nem hazát mondok, mert ilyeneknek nincs – , ami ugye bár nem szokatlan ezen emberfajtánál.

Eltalálta a nyájas olvasó, Szatmári Ildikó, nem egy Szilágyi Irma, ha azonos is a monogramjuk! Azonban tisztelt nemzettársaim, tudatában vagyunk-e annak, hogy nemcsak kémkedéssel lehet a hazát elárulni?

Tudják mire gondolok.

Lipcsey Ildikó

1868. évi XLIV. törvénycikk a nemzetiségi egyenjogúság tárgyában

A múltban és a jelenben a trianoni békediktátummal létrejött utódállamok úgy állították ben a volt Osztrák-Magyar Monarchiát, mint a népek börtönét. Ezt ékesen megcáfolja az 1868-as nemzetiségi törvény, amely az első ilyen jellegű a modern Európában. *(a szerk.)*

Minthogy Magyarország összes honpolgárai az alkotmány alapelvei szerint is politikai tekintetben egy nemzetet képeznek, az oszthatatlan egységes magyar nemzetet, melynek a hon minden polgára, bármely nemzetiséghez tartozzék is, egyenjogú tagja;

minthogy továbbá ezen egyenjogúság egyedül az országban divatozó többféle nyelvek hivatalos használatára nézve, és csak annyiban eshetik külön szabályok alá, a mennyiben ezt az ország egysége, a kormányzat és közigazgatás gyakorlati lehetősége s az igazság pontos kiszolgáltatása szükségessé teszik;

a honpolgárok teljes egyenjogúsága minden egyéb viszonyokat illetőleg épségben maradván, a különféle nyelvek hivatalos használatára nézve következő szabályok fognak zsinórmértékül szolgálni:

1. § A nemzet politikai egységénél fogva Magyarország államnyelve a magyar levén, a magyar országgyűlés tanácskozásai s ügykezelési nyelve ezentúl is egyedül a magyar; a törvények magyar nyelven alkottatnak, de az országban lakó minden más nemzetiség nyelvén is hiteles fordításban kiadandók; az ország kormányának hivatalos nyelve a kormányzat minden ágazatában ezentúl is a magyar.

2. § A törvényhatóságok jegyzőkönyvei az állam hivatalos nyelvén vitetnek; de vitethetnek e mellett mindazon nyelven is, a melyet a törvényhatóságot képviselő testület vagy bizottmány tagjainak legalább egy ötödrésze jegyzőkönyvi nyelvül óhajt.

A különböző szövegekben mutatkozó eltérések eseteiben a magyar szöveg a szabályozó.

3. § Törvényhatósági gyűlésekben mindaz, a ki ott szólás jogával bír, akár magyarul szólhat, akár saját anyanyelvén, ha az nem a magyar.

4. § A törvényhatóságok az államkormányhoz intézett irataikban az állam hivatalos nyelvét használják; de használhatják a mellett hasábosan még azon nyelvek bármelyikét is, melyeket jegyzőkönyveikben használnak. Egymásközti irataikban pedig akár az állam nyelvét, akár pedig azon nyelvek egyikét használhatják, a mely azon törvényhatóság által, melyhez az irat intéztetik, a második szakasz szerint jegyzőkönyvei vitelére elfogadtatott.

5. § A belső ügyvitel terén a törvényhatósági tisztviselők az állam hivatalos nyelvét használják; de a menynyiben az egyik vagy másik törvényhatóságra, vagy tisztére nézve gyakorlati nehézséggel járna: az illető tisztviselők kivételesen törvényhatóságai jegyzőkönyvi nyelveinek bármelyikét is használhatják. Valahányszor azonban az állami felügyelt és a közigazgatás tekintetei megkívánják: jelentéseik és az ügyiratok egyszersmind azok hivatalos nyelvén is felterjesztendők.

6. § A törvényhatósági tisztviselők saját törvényhatóságaik területén a községekkel, gyülekezetekkel, egyesületekkel, intézetekkel és magánosokkal való hivatalos érintkezésseikben a lehetőségig ezek nyelvét használják.

7. § Az ország minden lakosa azon esetben, a melyekben ügyvéd közbejötte nélkül akár felperesi, akár alperesi, akár folyamodó minőségben, személyesen, vagy megbízott által veszi és veheti igénybe a törvény ótalmát, és a bíró segélyét:

a) saját községi bírósága előtt anyanyelvét;

b) más községi bírósága előtt saját község ügykezelési, vagy jegyzőkönyvi nyelvét;

c) saját járási bírósága előtt saját községének ügykezelési vagy jegyzőkönyvi nyelvét;

d) más bíróságok előtt, akár legyenek azok saját törvényhatóságának, akár pedig más törvényhatóságnak bíróságai, azon törvényhatóság jegyzőkönyvi nyelvét használhatja, a melyhez az illető bíróság tartozik.

8. § A bíró a 7-ik § eseteiben a panaszt vagy kérelmet, a panasz vagy kérelem nyelvén intézi el; a kihallgatást, tanúhallgatást, szemlét és más bírói cselekményeket úgy a peres, mint a peren kívüli, valamint a bűnvádi eljárásoknál a perben álló felek, illetőleg a kihallgatott személyek nyelvén eszközli; a perek tárgyalási jegyzőkönyveit azonban azon a nyelven vezeti, melyet a perlekedő felek a törvényhatóságok jegyzőkönyvi nyelvei közül kölcsönös megegyezéssel választanak. Ha e tekintetben megegyezés létre nem jönne, a bíró a tárgyalási jegyzőkönyvet a törvényhatóság jegyzőkönyvi nyelveinek bármelyikén vezetheti, tartozik azonban annak tartalmát a feleknek szükség esetén tolmács segélyével is megmagyarázni.

Szintúgy tartozik a bíró a felek előtt megmagyarázni s illetőleg tolmácsoltatni a per fontosabb okmányait is, ha ezek olyan nyelven volnának szerkesztve, melyet a perben álló felek egyike vagy másika nem ért.

Az idézési végzés a megidézendő fél érdekében, ha rögtön kitudható, annak anyanyelvén, különben pedig azon községnek, a melyben a megidézendő fél lakik, jegyzőkönyvi nyelvén, vagy pedig az állam hivatalos nyelvén fogalmazandó.

A bírói határozat a tárgyalási jegyzőkönyv nyelvén hozandó: de köteles azt a bíró minden egyes félnek azon a nyelven is kihirdetni, illetőleg kiadni, a melyen kívánja, a mennyiben azon nyelv a törvényhatóságnak, a melyhez a bíró tartozik, jegyzőkönyvi nyelveinek egyikét képezi.

9. § Mindazon polgári s bűnvádi perekben, melyek ügyvéd közbejöttével folytatandók, az első bíróságoknál mind a perlekedésnek, mind a hozandó ítéleteknek nyelvére addig, míg az első bíróságok végleges rendezése és a szóbeli eljárás behozatala fölött a törvényhozás nem határoz, az eddigi gyakorlat mindenütt fentartandó.

10. § Az egyházi bíróságok maguk határozzák meg ügykezelési nyelvöket.

11. § A telekkönyvi hivataloknál a törvényszék felügyelésének tekintetében is az illető törvényszék ügykezelési nyelve használható; de ha a felek úgy

(folytatás a 47. oldalon)

ERDÉLYI MAGYARSÁG

Független szemle
A határainkon túli magyarok fóruma
Alapító főszerkesztő: Köteles Pál
XVI. évfolyam 60. szám
2005. július – szeptember

Kiadja **Az Erdélyi Magyarságért Alapítvány**
Levelezési cím: 2001 Szentendre, Pf. 154.
Felelős kiadó: Atzél Ferenc
Felkért főszerkesztő: Lipcsey Ildikó

Az Erdélyi Magyarság c. folyóirat szerkesztőségének címe:
2001 Szentendre, Pf. 154.
Telefon/fax: 06/26/381-299
Drótposta: azerma@dunakanyar.net

HU ISSN 0865-6819
Tördelés: **CoGraf**, Budapest
Nyomdai munkálatok:
TONYO-GRÁF Nyomdai és Grafikai Stúdió
(1154 Budapest, Tompa Mihály utca 25.)
Felelős vezető: Szűcs Barnabás (Tel.: 238-0462)

KÉZIRATOKAT NEM ŐRZÜNK MEG
ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.
AZ ALÁÍRT CIKKEKÉRT A SZERZŐK
VISELIK A FELELŐSSÉGET.
A SZERKESZTŐSÉG FENNTARTJA
AZ ÍRÁSOK SZELLEMÉT ÉS TARTALMÁT
NEM ÉRINTŐ RÖVIDÍTÉSEK JOGÁT.

A folyóirat támogatására küldött befizetésekről – kérésre – (APEH) igazolást állítunk ki, mely összeggel – az érvényben lévő rendelet szerint – támogatóink a befizetés évében adóalapjukat csökkenthetik.

Bankszámlánk:
Országos Takarékpénztár (OTP)- Szentendrei Fiók 11742087 – 20071776
Angol elnevezés: National Savings and Commercial Bank Limited (2000 Szentendre)

SWIFT kód: OTPVHUHB

Adószámunk: 19667173-1-43

AZ ERDÉLYI MAGYARSÁG AZ INTERNETEN:
www.cograf.hu/erma

KÖVETKEZŐ SZÁMUNK
2005 decemberében jelenik meg.

TARTALOM

- A „láthatatlan hadsereg"
- Az 1868-as nemzetiségi törvény
- Szamizdat – Lovas István nyílt levele

VALÓSÁG-MÉRLEG

- Kéri Edit: Miért Alsó-Rekecsiny? 4-8
- Hévizi Józsa: Városi kisebbségi önkormányzatok 9-10
- Drágffy Bertalan: Emil Constantinescu és az RMDSZ kapcsolatai 12-15

HISTORIA

- Lipcsey Ildikó: A forradalom hatása és következményei Romániában 16-21

DOKUMENTUMOK

- A független Erdély alkotmánya 22-24

VISSSZAPILLANTÓ

- Hazaáruló kémek bandája 25-26

MŰHELY

- Polgárdy Géza: A feledésre ítélt Márton Ferenc 27-29
- Szász István Tas: Naplójegyzetek 30-31

SZÉPMÍVESSÉG

- Erdélyi költők nyugati emigrációban 32-34

FIGYELŐ

- Románok, magyarok és mások a román kommunista párt boszorkánykonyháján 35-36
- RMDSZ-platform Elnökségének közleménye
- Az évezred árvize pusztított Székelyföldön 37
- Az Erdélyi Magyar Kezdeményezés 38
- Máramarosi koronavárosok 38
- Magyaródy Szabolcs: A Hunyadi Öregcserkész Munkacsoport beszámolója 39-40

Postabontás 41-45

Lapszámunkat Márton Ferenc művei illusztrálják (dr. Polgárdy Archívum – cikk a 27. oldalon)

Miért Alsó-Rekecsiny?

A távoli Moldvában élő katolikus csángók magyarságtudata őrzésének legfőbb akadálya a magyar nyelvű istentisztelet és a magyar iskolák hiánya. Groza álkoalíciós kormánya idején, 1947-ben az egyébként rossz emlékű Czikó Nándor, akkor oktatásügyi államtitkár jóvoltából 72 magyar nyelvű iskola nyílt Moldvában. Duma György személyében csángó képviselő került a román parlamentbe. Rövid időn belül bezárták ezeket az iskolákat, de 1954-ben még volt mersze három magyar kommunistának, Csehi Sárinak, Tóth Sándornak és Weiszmann Imrének, hogy szóvá tegye: a csángók magyarok, nyelvük, kultúrájuk magyar, őket is megilleti a magyar nyelv használatának, oktatásának joga. Ügyük azóta megjárta a Vatikánt, a román kormány is kénytelen volt foglalkozni vele.

Mindenki, aki tudja mit jelent a csángómagyar kérdés, ezért fogadta határtalan örömmel a hírt: lesz csángó magyar oktatási központ! Majd jöttek a levelek, az e-mailek: nem jó a hely kiválasztása! Több okból is: 1. egy mező közepén, amely alatt gázvezeték fekszik, kétséges az építési engedély megadása, 2. Nem a magyar lakosú Külső-Rekecsinybe, hanem a román Alsó-Rekecsinybe tervezik az iskolát, kollégiummal és egyebekkel. Kéri Edit ezúttal is fáradhatatlan ügybuzgalommal járt utána annak, igazi oknyomozóként, nagy lelkiismeretességgel, hogy valóban téves volt-e a helyszín kiválasztása, s ha igen, ki a felelős ezért. Ki tévesztette meg és miért az apostoli küldetésű Böjte Csaba ferences atyát?

Az Erdélyi Magyarságot is a tisztázás őszinte szándéka vezeti akkor, amikor a szerző negyven oldalas dokumentum összeállításából, az ügy kényes volta miatti figyelmeztetések ellenére közli az alábbi írást.

(A szerkesztőség ezúton mond köszönetet azoknak a csángó értelmiségieknek, akik sorról, sorra ellenőrizték a cikk valóságtartalmát.).

Az egész ország nemzeti érzésű magyarsága óriási örömmel fogadta tavasszal a hírt, hogy Böjte Csaba erdélyi, dévai ferences atya, a Dévai Szent Ferenc Alapítvány elnöke, több erdélyi árvaház alapítója és építője, alapítványa pénzéből – kb. 22 millió Ft értékű lejből – vett Moldvában 17 hektár földet, abból a célból, hogy azon magyar katolikus iskola-kombinátot építsen kollégiummal a moldvai magyar (csángómagyar) gyermekek számára, óvodástól az érettségizőkig. A román államtól egy banit (fillért) sem kér, szeretné, ha magyar vállalkozók és intézmények, bárki magyar állampolgár kisebb-nagyobb összegekkel hozzájárulna, téglajegyet véve, e fontos magyar iskola megépítéséhez.

Böjte atyát ismerik és becsülik Magyarországon is. Kérése – „Adakozzunk a 800 éve, II. Endre óta a Kárpátokon túl élő, határvédő csángó testvéreinknek! Ne veszítsék el anyanyelvüket!" – meghallgatásra talált.

Szép összeg gyűlt össze a számlán. A magyarországi Külkereskedelmi Bank számlaszámára – a régebben alakult alapítvány kuratórium tagjai között több ismert személyiség található – a Hungaroring külföldi résztvevői, vállalkozók, Budapest, Kecskemét és Esztergom Önkormányzata, pártok, püspökségek, még a református egyház is, holott a csángók mind katolikusok, intézmények, amerikai és magyar egyesületek, civil társadalmi szervek szinte példátlan nagylelkűséggel nyitották ki pénztárcájukat. Az építési költségekre tervezett 500 millió Ft-nak megfelelő lej igen tekintélyes része összegyűlt már. Böjte atya a csíksomlyói búcsú utáni pünkösdvasárnap délutánjára hirdette meg az iskola alapkő letételét, melyen részt vett a búcsú után több magyarországi közjogi méltóság, a bukaresti magyar nagykövet, Kolozsvárról Kallós Zoltán és Pozsony Ferenc néprajzkutatók; a falu román polgármestere és a Bákó megyei román prefektus, az MCsMSz (Moldvai Csángó-Magyar Szövetség) vezetői, és az RMDSz is képviseltette magát. A jászvásári (románul Iasi-i) püspök küldötte, egy csángóból románná vált katolikus pap és Böjte Csaba testvér megszentelték az alapkövet (kötelezően román nyelven). Felolvasták a finn I. A. Tytti asszony, volt Európa Tanács tag, a csángóságért az ET-ben szót emelt képviselőnő kedves köszöntő levelét. A kecskeméti Önkormányzat és Farkas Titusz vállalkozó adományát, egy harangot, ünnepélyesen megkongatták az alsórekecsini zabföldön. Megtörtént az alapkőletétel...

Akkor mi a baj, hol a baj?

A baj a kiválasztott helységben: ALSÓREKECSIN-ben van! A 8 ezer lakosú, román faluban, melyhez legközelebb 16 km-re van magyar falu, méghozzá KÜLSŐ-REKECSIN (vagy Rekecsin), a színtiszta, 3 ezer lakosú magyar község! És a hamis tanácsadókban, akik erről a tényről nem tájékoztatták Böjte atyát! 6-8 ezres színtiszta csángó-magyar falvak várnának arra, hogy ne lakásokon, házaknál, hanem falujuk saját általános iskolájában tanulhassák meg a gyermekek a magyar helyesírást, magyar történelmet és a magyar irodalmat. Ők nem a 30-40 km-rel arrébb lévő román falu óvodájára, elemijére és iskola-kombinátjára áhítoznak! Abban

az óvodában bizony csak román kisgyerekek lesznek!

Alsórekecsin az országút mellett épült fel, Bákó megye déli részén, valószínűleg 1850 után, mert Jerney János 1844/45-ös moldvai útja után leírta könyvében a falvakat, és csak a székelyek által alapított magyar Külsőrekecsint említi. A csángók szerint a másik, Alsórekecsint román és cigány kereskedők és iparosok alapították a Bukarest-Bákó közti országút mellett. Nyolcezer lakosából 160 – már elrománosodott – katolikus csángó-magyar van és 7840 román, azaz 98 %. Ide fog épülni a magyar iskola?

Már az alapkőletételnél megmutatkoztak a bajok. Az ünnepségen résztvevő ismerősök elmondták és a Háromszék nevű sepsiszentgyörgyi újság május 16-i számában is leírta Fekete Réka az alsórekecsini román polgármester, Vasile Ichim, tolmács által lefordított iskola alapkő avató beszédét: „A szegény családok gyerekei nemzetiségre, nyelvre és felekezetre való tekintet nélkül tanulhatnak majd ebben a szociális intézményben" – hangsúlyozta. A 8 ezer lakosú román falu román nyelvet és görög-keleti ortodox-vallást fog diktálni a határában épülő magyar katolikus iskolának! Nem erről álmodtak a csángók, a magyarországi adakozók, a kecskeméti harangöntő!

A bákói *Desteptarea* (*„Ébredés"*) május 19-i száma pedig egy avatásnapi botrányról számol be: A román zászlót „elűzték" Rekecsinből" címmel (Steagul Romaniei „alungat" din Racaciuni). T.i. megjelent egy busszal jó pár román, köztük egynéhány – a szemtanúk szerint 6-8 falubeli, valamikor magyar eredetű katolikus fiú, a cikk szerint a Calabriai Szent János Alapítvány tagjai – mert katolikus román nincs! – egy román zászlóval és egy fehér transzparenssel, ezzel a felirattal: *Noi suntem romani!* Mi románok vagyunk! Tüntetni akartak a magyar iskola ellen, de a csendőrök, – az újságíró felháborodására – nem engedték kibontani azokat, nem akartak diplomáciai botrányt, tekintettel a magas rangú magyarországi vendégekre. Betuszkolták a fiúkat a buszba.

„Miért nem Pusztinán vagy Klézsén lesz magyar iskola, ahol dominálnak a csángók?" (unde predomina – ceangaii?) – kérdezi a cikkíró Dan Mindirigiu. És vele kérdezem én is, és velem együtt a csángók 90%-a is! Miért nem a színtiszta csángó-magyar, vagy moldvai székely falvakban építenek, mint a nyolcezres Újfalu, (ma N. Balcescu), a 8 ezres Lujzi-Kalagor, a 7 ezres Klézse (benne Buda és Somoska), a 6 ezres Forrófalva, az 5 ezres Diószén, a 3 ezres Pusztina, a 3 ezres Külsőrekecsin stb.? Ezek nagy része közel is van egymáshoz és csupa magyarul beszélő csángó lakja!

Ráadásul azóta kiderült, hogy a föld még nincs átminősítve lakóterületté – ami nagy pénz lesz! – és vastag földgázvezetékek mennek alatta, amit Hegyeli Attila, a Kolozsvárról Moldvába küldött oktatási programvezető és Benke Pál klézsei lakos, Hegyeli „jobbkeze" elfelejtettek közölni Böjte atyával! A csővastagságtól függően, gázmennyiség, nyomás, egyéb tényezők miatt, vajon melyik részére lehet építeni és hány százalékára egyáltalán nem? Építési engedélyt addig természetesen nem is adhatnak rá! Nem is kaptak eddig – Hegyeli június 29-i e-mailje szerint. Vastag gázvezeték fölött nem állhat épület! Tervrajz sem készülhet el a gáz-műszaki adatok nélkül. A föld árvizes, rossz föld. „Jelenleg zabbal van bevetve" – írja a Háromszék. A vásárlás január elején történt, a Heti Válasz április 14-i Böjte interjúja szerint. Állítólag nem ér annyit, mint amennyiért vették, és örömmel dörzsöli a tenyerét a román eladó. Ingatlan szakértői tanácsadó nem volt.

Ők ketten, Hegyeli és Benke karácsonykor körülvitték az atyát egy pár csángó faluban – lehet, hogy voltak a másik magyar faluban, Külsőrekecsinben is. Azóta már mikrobuszt is kaptak tőle, szervezésre! Már karácsonykor ki volt szemelve a román Rekecsinben való földvétel, és az „iskola-kombinát" építésének terve.

Január 25-én küldött Hegyeli egy e-mail levél bejelentést Budapestre, a Máltai Szeretetszolgálatnál lévő Csángó Irodába, Bogdán Tibornak. „Subject: A Dévai Szt. Ferenc Alapítvány iskolát épít a csángóknak!" „...Ha másképpen nem lehetséges, akkor alapítványi magániskolát hozunk létre... ...amelyben iskola mellett kollégium és étkezde is működik, hogy a több mint 40 moldvai csángó faluból érkező tanítványokat befogadhassuk. ...az Önök hozzájárulásával, a téglajegyekkel meg fogjuk valósítani. ...alszámlaszám: (Külker. Bank), stb. Hegyeli Attila, a csángó oktatási program vezetője." Egy árva szó sincs arról, hogy már megvették a földet, s egy román faluban! Ezzel elindult a pesti reklám-kampány, Alsórekecsin neve nélkül! És egyetlen csángó vezetőt sem kérdeztek meg, semmilyen összejövetel, vita nem volt. Csak: „adjatok!"

Kicsoda hát Hegyeli Attila? Székely származású, Kolozsváron végzett fiatal tanár. Illyefalván mutatkozott be 1996. őszén a nagy „magyarságával", még egyetemista korában, egy csángó konferencián – jegyzőkönyv készült és tanúk vannak: „Inkább legyenek vidám, románul beszélő gyerekek, mint szomorú, síró magyar gyerekek! (a csíkszeredai kollégium 10-14 éves, honvágyat érző csángó kisgyerekei). Ha azt akarjuk, hogy segítsünk a csángó gyerekeken, akkor hagyjuk, hogy románokká váljanak. Akkor lesznek boldogok, ha minél előbb beleolvadnak a román nemzetbe." Szavai megdöbbenést váltottak ki.

S ez az ember ma a csángó oktatási program vezetője! Nem Bilibók Jenő, aki Debrecenben szerezte meg a tanári diplomáját, és hazament a falujába, Pusztinára tanítani, vagy nem Nyisztor Tinka, a pusztinai Szent István Egyesület elnöke, aki most fogja megvédeni néprajz phd. diplomáját Budapesten, és szintén Pusztinán tanít (ők helyi iskolai ingyenes lapot is indítottak: Első magyaróra címen), vagy nem a klézsei id. Csicsó Antal, a bátor, művelt ny. tanító, nem ezek a diplomás csángó tanárok, népükért rajongó igazi néptanítók, a „nemzet napszámosai", mint Vas Gereben írta, – hanem Hegyeli Attila lett pillanatok alatt a csángó oktatási program vezetője Moldvában! Akinek ráadásul sikkasztási és okirat-hamisítási ügye van folyamatban a bákói rendőrségen Nr.15/P/29/SIF/2003. sz. alatt, Vrabie Vasile rendőrfőnöknél!

Hegyeli sikkasztási ügyéről írt 2003. október 30-án a bákói Desteptarea, és másnap, október 31-én a kolozsvári Krónikában Gazda Árpád. 400.000,- Ft elsikkasztásáról van szó, amelyet felvett Budapesten a Mocsáry Lajos Alapítványnál, a klézsei Szeret-Klézse Alapítvány nevében, (K. E.: Szeret – folyó Klézse mellett), aláhamisította az elnök, Duma András költő, és a másik pénzfelvevésre feljogosított kuratóriumi tag, dr. Kotis Mihály somoskai orvos nevét, engedély kérése nélkül áthozta a határon, Klézsén nem is beszélt róla, és nem számolt el vele!

Hogy került Hegyeli Klézsére? Hogyan ívelt pályája a programvezetői posztig? Klézsén Duma András költő (aki e fájdalmas sorokat írta az Én országom, Moldova című

versében: „Szájam bé van dugva, /Szemem elburkolva./ ...Megértük, a hátakat/ El fogjuk lesz tagadni... /tü Kárpátok/ Ketté szakadjatok,/ Münköt Moldovába/ Veszni ne hagyjatok!" – mondom, aki így szereti szülőföldjét és magyar nyelvét, 1996. nyarán megszervezte Klézsén a MCsMSz-et (Moldvai Csángó-Magyar Szövetséget), a helyi szervezetet, és elnöke lett. Egyúttal megszervezte szombatonként a saját házában a magyar oktatást, id. Csicsó Antal tanár vezetésével. Ez idő tájt indult el a magyar oktatás Szabófalván, Lészpeden, Külsőrekecsinben (egy idős vasutas vezetésével), majd Pusztinán, Somoskán, Klézsén. Duma András kezdeményezte először Moldvában, Klézsén 33 szülő aláírásával az intézményes iskolai magyar oktatást. Azonnal támadó román cikkek jelentek meg ellene. Őt is, családját is többször megfenyegették. Budapesten viszont a Duna TV csinált több interjút vele, később pedig átvehette a Bocskai-díjat Nagyszalontán. – Tehát 1996-ban Duma beindította a „magyar életet" Klézsén, ugyanakkor, amikor Hegyeli Illyefalván le akarta beszélni a pedagógusokat a székelyföldi csángó oktatásról! (Inkább legyenek boldog románok...).

Hegyeli Dumával Illyefalván ismerkedett meg, majd 1998. nyarán váratlanul bekopogott hozzá Klézsén, hosszan élvezte vendéglátását. Érdeklődött az oktatási tervei iránt, magyar kapcsolatait kérdezte – Illyés- és Mocsáry-Alapítvány, minisztérium, amerikai támogatók, Budapesten kinél lehet lakni, stb.

Duma 1999-ben külön Szeret-Klézse Alapítványt is létre hozott, Kotissal és Deáky András gyimesbükki tanárral. Hegyeli 2000-ben diplomázott, és tanárnő menyasszonyával mentek tanítani a Szeret-Klézse Alapítványhoz. Beköltöztek a Magyar Házba, melyet Dumáék közadakozásból, és az alapítványuk által elnyert pályázati pénzekből építettek fel, a falu Budá-nak nevezett részén. Ott folyik a tanítás is. Benke Pál pedig elfoglalta Duma helyét az általa létrehozott helyi MCsMSz elnöki posztján, majd az egész MCSMSZ alelnöke lett. Hegyeli is vezetőségi tag lett úgy, hogy megváltoztatták az MCSMSZ alapszabályát – mivel ő nem csángó!

Ez a két ember vette rá Böjte atyát erre a rendkívül elhibázott lépésre! Majd lesz egy román falunak, magyar pénzen, egy sok-sok gyereket befogadó, hatalmas iskola-kombinátja! Hegyeli tervei egyre nőnek. Január 25-én e-mail levelében még így írt: „meg kell alkotni az alapfokú iskolahálózatot a falvakban, illetve létre kell hozni egy középfokú iskolát, ami egy központi oktatási intézménnyé nőheti ki magát." Ekkor még óvodáról és elemiről, mint a nagy kombinát tagjáról, nem volt szó. A pénzgyűjtés sikere szárnyakat adott neki. Ekkor még nem említette az Alsórekecsin nevet, nehogy a csángó értelmiség megvétózza az adás-vételt.

Csak március 5-én jelentették be Alsórekecsinben egy étteremben, egy nagygyűlésen, kb. 60 meghívott és a román polgármester jelenlétében, amikor már megtörtént az adás-vétel, a visszavonhatatlannak tetsző tényeket, és az iskolakombinát ottani tervét. Meghívták az érintett csángó vezetőket, tanítókat, értelmiséget, erdélyi csángó szakértő tudósokat, budapesti hivatali vezetőket. Meghívottak voltak: Kolozsvárról a Kossuth-díjas és Corvin-láncos népzenekutató, csángó ének- és imádsággyűjtő: Kallós Zoltán, a csángó-szakértő Tánczos Vilmos és Pozsony Ferenc néprajz professzorok: szintén Erdélyből Ferenczes István, aki könyvet írt a csángókról, Kóka Rozália, ő maga bukovinai székely néprajzkutató, író, Nyisztor Tinka csángó néprajzos, jelenleg tanítónő, Bilibók Jenő csángó tanár, id. Csicsó Antal csángó tanár, Borbáth Erzsébet csíkszeredai tanárnő, dr. Becze Emil állatorvos és dr. Farkas Mihály fogorvos Pusztináról, Duma András költő Klézséről, – az összes csángó tanító – szóval mindazok, akiket két hónappal azelőtt, a föld megvétele előtt kellett volna összehívni, s nem bejelentésre, hanem építő vitára, ötletek megbeszélésére! A román polgármester, Va-

Lapzártakor érkezett

Az elmúlt hónapokban mind az írott, mint az elektronikus sajtó behatóan foglalkozott a moldvai magyar oktatási központ létesítésével, s ennek eredményeként jelentős összeg gyűlt össze.

Az ügy érdekessége, hogy fontos dolgokkal senki sem foglalkozott, ezért szükségesnek tartjuk néhány kérdés kiemelését, melyeket ellenőrizni illetve pótolni kell és ezek ismeretében a döntést, hogy hol épüljön meg ez az objektum, felül kell vizsgálni, és csak azután hozni végleges döntést, még akkor is, ha ez anyagi veszteséggel jár.

Az oktatási központ építésének helyét, Alsórekecsint néhány személy határozta el, akik sem a csángómagyar vezetőkkel, sem a csángókkal foglalkozó erdélyi és magyarországi szakemberekkel nem egyeztettek. Ugyanis a mai napig nincs ezek között egyetlen olyan személy, aki Alsórekecsint támogatná.

Ismét azt történt, ami már annyiszor, hogy a csángókról a csángók nélkül döntöttek.

A fentieket alátámasztja a következő eset.

2005. május 16-án az „alapkő letételt" követően Gyimesbükkön egy 40 fős megbeszélést hívtak össze. Ezen összesen 16 érdemi személy jelent meg – Böjte Csaba atya nem volt jelen – melyen 9 csángó és két hívatlan székely Hegyeli Attila és Szász Csilla vettek részt.

Az alsórekecsini építkezést csak Hegyeli Attila és Szász Csilla tanárnő – kinek Hegyeli a főnöke – támogatta. Senki más!

Tehát a többség nem támogatta az alsórekecsini román tengerben, sok-sok problémával terhes építkezést.

Egy ilyen jelentős objektum megvétele előtt az alábbiakat kellett volna ellenőrizni:

- Valós-e a vételár? Nagy valószínűséggel ugyanis a 17 hektár nem ér 22 millió forintot. Be kellett volna szerezni egy ingatlanközvetítő és egy igazságügyi ingatlan szakértő értékbecslését.
- Hivatalosan meg kell állapítani, igaz-e, hogy földgáz távvezeték húzódik a területen, ha igen, az mennyiben befolyásolja az építkezést.
- Informálódni kell arról is, hogy ez a szántó ingatlan átminősíthető-e építési területté és az mibe kerül.
- Tudomásunk szerint a közelben semmi közmű nincsen (villanyoszlop, stb.), ezért jelen stádiumban pontos költségvetést kell készíteni, mert ez az átminősítés meghaladhatja a vételárat és erre időben fel kell készülni.
- Be kell szerezni az elvi építési engedélyt, stb.

Fentiekkel összefüggésben azt kell mondanunk, hogy Böjte atyát tanácsadói, Hegyeli Attila és Benke Pál nem látták el a szükséges információkkal, azért fordulhatott elő az, ami megtörtént. Így elengedhetetlen a felvázolt kérdések ellenőrzése, melyek alapján a korábbi döntést – Alsórekecsin – felül kell vizsgálni és a csángókról a csángókkal közösen kell dönteni, még akkor is ha ez anyagi veszteséggel jár.

/Név és cím a szerkesztőségben./

sile Ichim ott még nem beszélt arról, hogy ez vallásra és nyelvre való tekintet nélküli iskola, sőt, szociális intézmény lesz. A polgármester akkor, ott, a sok magyar előtt elhallgatta a gondolatait, csak a megyei prefektus előtt állt vele elő, az alapkőletételnél.

Hadd idézzek két e-mail levelet február közepéről, amikor Hegyeliék az adásvétel után végre fellebbentették a fátylat a titokról, a falu nevéről. Mindkét levél címzettje: „to:csangomagyar-@yahoogroups.com". Az egyik Molnár Jenő levele február 17-én: „Amikor az idén Moldvában jártam Teodóz atyával (K. E.: a budapesti Lakatos Demeter Csángómagyar Kulturális Egyesület elnökével), elújságoltam neki örömmel, hogy végre iskola épül Rekecsinben. Első kérdése az volt, hogy melyik Rekecsinben, mert van több is, és azok közül csak a Külső a magyar! Érdekes, hogy neki is ez az anomália tűnt fel a helyszínválasztásról".

A másik levél Duma Andrásé február 16-án, ugyanerre a címre. Részletek belőle Alsórekecsinről: „Ott, ahol már elfogynak a magyar települések és következnek a román és a vegyes roma falvak, ...a katolikus lakosság... (Alsórekecsinben) kisebbségben létezik. (2%) Jaj! ... van Alsórekecsin és Külsőrekecsin, hogy az olvasó megértse, mennyire van kiesve a csángóság településeiből az a helység, melyre építeni akarják a moldvai magyar középiskolát: A leges-legdélibb ... román településbe, ahol a csángók kisebbségben élnek, valamennyi 160: római katolikus... (K. E.: a 8 ezerből = 2%), ezeknek is egy része ortodox vegyes házasságban van. Lennebb van a Százkút és azután vége a csángóság zömének. A tény az, hogy Bákóban, vagy a legroszszabb esetben a körüle lévő falvakban kellett volna ez épüljön! Ide még gyalog (K. E.: és biciklivel is) jöhettek volna több faluból a diákok ... Mi ebbe a bizonyos Alsórekecsinbe csak azért mentünk a vásárba, hogy eladni tudjuk a mezőgazdaságból származott terméket, vagy esetleg a munkaerőt az ott lévő román birtokosnak. Egyszerűen nem értem, miért is kellene nagy bentlakást építeni a gyerekeknek, mikor ezek estvére hon lennének a szüleikkel? ...Tanári lakások? ...a falusi tanár a faluját akarná... Jaj, értem. Importálunk. Tanárokat, máshonnan, és a magyar nyelven kinövelt csángó értelmiséget kézben tartjuk. ...növelnek egy másfajta elemet. ...A költségekre nem gondolnak? Mekkora hatalmas összeg kell havonta? Bákóba ... ingázhatnának a gyerekek... Ezért volt elutasítva pár évvel ezelőtt a bákói épület megvásárlása? Szintén 3 évvel ezelőtt a klézsei épület is? Mekkora beleszólása volt a kialakult moldvai értelmiségnek ebbe? Nekünk semmi jogunk nincsen beleszólni abba, amit mások akarnak felettünk? ... különben az oktatási ügyben is a közjegyzőnél hitelesített (K. E.: klézsei, szülői) kérvényekre se engedik meg minden magyarnak hozzáférni a magyar oktatáshoz! Hol van még ilyen ez világon?... Nem utolsó szó: az épület jogi kerete. ...ez tényleg ki volt gondolva?... Semmiképpen nem segít Alsó-Rekecsinben a magyar középiskola (román faluban, teljesen félreesve a csángók zömitől.) És az iskolai bizottságban legyenek csángó-magyar értelmiségiek, mind akik csak egyetemi végzettséggel rendelkeznek. – Az Urunk Istenünk figyeljen ránk! Barátsággal: Duma András."

Deștepta

ai 2005 - Nr. 4575

nterzis în propria țară

STEAGUL ROMÂNIEI „ALUNGAT" DIN RĂCĂCIUNI

Manifestarea desfășurată în satul Răcăciuni duminică după-amiază a stârnit numeroase controverse. Unui grup de tineri catolici, angajați ai Fundației „Sfântul Ioan Calabria", i s-a interzis să arboreze steagul României și un banner pe care scria „Noi suntem români"

Bilibók Jenő pusztinai tanár febr. 19-i e-mailjéből: „Alsórekecsin nem azonos Külsőrekecsin csángó településsel!"

A legkeményebb vélemény id.(-=ősz) Csicsó Antal ny. klézsei tanító április 20-i e-mail-je, „(from oszcsicsoantal). Subject: csango iskolakozpont, fontos". – „A 2005. április 17-i román televízió magyar adásában elhangzott, hogy iskolaközpont épül Külsőrekecsin határában (K. E.: tehát hamisítottak!) a moldvai csángó-magyar gyermekek számára. ...azt akarom pontosítani, hogy az iskolaközpont helyesen: Alsórekecsin, ...román falu határában épül majd... jól meg kell gondolni az egészet, hogy ez az iskolaközpont, amikor kész lesz, ne jusson a Székelyudvarhelyen épült csereháti épületek sorsára (K. E.: a zárdákba román apácákat vittek.) Én személyesen az itteni román hatóságok egyetlen szavában sem hiszek, ami a moldvai magyar iskolát il-

leti. Jól meg kell gondolni a leendő iskolaközpont helyét... ...amikor felépül, a helyi román hatóságok vezetői teszik majd rá a kezüket. ...én itt tanítottam 16 évig Klézsén, persze románul, mert a magyar tannyelvű iskolákat megszüntették. Itt születtem Klézsén, 1937-ben. ...Ha Alsórekecsinben épül, számolni kell a következőkkel: a tanulókat próbálják megfélemlíteni, a szülőket meggyőzik: ne adják magyar iskolába a gyerekeiket, mert távol van a lakóhelyüktől – ami igaz! Gyerek nélkül már nem lesz iskola! ...Javaslom: egy csángó-magyar környezetben kell építeni, hogy ne jusson a Székelyudvarhelyen épült cserehátí épületek sorsára! És jól meg kell határozni: kinek a tulajdona lesz törvényesen! – Csicsó Antal, nyugdíjas tanító, Klézse."

Smiközben dől a pénz a „többnyelvű, többvallású szociális intézmény" számára (V. Ichim polgármester terve), baj van GYIMESFELSŐLOKON. Itt már több éve épül, legnagyobb része készen van és működik a Szent Erzsébet Alapítvány, s Berszán atya kezdeményezésére alapított Szent Erzsébet katolikus gimnázium és kollégium, ahol székely és gyimesi és moldvai csángó gyermekek már is több 3 éve tanulnak, bent laknak, és a tanítás garantáltan magyarul folyik! Már 378 hallgatója, diákja van. Az iskola bővítésére 2002-ben az akkori magyar kormány írásos szerződése (anyagi támogatást összegszerűen rögzítve!) alapján kezdték el. Majd a támogatások késtek, a kamatok emelkedtek és az építkezés drágult. Az építővállalat csődbement, mert nem kapta meg a pénzét, újabb segítség nem jött, így kénytelen volt a Kft. beperelni a Szt. Erzsébet Alapítványt. 60 millióra lenne Ft-ban szükség, különben elárverezik az iskolát! Nehogy már egy román milliomos megvegye, a Gyimesben, a magyarok lakta vidék közepében – román célra!

Számlaszámuk: „Gyimesi Szent Erzsébet Gimnáziumi Alapítvány, OTP 11712004-20245681."

Az alsórekecsini zabföldet pedig el kell adni, minél előbb, és csakis északabbra, a sűrűn lakott csángó falvak között, középtájra tenni! Ez egy nemzeti kérdés, a csángóság anyanyelvének megőrzése végett. Tehát ne román falu határában épüljön a magyar-csángó iskola! És ne legyen olyan nagy, főigazgatói állásokkal, meg hatalmas közüzemi számlákkal.

A zsidók 2000 év után életet leheltek a holt héber nyelvbe. A lengyelek, amikor 150 évig nem voltak a térképen, orosz, osztrák, porosz elnyomás alatt, lakásokon tanították a lengyel írásra, történelemre, hazafias versekre a lengyel gyerekeket, madame Curie és mások életrajzából ismerjük. Ne hagyjuk ezt a nyelvi csodát, a 13. századi archaikus magyar nyelvet elpusztítani! Kallós Zoltán még ilyen nagypénteki imát gyűjtött ott: „Szent fejedet tövisvel koronájzák!" Akárcsak az ómagyar Mária-siralom: „Keserűen kinzotul, vos szegekkel veretül." – Egyedül a kanadai francia államnyelv őrizte meg így egy régi, kivándorláskori archaikus formáját. Ne hagyjuk a csángó nyelvjárást, mert az nem külön nyelv, mint azt a Vatikán is próbálja állítani!

Javaslatom a következő: a kb. 40 faluban legyen 2-2 tanterem, legalább 1-2 tanító és egy óvó néni, és magyarul énekeljék a csángó gyermekek: Bújj, bújj, zöld ág, zöld levelecske... És nyíljon ki az aranykapu minden csángó faluban a magyar szó előtt! A csángóból lett „janicsár" katolikus papoknak pedig senki se parancsolja meg, hogy a szószékről azt a blődséget prédikálják románul: A magyar az ördög nyelve! Inkább két kisebb gimnázium legyen, szakiskolákkal, egy nagy kombinát helyett – hisz túl nagy a terület az utazásra. A román állam adna buszokat? Nevetséges! És ezt a kérdést ne Hegyeli Attila döntse el egyedül, segédje bólogatásával, hanem legyen egy nagygyűlés, mondjuk a 8 ezres Újfaluban, vagy a 7 ezres Klézsén, legalább két napig tartó vitával, és a költségeket vállalja az RMDSZ és a Határon Túli Magyarok Hivatala (HTMH). És titkos választással válasszák meg az „oktatási program" vezetőjét, és vezetőségét, ne Bukarestből vagy Budapestről jelölje ki valaki! Mert így majd több vállalkozó lesz, aki visszaköveteli adományát. Mert ők kizárólag magyar anyanyelvű katolikus iskolára adták adományukat!

Kedves Böjte Atya! Tévedni emberi dolog! Errare humanum est. Önhöz rossz tanácsadót küldtek, aki csak március 5-én közölte a befejezett rossz tényt az érintett tanítókkal. Az alapkőletételnél megmutatkozó botránykezdeményezés és a polgármester beszéde jelzik: ott még nagy bajok lesznek! Ésszerűtlen és káros dolog lenne oda építkezni! – Ön azt mondta nekem június 2-án, a Szabadság téri református templomban, amikor előadása után megkérdeztem: miért a 98%-os román falu mellett építkezik, amikor 7-8 ezres magyar falvak epedve várnák a magyar iskolát, hogy: „úgy tudta, hogy csak 75% ott a románság, s ott volt olcsó, s ott van infrastruktúra, és megbeszélte a csángó szervezetekkel."

Gondoljon édesapjára, a nagyszerű magyar emberre, Böjte Sándorra, és az ő szellemétől kérjen tanácsot! Őt 1958-ban tartóztatták le magyarságáért, és Ön ezután pár hónappal született meg. Édesapját a szörnyű Duna-deltába vitték, és a román Szeku úgy megkínozta, hogy öngyilkos akart lenni a börtönben. 7 év helyett 4 és fél év után hazaengedték, mert már szinte haldoklott. Két hónap múlva, fiatalon meghalt. Miért? Mert igaz magyar ember volt. Nem örülne a lelke, ha Ön egy román falu határában építené fel a magyar iskolát! Ne legyen az iskolának jobb és baloldala – ahogy nyilatkozta. Ez legyen igazi magyar, és katolikus iskola. Van annyi vallásos ember, aki összeadja.

SEMMI SEM KÉSŐ, MINDENT KI LEHET JAVÍTANI, kivéve a halált. Mert ez így: a magyar nyelv halála lesz Moldvában!

Böjte atya! Segítse meg a jó Isten fontos döntésében, és kérje édesapja lelkének a segítését is!

Ezt kívánja:

Kéri Edit

Magyar oktatás Csángóföldön – Fenyegetnek a magyar szóért

Diószénben a tanítónő kopaszra nyírással fenyegette a csángó gyermekeket, ha magyarul akarnak tanulni, a Külsőrekecsinhez tartozó Csík faluban pedig a római katolikus pap úgy vette rá a szülőket a lemondásra, hogy a vakációban tartott egyik szülői értekezleten egy ellenszegülő felnőttet gallérjánál fogva eltávolított. Egyik csángó faluban az iskola takarítónőjét fenyegette az igazgató azzal, hogy ha magyar órákat kér gyermeke számára, állás nélkül marad. *(nemzetpolitika)*

Városi kisebbségi önkormányzatok

A regionalizmusról, önrendelkezésről, önkormányzatról, etnikai alapú pártokról, ezeknek nyugat-európai működése nyomán felmerült jogos, mindenekelőtt magyar igényről nem szívesen vesznek tudomást az egykori kisantant államok mai kormányai. Az autonómiáról sokan beszélnek, a magyar politikai életben is, de tartalma úgy tűnik, hogy a még arról beszélők számára sem mindig világos. Nem véletlenül hangzott el a sepsiszentgyörgyi polgármester szájából a tusnádi ifjúsági táborban, hogy elsőként az autonómia fogalmát kellene tisztáznunk! Nem öncélú ez a szándék. Székelyföld területi autonómiára való törekvése és a szórványmagyarság autonómia-törekvései egymást erősítik! Alábbi írás „csak" adalék a fogalomhoz, de bizonyítja, hogy van még mit mondani az autonómiáról.

I. A területi autonómia

megvalósítható lenne a mai Szlovákia déli részén összefüggő sávban élő magyar települések egy régióba szervezésével, továbbá a Székelyföldön az EU-tagországokban lévő modellek kombinációja alapján. (Példa erre a dél-tiroli, a skót, a katalán, az Äland szigeti, a korzikai közigazgatás. De területi autonómiával bírtak a székelyek, szászok, horvátok Magyarországon a múltban.) Ez azt jelenti, hogy említett összefüggő területen élők külön kis parlamenttel, annak felelős helyi kormánnyal rendelkeznek: a gazdasági, kulturális, egészségügyi, környezetvédelmi, rendészeti (stb.) miniszteri tárcákat a helyi adókra és a központi kiegészítésekre támaszkodva a területi kormány miniszterei helyben intézik.

A modell természetesen tökéletesen megfelel az Európai Unió demokráciáról vallott felfogásának, miszerint minden ügyet a maga szintjén kell elintézni, mivel az emberek akkor érzik magukénak a kormányzatot, ha helyi szinten az ő részvételükkel intéződnek az ügyek. (Ez a szubszidiaritás elve). A XIX. század végén Kálnoky közös osztrák-magyar külügyminiszter ezért ajánlotta az ír kérdés megoldására az 1867-es magyar kiegyezést Angliának, ahol a kérdés elodázása végül Írország elszakadásához vezetett 1921-ben.

II. A kulturális autonómia

vagy az un. **személyi elvű autonómia** alatt lényegében az értendő, hogy az adott népcsoport, kisebbség a befizetett adóik ellenértékeként rendelkezzék anyanyelvű oktatási rendszerrel az óvodától az egyetemig bezárva, beleértve az anyanyelvű szakoktatást is, és a kulturális intézményeket (pl. színház, kulturális egyesületek, kiadók támogatása stb.). Mivel a kisebbséghez tartozók ugyanolyan adófizetők, mint a többségi nemzethez tartozók, e jog megtagadása végül is hátrányos helyzetbe hozza őket az államnyelvet anyanyelvként beszélőkkel szemben, tehát egyéni szabadságjogaikban diszkriminálja a kisebbségben élőket.

(Ezért nem kegy a román állam részéről, a magyar tannyelvű állami felsőfokú oktatási intézmény, hanem természetes jog. Ezt az RMDSZ legfelsőbb szintjén is sajnos elfelejtik! – a szerk.)

III. Az egyházi autonómia

jelentősége kevésbé ismeretes, pedig hazánkban – az európai fejlett, a kisebbségek asszimilálására törekvő országoktól eltérően – valamennyi autonómia-típus létezett a kisebbségek számára.

Akár a tordai országgyűlési határozatokig is visszamehetünk az időben, amikor a református erdélyi fejedelmek toleráns magatartása segítette elő az önálló görögkeleti egyház fennmaradását, a román anyanyelvi kultúra megszületését Erdélyben és a szerb, a román kultúra fejlődését Magyarországon a XVIII-XIX. században – miközben Európában vallásháborúknak álcázott központosító harcokban gyilkolják az ír katolikusokat, a dél-francia hugenottákat, vagy a presbiteriánus skótokat stb. Az I. Lipót féle kiváltságaikra alapozva a szerbek, románok a XIX. század végéig a görögkeleti pátriarha főségével kialakuló önálló szerb és román egyházszervezeteken belül kiépülő anyanyelvi iskolaszervezetük, egyesületeik, sajtójuk segítségével teljesíthették ki kulturális fejlődésüket – élvezve az állami támogatást is.

Míg az összefüggő területeken (Felvidék déli sávja, Székelyföld) a területi autonómia követelése jogos, a szórványvidékeken az állami költségvetéssel támogatott egyházi autonómia (a kulturális autonómia alapformájaként), a vegyes irányítású önkormányzatiság, és a helyi szintű két vagy többnyelvűség (mint ahogy ez gyakorlat Spanyolországban) vagy állami szinten Finnországban (ahol 8% a nyelvtörvényben meghatározott küszöb) megtagadása egyenlő az *alapvető egyéni szabadságjogok sérelmével, a diszkrimináció fenntartásával.*

Van azonban az autonómiának egy speciális formája, amelyről nem nagyon tudnak; ez pedig a városok közigazgatása kisebbségi részvétellel. A magyarországi városok kelet-európai társaikhoz hasonlóan több etnikumúak voltak. Már a korai időszakban gyakorlattá vált, hogy a különböző felekezethez tartozó, nem egyszer más nyelvet is beszélő lakosság közötti villongások elkerülésére a felekezeti vagy nyelvi arányszámot figyelembe véve valamilyen szinten a kisebbségi népcsoportokat is bevonták a város irányításába, a városi önkormányzatiság gyakorlásá-

ba; lehetővé tették anyagi és egyéb támogatással az egyházi autonómiájuk kiteljesedését, azaz megteremtették a kulturális autonómia korabeli alapjait. Ma, amikor a vegyes lakosságú határon túli magyar területeken élő magyarság kiszorul a városi ügyek intézéséből, gazdasági, adózási és egyéb hátránya születik abból, hogy nem tartozik a többségi nemzethez, feltétlenül tanulmányozásra és átgondolásra méltó az e gondokat kiküszöbölő múltbéli gyakorlat.

IV. A városi többetnikumú önkormányzatiság típusai

1/ A bírót évente vagy ritkábban a kisebbségi csoportból választják (Buda, Kolozsvár, Siklós, Békéscsaba).

2/ Az esküdtek. Később a testületi tagok közé a kisebbségi csoportból is választanak (Kolozsvár, Békéscsaba, Siklós, Pécs).

3/ Engedik, hogy a kisebbségi csoporthoz tartozók ügyeik vitelére külön képviseletet válasszanak; mely alá van rendelve a városi önkormányzatnak (Buda, Baja, siklósi cigányok)

4/ Az is előfordul, hogy a nem magyar közösség városi privilégiumot kap oly formán, hogy a hivatalos nyelv és a város irányítása az ott élő népcsoport kiváltságlevéllel biztosított joga lesz. (A háborús pusztítások következtében e városoknak saját lakosságuk csökken és a beköltöző magyar és más népességgel a XIX. századra itt is többnyelvűség alakul ki.) Idesorolhatók az erdélyi örmény városok, továbbá a dél-magyarországi Baja is.

5/ A vallási türelem jegyében engedik vagy támogatják a protestáns, görögkeleti vagy izraelita egyházi autonómia kiépülését. Tekintettel arra, hogy a vallási megoszlás nagyon sokszor etikai megoszlást is takar, így hozzájárulnak a nemzetiségek önálló kulturális fejlődéséhez, a kulturális autonómia alapjainak kifejlődéséhez (bajai zsidók, csabai görögkeleti románok, csabai szlovák evangélikus egyház).

Az Atyaisten és a Szentlélek megkoronázzák Jézust (Szeged – Fogadalmi Templom)

A fentiekben összegzett típusok múltbéli előfordulása néhány városban

Baja

Bosnyákok (katolikus illírek, azaz horvátok) és ***bunyevácok*** (katolikus rácok) vándorolnak be ide 1686 után. A XVI. századtól folyamatosan jönnek a ***görögkeleti rácok*** (szerbek).

1696 novemberében a zömmel katolikus rácok bírái folyamodványt nyújtanak be a bécsi kamarához a sok adó elszállásolás stb. mérséklését kérve.

Lipót 1696. december 24-én kelt kiváltságlevelében engedélyezi, hogy Baja város rác lakói városi tanácsot válasszanak maguk közül a rác lakosság vezetésére. „Baja város rác lakosainak kérelmére az uralkodó megengedi, hogy a város közönségéből 12 esküdt szeniort és azok közül egy bírót válasszanak, akinek minden ott lévő nácio tisztségviselői alá vannak vetve." A Rákóczi-szabadságharcban a város elnéptelenedett, majd svábok, szerbek, szlovákok települtek a városba. A XVIII. századi önkormányzatiság szép példája, hogy a ***zsidók*** részére nemcsak a zsinagóga építését engedték meg, hanem az újvidékiekéhez hasonlóan maguk közül peres ügyeik intézésére évenként bírót, mellé 4 esküdtet és 2 gondnokot is választhattak, mai szóval élve „kisebbségi önkormányzatot tarthattak.[1]

1755-ben Grassalkovich Antal kezdeményezésére a fejlődő mezőváros kidolgozta a város önkormányzatának új szervezeti felépítését. Mivel a lakosság ekkor kétharmad részben katolikus és egyharmad részben *görögkeleti vallású, az egyik évben magyar, a másikban német, a harmadikban rác bírót* választanak. Tehát, ha valamelyik nemzetre sor kerül, a bíró csakis abból a nemzetből kerülhet ki. Egyébként mind a három nemzetből 4-4 tanácsost választanak; vagyis a város vezetését ténylegesen irányító belső tanács (1 bíró és 12 esküdt) megválasztásánál a legmesszebbmenőkig figyelemmel vannak a nemzetiségi viszonyokra. A külső tanács 24 tagú, a város 3 nemzetisége 8-8-8 taggal képviselteti benne magát.[2]

Siklós

A XVIII. századtól a XIX. század közepéig a városi önkormányzat un. belső

tanácsból (bíró, jegyző, esküdtek) és a külső tanácsból (az évente választott esküdtekből) állt. A görög kereskedő kolónia dacára a lakosság döntően magyar. A vallási és a nyelvi hovatartozást figyelembe kellett venni a bíróválasztásnál. Az 1730-1848 közötti időszak 80 bírójából 4 szerb, 14 német, 9 horvát származású volt. 1861 után az addig katolikus bírók helyébe először *református magyart, majd görögkeleti szerb politikust választottak bírónak*, hogy az elvárásoknak eleget tegyenek.[3]

Kisbírónak magyar, szerb, német személyeket alkalmaztak, akik egyben a dobolói feladatokat is ellátták a beszélt nyelveken.

Az un. *cigány városrész is évente bírót* választott, aki 3-4 esküdttel intézte az adóügyeket, a szolgálatok elvégzését, s első fokon kisebb ügyekben bíráskodott is.

Kolozsvár

A szászok és a magyarok közötti viszálykodások lecsillapítására 1458-ban Szilágyi Mihály kormányzó elrendelte, hogy a száztagú tanácsban a szászok és a magyarok 50-50 taggal képviseltessék magukat. Ők válasszanak maguk közül 12 esküdtet és bírót. Az esküdtek közé 6 magyart és 6 szász polgárt válasszanak, a bíró pedig évente változzon; magyar vagy szász legyen. A város bármiféle jövedelmeit a magyarok és a szászok egyenlően használhassák! E megállapodást 1468-ban Mátyás király is némi módosítással – Buda város példájára hivatkozva – megerősítette, és kiváltságlevélben rögzítette. A teherviselés egyenlőségét célozta, azaz intézkedése, mi szerint a 100 tagú nagytanács tagjai közül 12 magyar és 12 szász készíti el az adónyilvántartást. E szokás 1848-ig érvényben maradt.[4]

Békéscsaba

Többvallású, többnemzetiségű, de a szlovák evangélikus elem abszolút többségével. Az első katolikusok (zömmel szlovákok) 1747-ben érkeztek Csabára, az ***evangélikus szlovákság*** nem nagyon szívesen látta őket. (1774-ben a katolikusok száma 7,18%, az evangélikusok és reformátusoké 92%, az ortodox görögkeletieké 0,82% volt.) A telepítések következtében a ***katolikusok*** száma 1817-re túllépte a 13%-ot. Ekkor már szóvá tették, hogy a közterhek hetedét fizették, de egyházuk és iskolájuk részesedése a közjavakból nem érte el a bevételek hetedét sem; továbbá számarányukat meghaladó mértékben küldték őket katonának! A megyei törvényhatóság segítségével tudták csak orvosolni sérelmeiket. Az 1770-es években a két jegyző egyike már katolikus volt.

1847. októberében már régi szokásként utaltak arra Csabán, hogy minden 7. évben a lakosság vallási megoszlása szerint katolikust jelöltek, s választottak bíróvá. Csabán a várost lényegében 40-50 evangélikus család uralta, akik szintén részt vetek az egyházkormányzatban, a presbitériumban stb. (Hajdúhadházán a városi tanács volt egyben az egyházi elöljáróság is.) A *csabai görögkeletiek* lényegében csak románok voltak. A XVIII-XIX. század fordulójára számarányuk elérte a 3,24 %-ot. Egyházuk hivatalosan 1821-ben alakult meg. 1822-ben már kérték, hogy telket kapjanak az uradalomtól templom, iskola és pópa céljára; ezt 1833-ban kapták meg, s 1841-re építették föl templomukat. Később ugyanúgy eltótosodtak, és nyelvüket elhagyták, ahogyan a református magyarok (1817-ben 2%) asszimilálódtak a szlovákséghoz.

A ***cigányság*** beillesztése olyan fontossá vált, hogy 1840-ben már 2 külön cigány-kisbírót is alkalmaztak.

Pécs

Itt a többnyelvű tisztviselői kar alkalmazására találtunk példát:

Mint püspöki székhely, nem meglepő, ha a városban nem katolikus vallásúak nem telepedhettek meg. A vallási szembenállás tehát itt nem jelentkezhetett a városi életben, ugyanakkor a vegyes népességből eredő viták kivédésére itt is ügyeltek arra, hogy városi tisztviselők minél több nyelvet (magyar, német, horvát, latin, bosnyák, cseh) beszéljenek. A II. József idején készített felmérés szerint 1788-ban a 26 fős városi tisztviselők közül 11 beszélt 4 nyelven, 3 beszélt 3 nyelven, hárman tudtak két nyelven.[5]

1778-ból ismeretes a pécsi tankerület főigazgatójának Újvidék városhoz intézett azon sürgetése, hogy a város Mária Terézia oktatási rendelete, a Ratio Educationis rendelkezése szerint magyar német és szerb elemi iskolákat létesítsen. Válaszában az újvidéki városi tanács kifejtette, hogy nemcsak elemi iskolákra, hanem gimnáziumra is szükség volna. Megemlítették, hogy szerbek két elemi iskolájának tanítója fizetését a városi közpénztárból szeretnék folyósítani.[6]

Buda

A szerbek I. Lipót 1690. és 1691. évi oklevele alapján a pátriárka fennhatósága alatt egyházi-kulturális autonómiát építettek ki Magyarországon, ami gazdasági felemelkedésüket is nagyban megalapozta a XIX. század végére. Kevesen tudják azonban azt, hogy Budán afféle „kisebbségi önkormányzatuk" is volt: bár a városi magisztrátusnak voltak alárendelve, sokáig volt saját választott szerb tanácsuk elnökkel, bíróval, tanácsnokokkal, esküdtekkel, testületi döntéshozatallal egy évre szóló mandátummal. Az adminisztráció szerb nyelvű volt.[7]

Összegezve a fentieket; természetesen fokozati különbségek vannak, a városi közigazgatás megosztása az egyházi és területi autonómia között, de a diszkrimináció mindenféle formája ellen csak ez a megoldás! Ezért semmitmondó a román kisebbségi törvény, melyben megyei szintű „autonómia tanácsokról" beszélnek mindössze javaslattevő jogkörrel.

Hévizi Józsa

JEGYZETEK

[1] A Grassalkovichok szerződésben engedték a bajai zsidóknak 16 ház fenntartását, a mezővárostól elkülönült külön közösség létesítését bíróval, esküdttel és rabbival. in: Kőhegyi Mihály: Baja története a kezdetektől 1944-ig. Akadémiai K., Bp., 1989. 227. p.

[2] Kőhegyi Mihály: Baja története a kezdetektől 1944-ig. Akadémiai K., Bp., 1989. 228. p.

[3] Szita László: A török alóli felszabadulástól az 1848-49-es szabadságharc bukásáig. in: Város a Tenkes alján. Siklós évszázadai. Kiadó: dr. Máté János, Siklós város önkormányzata, Siklós, 2000. Szerk. Vonyó József

[4] Jakab Elek: Kolozsvár I-III. kötet Kiadja a szabad királyi Kolozsvár város közönsége, Buda, 1870. Magyar Királyi Egyetemi Nyomda. 467-473 p.

[5] Pécs ezer éve. Főszerkesztő Márffi Attila. Kiadó dr. Polányi Imre, Pécs. Történeti Alapítvány, Pécs, 1996. 141-143 p.

[6] Hévizi Józsa: Autonómiatípusok Magyarországon és Európában, Püski kiadó, Bp., 2001. 47. p.

[7] Vujicsics Sztoján: Szerbek Pest-Budán. Főpolgármesteri Hivatal és Szerb Fővárosi Önkormányzat. Bp., 1997. 14 p.

Emil Constantinescu és az RMDSZ kapcsolatai

Romániában soha ilyen közel nem álltak az előrehozott választásokhoz. Az RMDSZ legfelsőbb vezetése végre számot kell adjon arról, hogy belépve a román kormánykoalicióba, sőt, a román kormányba, megoldotta-e a Romániában élő magyarság alapvető problémáit, akár egyet is közülük maradéktalan.

Gyakorló politikusokat, fölöslegesen kellene emlékeztetni arra, hogy ha Románia nemzetközi nyomásra, taktikai szempontokat figyelembe véve tárgyaló asztalhoz is ült az RMDSZ vezetésével, akkor olyan politikai alkut kellett volna kötni, amelyet a magyarság, de még a tárgyaló partner is elvárt volna tőlük. Ezzel szemben mi történt? Semmi sem volt a tarsolyukban. Hacsak fizetésemelési kérelem nem. Nem ártana megszívlelni az RMDSZ által korábban sokat sztárolt Emil Constantinescu véleményét, amelyet a Krónikának adott interjúban fogalmazott meg az RMDSZ szerepéről a kormánykoalicióban, amely épp a román politikus államelnöksége alatt jött létre. Constantinescu mindenek előtt nem tartja szerencsésnek, ha egy kisebbségi párt egy posztkommunista pártot segít kormányra. Érdemes szó szerint idézni: „2001 és 2004 között csakis az RMDSZ támogatásával alakulhatott ki egy olyan oligarchia Romániában, amelyik rendkivül sok kárt okozott az országnak. A magyar kisebbség pártja is bűnrészességet vállalt abban, hogy a Szociáldemokrata Párt ebben az időszakban az ő támogatásával fogadott el a parlamentben egyes demokráciaellenes törvényeket. ...Egy kisebbségi szervezetnek akkor kell kormányzati szerepet vállalnia, ha az általa képviselt kisebbség vészhelyzetben van."

Tisztelt RMDSZ-es honatyák! Nem gondolják, hogy most is ilyen vészhelyzet van???

Ezért okulásul nem árt feleleveníteni a közelmúlt történéseit.

Közép- és Kelet-Európa politikai térképének vizsgálata 1996-ban a jobboldali, jobbközép, konzervatív pártok előrenyomulásáról tanúskodik: Észtországban, Litvániában, Csehországban, Szlovéniában, Horvátországban, Romániában. 1989 óta Romániában első alkalommal nyílt lehetőség a rendszerváltásra: a szélső baloldallal és jobboldallal szövetkezett posztkommunisták bukása után a kereszténydemokrata jobbközép, illetve a szociáldemokrata koalíció győzelmével.

(a szerk.)

1. HELYHATÓSÁGI VÁLASZTÁSOK

1996-ban a helyhatósági választásokra Romániában úgy tekintettek, mint a november 3-i parlamenti és elnöki választások *főpróbájára*. Az ország lakosságának több mint 60%-a az ellenzékre voksolt, amely így 1 millióval több szavazatot kapott. Ebből az ellenzék azt a következtetést vonja le, hogy egy jó *ellenzéki tömörülés és együttműködés* esetében legyőzhetik a kormánykoalíciót.

A választási procedura, melynek során a különbőző pártok tanácsosi listáira, illetve a polgármester jelöltekre szavazhattak, az ország lakosságának a rendszerről alkotott véleményének hű tükre. A jogosultak igen nagy, közel 50%-a távolmaradt. A tapasztalat szerint a *megyei pártlistán szereplő nevek többsége* ismeretlen volt nemcsak a kisebb településeken, de a nagyvárosokban és a megyei központokban is. Az országban 17.737.425 szavazásra jogosult állampolgár közül 10.016.932 szavazott a megyei tanácsosi listákra. Ennek alapján állította *Constantinescu* a DK vezető politikusa, hogy az ellenzék megnyerte a választásokat.

A második forduló után kivéve a függetlenek eredményeit, a pártok sorrendje nem változott.

- Demokratikus Konvenció (DK):1.667.177=19,53%
- Szocialista Demokrácia Romániai Pártja (SZDRP): 1.390.180=16,28%
- Szociáldemokrata Unió (SzDU): 962.474=11,27%
- RMDSZ: 602.474=7,06%
- Román Nemzeti Egységpárt (RNEP): 464.471=5,40%
- Szocialista Munka Pártja (SZMP): 439.648=5,15%
- Nagyrománia Párt (NRP): 344.042=4,03%
- Függetlenek: 303.459=3,55%

A polgármester-választás során, 2742 helyt töltöttek be. A pártok sorrendje a következő:

- SZDRP-26,4 % (868 fő)
- DK-20,6 % (320 fő)
- SZDU-16,1 % (447 fő)
- LP`-93 -8,3%
- SZMP-7,3%
- RNEP-6,5%
- RMDSZ-6,5% (139 fő)
- PSZP -4,9%
- NRP-3,3%

A DK mindenekelőtt a nagyvárosokban és a megyeszékhelyeken győzött. Bukarestben Victor Ciorbea szakszervezeti vezető legyőzte Ilie Nastase világhírű teniszezőt, aki Iliescu pártjának színeiben indult.

Ami az egyes pártok szereplését illeti, az SZDRP ezúttal is a földműves társadalmat sorakoztatta fel maga mögött, annak tulajdoníthatóan, hogy 1990-ben Iliescu első legfontosabb intézkedése volt a termelőszövetkezetek és állami gazdálkodás – kollektívák – felszámolása és a földosztás. A párt presztízsvesztesége ekkor nyilvánvaló. Az sem segített, hogy 1996-ban szinte minden közhivatalnokot, gazdasági vezetőt bekényszerítettek az SZDRP-be.

A „neonacionalkommunista" Vacaroiu-kormány sürgős gazdasági-szociális intézkedéseit egyszerűen „szemfényvesztés"-nek tartották. A valóságos helyzet az, hogy (választási megfontolásból) szubvencionált állami nagyipar a csőd szélén állt, a bankok szintén; a mezőgazdaságot is az adófizetők pénzéből támogatták. A koalíciós kormánynak nem sikerült az ipar átszervezése; az áremelkedés láncreakció szerűen söpör végig, a szegénységi szint alatt élők száma emelkedik; emelkedett az üzemanyag ára, a lej értéke pedig csökkent. Ezzel szemben a korrupció állami szinten virágzik, nyíltan folyik az üzérkedés, csempészés.

A *Demokratikus Konvenció* szereplése jelentős volt. A belső ellentétek, mindenek előtt a két régi történelmi párt utódjának, a Kereszténydemokrata Nemzeti Parasztpártnak és a Nemzeti Liberális Pártnak a rivalizálása azonban azt sugallta, hogy a DK széteséséhez vezethet.

Nem meglepő, Ilie Verdet, Ceausescu volt miniszterelnöke pártjának, a *Szocialista Munkapárt* helyzetének javulása. Ennek egyszerű a magyarázata: a romló szociális körülmények, másrészt bizonyos nosztalgia a múlt rendszer iránt.

A *Szociáldemokrata Unió* előretörése, mindenekelőtt a Demokrata Párt elnökének, Petre Romannak köszönhető, de hozzájárult a párt jó személyi összetétele (közgazdászok, stb), Roman nemzetközi elismertsége és a reálisnak tűnő szociáldemokrata hagyományokat őrző és gazdasági-társadalmi reformokat felmutató programja.

A Funar-féle *RNEP-t változatlanul erdélyi párnak* kell tekinteni, mint ahogyan a *Nagy-Románia* Pártot is a Kárpátokon túli román szélsőségesek pártjának, annak ellenére, hogy Erdélyben valamivel több szavazatot kapott, mint 1992-ben.

Az RMDSZ 1992-ben 784.375, 1996 júniusában 602.561 szavazatot kapott, tehát 181.814-gyel kevesebbet. A bizalom helyileg leginkább Kolozsváron rendült meg az RMDSZ-ben. 15-20-ezerre tehető azoknak a magyaroknak a száma, akik egyszerűen nem mentek el szavazni. Ezzel tulajdonképpen megerősítették Funar pozícióját annál is inkább, mivel a románok egy része azért szavazott Funarra, mivel az RMDSZ a DK jelöltjét támogatta! A távolmaradás oka valószínűsíthetően az, hogy az RMDSZ nem indított saját magyar jelöltet, s arra szólította fel Kolozsvár kb. 20 %-os magyarságát, hogy a DK jelöltjére szavazzon.

2. AZ RMDSZ A VÁLASZTÁSOK UTÁN

A Szövetségi Képviselők Tanácsa (SZKT) 1996 június 22-23-i sepsiszentgyörgyi ülésén egyrészt kiértékelhették a helyhatósági választások tapasztalatait. Az RMDSZ csak találgat, hogy miért rendült meg több helyen a bizalom (korábban Markó ezt nem ismerte el), amit abban is kifejezésre jutott, hogy a kolozsvári magyarok kisebb *arányban* mentek el szavazni, mint a románok; Csíkszeredán és Kézdivásárhelyen az RMDSZ polgármester-jelöltjei a szavazatok kis hányadát kapták meg; Hargita megyében 14 településen maradt alul a függetlenekkel szemben; Szatmár megyében 5 magyart választottak meg polgármesternek, akik a *román pártok színeiben indultak.*

Már ekkor súlyos bírálatok érték az RMDSZ-t, más magyar pártok (pl. a Romániai Keresztényidemokrata Párt) és tömörülések részéről az elharapódzott klikkszellem, a parlamenti képviselők alkalmatlansága, korrumpálhatósága miatt. Élesen vetette fel Fodor Sándor író, hogy a különböző platformokhoz, frakciókhoz tartozók – röviden egységbontók – az RMDSZ tagságának 1 %-a ha támogatja. A népszerűtlenség okának a szervezeten belüli marakodást és a tisztázatlan anyagi visszaélésekben leli fel.

Nem használt az RMDSZ népszerűségének 1./ Markó és Tőkés ellentéte; 2./ hogy tisztázatlan alapítványi pénzek miatt féltek elszámoltatni Szőcs Gézát (a román sajtó Szőcsöt „Erdély Berlusconijá"-nak nevezi); 3./ hogy az RMDSZ elnökjelöltet állított; 4./ s ez a személy nem más, mint Frunda György, aki kijelentette: *a másik fordulóban* a kapott szavazatokat a kisebbségi kérdés megoldását felölelő román demokrata elnökjelöltjének adják át. Frunda és a hozzá közel álló liberális (SZDSZ-es beállítottságú) kör (Buchwald Péter, Fey László stb.) kifejezetten erénynek tartja, hogy Frunda *programja nem kisebbségi problémákkal foglalkozik kizárólag*, hanem országos alternatívákat nyújt. Ennek kifejezett célja: *a román választók megnyerése.* (Emlékeztetőül: Kolozsváron a románok inkább Funarra szavaztak, mint az RMDSZ román polgármesterjelöltjeire.).

Meg kell még említeni az Erdély Magyar Kezdeményezés, székelyudvarhelyi vezetőjének, Katona Ádámnak a véleményét Frundáról. Egy korábbi cikke szerint nem csak az egykori a pártapparátushoz, nomenklatúrához tartozó RMDSZ képviselőktől kell megszabadulni, hanem azoktól is, akik személyükben, vagy családi kapcsolataik révén távol állnak a magyarságtól. Azonban még egy ok miatt utasították el a platformok Frundát.

Július 20-án a román kormánypárt dokumentumot tett közzé, az RMDSZ-nek címezve. Ebben választ várt arra kérdésre: elfogadja-e teljességgel a román alkotmányt, amely kimondja, hogy Románia egységes nemzetállam; felhagy-e Hargita-Kovászna megye megbízottjainak bojkottjával; tisztázza-e viszonyát a magyar kormánnyal, ti. a „belső RMDSZ-parlament" ülésein rendszeresen jelen van annak képviselője; Frunda György Románia elnöke szeretne lenni, vagy csak a Székelyföldé, amelynek autónomiája kikiáltására sor került egy debreceni magyar diaszpóra-találkozón.

Mindezek után az SZDRP nyilatkozata leszögezte: a dialógus hívei nem kívánnak nacionalista témát érinteni a kampányban, de szükségesnek látják a komoly figyelmeztetést.

Természetesen nagy visszhangja volt a SZKT határozatának. Funar szerint Frunda *Erdély elnöke akar lenni.* Laurentiu Ulici, az Írószövetség elnöke véleménye elgondolkoztató: „Az RMDSZ-nek joga van elnökjelöltet állítani, ez beleillik a demokrácia játékszabályaiba. Csak egy kissé elsiették a dolgot, mert: (1.) *Az ellenzék képviselőitől veszik el azt a 6-7 százaléknyi szavazatot, ami sorsdöntő lehet.* (2.) Kisebbségi jelölt ajánlása az államfői székbe ellenkezik a román hagyománnyal, s talán nem most lenne az ideje megváltoztatni e szokást. (3.) Kedvezőtlen körülmény, hogy a budapesti nyilatkozat után került sor erre az elnökjelölt állításra, amit máris kihasználtak a hatalom szónokai."

3. ELNÖKÖT VÁLASZTANAK

Az 1996 november 3-i választások alkalmával 17.253.093 személy járult a 42 szavazókörzet 15.117 szavazóhelyiségében az urnák elé. 44 pártra, öt tömörülésre és 10-nél több nemzetiségi szervezet képviselőire szavazhattak. Ennek eredményeként a *Romániai Demokratikus Konvenció* (DK) a 143 szenátusi helyből 53-at, a 253 képviselői mandátumából 122-t mondhatott a magáénak. *A Demokratikus Konvenció listáján a következő pártok jutottak mandátumhoz:*

Szenátor/Képviselő

- Keresztény Demokrata Nemzeti Parasztpárt 27/82
- Nemzeti Liberális Párt 16/25
- Nemzeti Liberális Párt Demokratikus Konvenció 5/5
- Románia Alternatívájának Pártja 3/3
- Román Ökologista Párt 1/5
- Román Ökologista Föderáció 1/1

További mandátumokhoz jutott pártok:

Szenátor/Képviselő

- Szocialista Demokrácia Romániai Pártja 41/102
- Demokrata Párt 22/43
- RMFSZ 11/25
- Nagy-Románia Párt 8
- Román Nemzeti Egységpárt 7
- Nem Magyar Kisebbségek 15/8
- Román Szociáldemokrata Párt 1/10
- Szociáldemokrata Unió (Demokrata Párt + RSZDP) 23/53

A DK-t Corneliu Coposu hozta létre, első elnöke is ő volt. 1992-ben adta át a posztot Constantinescunak. Mint jobbközép és keresztény-demokrata formáció gazdaságpolitikája is azt a szellemet tükrözte, ami a liberális reformokat, privatizációt, gazdasági szerkezetváltást, veszteséges nagy vállalatok bezárását, az adócsökkentést, olcsó hitelt, vállalkozások támogatását, szociális védelmet illeti.

A kormány programjából is kitetszik: nem volt kisebbségi politikai elképzelése.

A budapesti I. honvédek és népfelkelők hősi emléke

A DK azonban nem párt, hanem pártok és mozgalmak laza szövetsége volt; ami alkotmányjogi abszurdítás, hogy nem egy párt nyerte meg a választásokat, hanem egy laza pártszövetség. Legjelentősebb számban és tekintélyben közülük a DK-t életrehívó *Keresztény-demokrata Nemzeti Parasztpárt*. A KDNPP az egykori Parasztpárt utódjának vallja magát, amely egyesült a Keresztény-demokrata Párttal. Meghatározó személyisége volt Iuliu Maniu közeli munkatársa az erdélyi Corneliu Coposu, aki több mint másfél évtizedet töltött el Románia börtöneiben. A párt a román nemzeti állam doktrínáját vallotta magáénak: késznek mutatkozott a kisebbségek anyanyelvű oktatását támogatni (kulturális autonómia), de a területi autonómiát elutasította. A kisebbségi kérdés megoldásának kulcsát az államélet decentralizációjában vélte felfedezni.

A párt elnöke: Ion Diaconescu, Coposu közeli munka- és börtöntársa volt. Közvetlenül a választások után már bizonyos volt, hogy a KDNPP a legesélyesebb arra, hogy jelöltje legyen az új román miniszterelnök. A KDNPP főtitkára, Radu Vasile az első forduló után azt nyilatkozta, hogy az új kormányt a Konvenció, a SzDU és az RMDSZ részvételével kell létrehozni. Ekkor ő és Ulm Spineanu volt az esedékes miniszterelnökjelölt. November 19-én bejelentették, hogy a bukaresti polgármester, a Coposu köréhez tartozó erdélyi 42 éves, Kolozsváron végzett jogász, Victor Ciorbea lesz Románia új miniszterelnöke. Kinevezésére azután kerülhet sor, miután Consantinescu letette az esküt, amelyre az 1918. December 1-i Gyulafehérvári Nemzetgyűlés ünnepségsorozat előtt került sor.

Abból a tényből, hogy 1996-ra a nemzeti parasztpárt rendezte sorait, úgyszintén abból, hogy a sok kis liberális párt egyesült, ki lehet következtetni, hogy egyfajta jogfolytonosságra törekszenek az 1938 előtti monarchista, kétkamarás Romániával.

A DK tagpártjai: a Nemzeti Liberális Párt (16-25 hely) vezetője: Mircea Ionescu Quintus, alelnöke: Viorel Catarama üzletember; a Nemzeti Liberális Párt-Demokratikus Konvenció (5-5 hely) elnöke: Nicolae Cerveni ügyvéd; a Petre Roman vezette Szociáldemokrata Unió (23-53), amelyet nemrégen vettek fel a Szocialista Internacionáléba. Ez két részből áll. A kis létszámú, de nagy szociáldemokrata hagyományokkal rendelkező pártból, és az Iliescu pártjából kiváló Demokrata Pártból.

A PER középjobb (1+5) irányzatú környezetvédő párt; a DK többi tagja nem pártjellegű szervezet, mint például a Polgári Szövetség sem.

Emil Constantinescu mondhatni fölényes győzelmet aratott. Egyértelműen az erdélyieknek köszönhetően a szavazatok összeszámlálása a következő eseményeket mutatta ki:

Emil Constantinescura szavaztak:
7.057.905 = 54,41%
Ion Iliescura szavaztak:
5.914.579 = 45,59%

Ion Iliescu valóságosan hisztérikusan követelte, hogy őt válasszák meg, mert ha nem az RMDSZ elszakítja Erdélyt, visszajönnek a földbirtokosok és visszaveszik a földeket (1992-ben ugyanezzel az érvvel nyerte el a parasztság és az un. „parasztbárók" bizalmát), végső soron visszajön a király.

Ami szabálytalanság tapasztalható volt, az mind Iliescu és pártja javát szolgálta. Nyomtatási hiba a szavazócédulákon (1 helyett 1000) ezres nagyságrendű előnyhöz jutatta. Például Teodor Maghiar, a nagyváradi egyetem rektora **családja nevében** 5-5 voksot adott le.

Az RMDSZ kb. 800.000 szavazatot „szállított" Constantinescunak. Csak példaképpen érdemes megemlíteni, hogy a 86%-ban magyarlakta Hargita megyében a 220.976 szavazatból 201.577-et Constantinescu kapott meg. Akárcsak 1992-ben, Constantinescu a legtöbb szavazatot a felsőfokú végzettségűektől, a munkásoktól és a 35 évnél fiatalabb választóktól kapta. Az is egyértelmű, hogy az erdélyi, partiumi, székely megyékből, Szatmárról, Máramarosból, Beszterce-

Naszódból, valamint a Kárpátokon túlról Galați, Prahova, Konstanca megyékből és Bukarestből kapta a szavazatokzömét.

Iliescu ugyan veszített, de jól látszott, ha az államapparátus lecserélése nem történik meg, amely a volt pártapparátus, szekuritate struktúráival van telítve, akkor Constantinescunak és Ciorbeanak – előbbi hangsúlyozta: „nem fog tisztogatni" – komoly gondjai lehettek. Az sem vált előnyükre, hogy Constantinescu besszarábiai, Ciorbea (Csorba?) pedig erdélyi román. (?) A történelmi tapasztalat az – ld. az erdélyi Nemzeti Parasztpárt rövidéletű kormányát a két világháború között – hogy a regáti románság nem sokáig tűri román testvéreit a Kárpátokon túlról a kormányrúdnál.

A DK változatlanul a Nyugatra nyitás mellett foglalt állást. Értékelők szerint ennek az a hátránya, hogy a Nemzetközi Valutaalap intenzív romániai megjelenésével sorra bezárják a veszteséges mamutvállalatokat, és kb. 5 millió ember kerül utcára, akiket a mezőgazdaság sem tud felszívni. Ez pedig könnyen okozhatja majd a kormány bukást, és előrehozott választásokkal esetleg a posztkommunisták visszatérését.

Constantinescunak abból a nyilatkozatából, hogy Románia *közvetítő* akar lenni a Balkán és Közép-Európa között, s hogy mindenekelőtt Csehországgal, Magyarországgal, Lengyelországgal, Horvátországgal akarja kapcsolatait szorosabbra fűzni kitetszik, hogy a parasztpárt, pontosabban Maniu 1930-as együttműködési terve tért vissza, aki akkor a német és a szovjet befolyás erősödésével szemben kísérelte meg említett országok szövetségét létrehozni. Contantinescu az orosz befolyással szemben szeretné biztosítani országa függetlenségét.

Az elnök mozgásterét nemcsak a gazdasági jellegű problémák határozták meg. Constantinescunak a következőkkel kellett számolni: egyfelől Romániában három politikai formáció határozza meg a belpolitikai életet:

1/ a Nemzeti Paraszt Párt

2/ a Liberális Párt

3/ a Szociális Demokrácia Romániai Pártja – azaz a posztkommunisták – utóbbi egyébként ma az erősebb párt.

Másfelől: az állami, gazdasági stb. élet egésze utóbbiak kezén volt. Constantinescu a választási hadjárat finisében ezért nyitott a hadsereg felé, illetve ezért lett Ciorbea a miniszterelnök, aki korábban szakszervezeti vezető volt. Tehát a szakszervezeti mozgalommal kísérelték meg ellensúlyozni a helyén maradt struktúrákat.

AZ RMDSZ MINT KORMÁNYTÉNYEZŐ

A DK elnöke, Románia jövendő elnöke ugyan azt nyilatkozta, hogy nem kötöttek semmiféle titkos paktumot az RMDSZ-szel, bizalmas információk szerint igenis létezett ez a paktum (bár nem jelent semmit hiszen Románia nemzetközi szerződéseket sem tartott be), mely szerint három miniszteri és több államtitkári posztot kapott az RMDSZ a kormányban.

A paktum pedig annak köszönhető, hogy a Nyugat Románia európai integrációs és NATO-ba való belépésra irányuló politikáját csak akkor támogatta, ha beveszik az RMDSZ-t a kormányba!

Az RMDSZ esetleges kormányba történő bekerülése kellő riadalmat váltott ki. A kormány két vezető lapja, a Dimineata és a Vocea Romaniei elől jár az állampolgárok izgatásában. A Dimineata (Reggel) szerint a magyar szélsőségesek, úgymint Tőkés László, Markó Béla, Csurka István nemcsak Erdélyt akarják, hanem a román politikai életet is befolyásolni akarják; amint a Vocea Romaniei írta: az RMDSZ az iskolákat „románellenes tűzfészkekké" változtatták és helyi magyar harci sejteket, valójában „terrorista csoportokat" hoznak létre. A Vatra Romaneasca nyílt levélben szólította fel Constantinescut és Romant, hogy határolják el magukat az RMDSZ abszurd követeléseitől.

Említettek az autonómia-koncepcióra utaltak. Csakhogy az RMDSZ kormányzati pozíciók elérése érdekében feladni látszik e koncepcióját – emlékeztettek sokan Erdélyben. Míg mások szerint nagyobb beleszólási joguk lesz a magyarlakta területeken a közigazgatásba, illetve a magyarságot érintő törvényalkotásba.

November 20-i, szintén bizalmas forrásból származó információ szerint a három miniszteri ajánlat egyre csökkent, viszont kb. 10-12 prefektusi és alprefektusi helyet kapna az RMDSZ nem szabad elfeledni azt azonban, hogy a 6-i parlamenti és kormányalkotási egyezmény aláírásakor Roman és Constantinescu mellőzték az RMDSz-t.

Bizonyos, hogy túlértékelte magát az RMDSZ – hogy ti. ő lesz a mérleg nyelve, ő dönti el, hogy jobbközépre vagy balra tartson a kormány és Románia. Ugyanis a két egymással nem túlzottan szimpatizáló Constantinescu és Roman szövetségkötésével a két formáció elnyerte a mandátumok többségét, s szinte nem volt szükség arra, hogy az RMDSZ-t is bevegyék a koalícióba.

Ennek ellenére Markó Béla azt hangoztatta, hogy az RMDSZ a mérleg nyelve, és a román kormánynak elengedhetetlenül szüksége lesz az RMDSZ támogatására.

Visszatérve a választásokra, még néhány kiegészítés:

A hivatalos statisztikák szerint 1,6 millió magyar él Romániában – ebből kb. 1,2 millió volt jogosult a választásokra. November 3-án 812.653 illetve 836.790 személy élt szavazati jogával. Az RMDSZ a magyarlakta területeken kívül Vasluiban, Prahova köolajvidéken, Brailában és Constantában 1000-1000, Suceavaban és Giurgiuban 300-300 szavazatott kapott.

A Magyar Szabaddemokrata Párt 14.000 szavazatot kapott ez 0,01%-ot jelent a képviselőházban 0,12 szavazatot a szenátusban.

Borbély Imre Hargita megyében 2000, a Székely Ifjak Fóruma 2152 szavazatot kapott.

A Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ) választási eredményei (1996. november 3.)

RMDSZ elnökjelölt: Frunda György 6,02%,

RMDSZ a szenátusban 6,81%,

RMDSZ a képviselőházban 6,64%

Míg az 1992-es választások idején 27 képviselője és 12 szenátora került be a román parlamentbe, 1996-ban ez a szám 25-re illetve 11-re csökkent.

Drágffy Bertalan

U. i.: Markót igen érzékenyen érintette Constantinescu bírálata kormánytevékenységével kapcsolatban. Meg is válaszolta azon nyomban:

„Emil Constantinescunak, aki Románia államelnöke volt 1996-tól 2000-ig, nagy mulasztása, hogy a rendszerváltást úgy, ahogy ma erről beszélünk, nem lehetett végrehajtani.

Amikor Emil CONSTANTINESCU erről a kérdésről beszél, nem ártana, ha saját szerepét és felelősségét is felmutatná. Én annak örülök, hogy a román–magyar viszony tekintetében most ennyire nyitott és megengedő, de ***nagyon jól emlékszem arra, amikor hosszú cotroceni éjszakai vitában egy adott pillanatban még a tankhadosztályokat is bevetette mint lehetőséget a román–magyar viszony elmérgesedése esetében.*** *A román politika, az RMDSZ és a román politika viszonyának történetéhez ez is hozzátartozik. Ha nyersen, őszintén beszélünk, erről is beszélnünk kell."*

(Elhangzott 2005. július 26-án Tusnádfürdőn)

A FORRADALOM HATÁSA ÉS KÖVETKEZMÉNYEI ERDÉLYBEN*

„Amikor börtönbe érkeztem, a folyósó legvégén leültettek a cementre. Akkor megjelent egy cigány kovács és a rozsdás, vastag vasakat kezdte felnittolni a lábamra, Azt hittem csak álmodom, vagy elájulok... ...csak most értettem meg igazán, hogyan verik rá a vasat az emberre, mint a régi betyárokra. Bár az otthoni nadrágom szárát rácsavarta a kovács a bokámra, s úgy tette rá a vasat, mégis hideg volt. Pár nap mulva elnyűtte, elvágta a nadrágszárat. A kezünk egy hétig hátra volt bilincselve, de amikor a kézfej megdagadt, előre vették és a T alakú lánccal az alsóhoz kapcsolták úgy, hogy a két kezet csak középmagasságig lehetett felemelni." (*Balaskó Vilmos előbb halálraítélt, majd életfogytiglanos, református lelkipásztor*)

A Romániában élő magyarság a forradalmat megelőző időszakban

Romániában 1953 után egy Sztálin nélküli sztalinizmus erősödött meg, Lényegesen nagyobb volt a hatása a Nagy Imre-féle kormányprogramnak és a XX. kongresszusnak a romániai magyarság körében. A magyar értelmiség részéről rendkívül éles bírálatok hangzottak el. Követelésük: a kétnyelvűség visszaállítása, az Akadémia magyar tagozatának megszervezése, magyar alminiszterek kinevezése a kulturális és a közoktatási tárcánál, a mezőgazdasági főiskola újraindítása, a Bolyai Egyetemnek a román egyetemekkel való egyenjogúsága, a „Nemzetiségi Törvény" korszerűsítése volt. Román részről néhány konkrét engedményt kellett tegyenek. Megalakították a Nemzetiségi Főigazgatóságot és az 1957–58-as tanévtől már 15 tanuló esetében indíthattak ötödikes és 10 tanulóval hatodikos és hetedikes magyar osztályokat. Új lapokat indítottak, újjászületett a kolozsvári Irodalmi Kör, az Állami Irodalmi és Művészeti Kiadó ígérte a két világháború között megjelent könyvek kiadását, beleértve a polgári írókat is. Egymás után szervezték a magyar múzeumokat, könyvtárakat.

Magyar-román kapcsolatok

A két ország viszonyát 1956 előtt és után is látszatbarátság jellemezte. Az SZKP XX. kongresszusa után magyar részről azt remélték, hogy az 1956-os évtől javulnak a feltételei az függőben lévő kérdések kölcsönös rendezésének. Románia akárcsak a nemzetiségi kérdést, a kétoldalú kapcsolatokat is taktikai kérdésnek tekintette. Három szinten lehet előrelépésről beszélni: a családi/magán jellegű látogatások, a turistaforgalom és a hivatalos kapcsolatok terén. Ezek voltak a legfontosabb, a romániai magyarságot és a magyar-román viszonyt érintő események, a magyarországi forradalom és szabadságharc előestéjén.

1956 a Gheorghiu-Dej-i stratégia fontos állomása

a/ Életműve kiteljesedett. Első perctől kezdve ellenforradalomnak minősítette a Magyarországon történteket, szorgalmazta a szovjet intervenciót, támogatta a kádári rendszert, beleértve a megtorlásokat. Jutalmul: 1958-ban kimentek a szovjet csapatok az országból. Fokozatosan eltávolodott a Varsói Szerződéstől és megváltozott a Szovjetunióhoz fűződő kapcsolatrendszere.

b/ Akadálymentesen láthatott hozzá a nemzeti homogenizálási programhoz, a nemzeti kisebbségek, nemzetiségek, mindenekelőtt a legnagyobb számú, a magyarság megtöréséhez, asszimilálásához.

Ujabban sok szó hangzik el a határon túli nemzetrészek és az anyaország kulturális, szellemi egységesüléséről, nemzetegyesítésről. 1956-ban nem volt szükség ilyen hivatalosan vagy félhivatalosan kinyilatkoztatásokra. **1956-ban a Kárpát-medencében élő magyarság egésze egyaránt részesült a győzelem és szabadság illuziójában, ha fegyveres harcokra nem is került sor, és egyaránt sújtotta a megtorlás.**

Az érzelmi megközelítésen túl, a magyar forradalom romániai hatását több szinten kell vizsgálni.

1. Az országos visszhang

Románia egész területén szolidaritást vállaltak a magyar forradalommal.

A rendszerellenes megnyilvánulások mellett, mint szobordöntögetés, falfirkák, Mihály király éltetése, a forradalmi csoportok kialakulása, memorandumok készítése nemcsak előzmények nélküli, hanem **spontán, szervezetlen volt és rövid távra** (órákra, napokra) **szólt**.

A spontaneitás és a szervezetlenség ellenére az ország különböző pontjain hasonló követelések fogalmazódtak meg: a diákság helyzetének javítása, a beszolgáltatás eltörlése, az egyenlőség a szovjet-román kapcsolatokban, a szovjet csapatok kivonása, és csírájában a rendszerváltozás igénye is.

2. A román hatalom reagálása

A párt és állami vezetőség körében hatását két szóval lehet a leghívebben kifejezni: a helyzet **drámai** volt, igazi **pánikhangulat** uralkodott.

Féltek a forradalom továbbterjedésétől, a történelmi pártoktól és a pártellenzéktől. Nem utolsó sorban féltek attól, hogy Magyarország területi igényekkel lép fel. A revízió lehetősége az első perctől foglalkoztatta a vezetést, ezért is erősítették meg a románmagyar határt. A spanyolos, nagyváradi Neuländer Ernő, mozgalmi nevén Valter Roman, aki október-november folyamán többször járt Magyarországon olyan értelmű tájékoztatást adott, hogy „a magyar elvtársak" Nagy Imre környezetében többször is felvetették az erdélyi határrevíziót. November 3.-i beszámolóban ezt azzal egészítette ki, hogy Kádár János autonómiát kért Erdély számára. Eddigi ismereteink alapján ezt kizártnak lehet mondani. Súlyos felelősség terheli ezért a félretájékoztatásért Valter Romant, mivel az 1956 utáni koncepciós perek egyik fő vádpontja: Erdély visszacsatolásának a követelése lett, és nemcsak az ENSZ-memorandum-perben vád alá helyezettek esetében, akik valóban foglalkoztak e kérdéssel.

3. A forradalom és az erdélyi magyarság

a./ A reformkommunistának minősíthető egyetemi káderek, írók, filozófusok 1956 tavasza óta folytattak párbeszédet a pártvezetésel részint a rendszer megreformálásáról, részint sajátos magyar nemzeti igényekről; mint a nemzetiségi törvény, magyar oktatási rendszer fejlesztése stb.

b./ A nemzeti elkötelezettségű értelmiség részéről szerény igényként jelentkezett a magyar hagyományok őrzése, magyar történelem tanítása, az ezzel kapcsolatos ismeretek átadása a diákoknak, „ellenforradalmi tevékenységük" egy-egy hazafias dal, vers nyilvános vagy baráti körben való terjesztése merült ki.

c./ Fiatalok, diákok, szakiskolások „összeesküvését" elsősorban gyerekes, kalandvágy, olvasmányélmények, neves magyar elődök hőstettei motiválták.

d./ A magyar egyházak képviselői, és mások a kommunista és rendszerellenességen, a demokratikus berendezkedés követelésén túl merészen és határozottan vetették fel az erdélyi kérdést, az autonóm Erdély lehetőségén túlmenően elmenve az elszakadásig, területi revizióig.

Kolozsvár, 1956 októbere

Felülről jövő kezdeményezés volt az RMP-nak az oktatás reformjával kapcsolatos határozata. Ennek nyomán, az Ifjúmunkás Szövetség (IMSZ) mellett egy új diákszövetség megalakítása, és e diákszövetség alapszabályzatának és munkatervének kidolgozása. Minderről tudomása volt az egyetem párt alapszervezetének.

1956. október 24-én a Mátyás király szülőházában működő Ion Andreescu képzőművészeti főiskola nagytermében került sor az új diákszövetség választási közgyűlésére. A diákszövetségi gyűlés természetszerűen váltott át a magyar forradalommal való szolidaritási nagygyűléssé. Az RMP KB október 25-i bukaresti kommünikéje a magyarországi helyzetről szólva „fasiszta huligánok"-at emlegetett, akik fosztogatnak és rabolnak, nem meglepő, tehát, hogy még ezen a napon, 25-én letartóztatták a diákszövetségi közgyűlés három résztvevőjét, Balázs Imrét, Tirnován Arisztidet és Walter Frigyest. Ők tekinthetők a magyar 56 elsőszámú vádlottainak. A december 12-ig tartó kihallgatáson is összekapcsolták a diákgyűlést és „az ellenforradalmat" és „uszítás és lázítás" címén 7–7 évi fegyházbüntetést róttak ki Balázs Imrére és Tirnovan Arisztidre. November 17-én és 18-án Várhegyivel az élen letartóztatták a diákszövetség vezetőit, Kelemen Kálmánt, Koczka Györgyöt és Nagy Benedeket.

Erdély több nagyvárosában, így Kolozsváron és Marosvásárhelyen november 1-én gyertyát helyeztek el a magyar múlt neves személyiségeinek sírjánál. A kolozsvári megemlékezők, a Bolyai egyetem tanárai, diákjai bűne mindössze ennyi volt. A hatalomnak azonban elégséges ürügyet szolgáltatott az újabb koncepciós perekhez, illetve a Bolyai Egyetem megszüntetéséhez 1959-ben.

Marosvásárhely

A másik nagy egyetemi város, Marosvásárhely is megmozdult október 26.-a után. Az orvosi egyetem és a színművészeti főiskola tanárai és diákjai 100 tagú bizottságot alakítottak egy népgyűlés céljából, ahol a Rákosi rendszer törvénytelenségeit és a romániai magyarság sérelmeit egyaránt számba vették, és koszorút szerettek volna elhelyezni a Székely Vértanúk emlékművénél, Bolyai János és Bolyai Farkas szobránál és más emlékhelyeken.

Temesvár, október 30–31.

Temesváron a Műszaki Egyetem menzáján 24-én este értesültek a diákok a budapesti rádióból a forradalom kitöréséről. Ennek hatására a román, magyar és német diákok és tanárok egy csoportja 30.-ára az összes temesvári diák – mintegy 4500 főiskolásról van szó – és a tanári kar bevonásával nagygyűlést hívnak össze. A temesvári diákok 12 pontja közül a legfontosabbak: A szovjet csapatok azonnali kivonása az országból. Sztálin személyi kultuszának tényleges felszámolása. Az orosz nyelv eltörlése a felsőfokú oktatás kötelező tárgyainak sorából. A marxizmus órák számának csökkentése. A parasztokat sújtó beszolgáltatás eltörlése. A munkásosztályt megnyomorító normák eltörlése. A fizetésének emelése. Egyetemi autonómia.

A diákok egyik román vezetője Baghiu itt jelentette ki: Magyarországon forradalom van, „egy egész nép forradalma, egy népé, mely felkelt elnyomói ellen." A diákok tombolva éltették a magyar népet és a forradalmat, de a Szekuritate közbelépésére 30–31-én kb. 2500 diákot tartóztattak le. Az első tárgyalásra a helyi katonai ügyész-

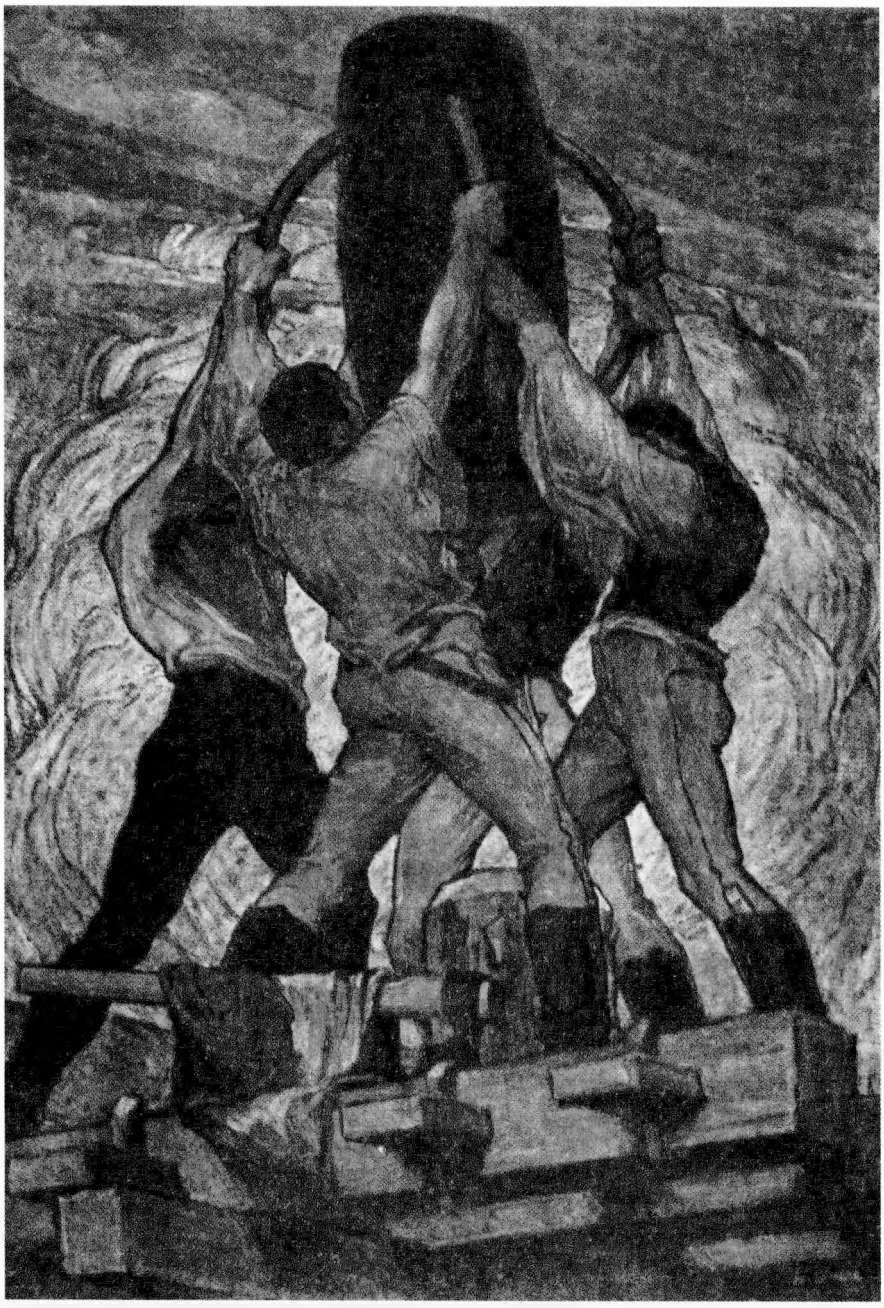

A csiki székely gátkötők

ségen november 15–16 között került sor. Először „gyilkossági kísérlettel és az államrend elleni terrorcselekménynyel" vádolták az egyetemi hallgatók gyűlésének szervezőit. Végül „Nyílt lázadás" címén 30, többségében román diák (és egy tanársegéd) felett mondották ki a 3 hónaptól 8 évig terjedő börtönbüntetést.

Bukarest, október-november

A román főváros lakossága, munkások, értelmiségiek, diákok és katonák szintén a rádióból szereztek tudomást: mi történik Magyarországon. Az emberek általában kifejezésre is juttatták az érdeklődésen túl, a rokonszenvüket is.

Itt is az egyetemi ifjúság mutatkozott a legfogékonyabbnak A személyi kultusz felszámolása, szovjet csapatok kivonása a marxizmus kötelező jellegének visszavonása voltak itt is az azonos pontok, ugyanúgy mint Temesváron, Iasiban. A Műszaki Egyetemen többen követendő példaként emlegették egymást között a budapesti eseményeket. A közgazdasági karon felvetették, hogy miért tartózkodnak szovjet katonák Magyarországon és Romániában. A bukaresti diákok november 5-re, délután 15 órára tiltakozó nagygyűlést hívtak össze a marxizmus és az orosz nyelv tanítása, illetve a letartóztatások miatt, s mert így akarták kifejezni szolidaritásukat a szovjet hadsereg által megszállt Magyarországgal. A demonstrációra nem került sor, a bukaresti katonai törvényszéken 1957. április 19-én mégis úgy ítélték meg, hogy a bukaresti diákok akciója miatt ellenforradalom veszélye fenyegetett.

A diákmozgalman kívűl a magyarországi események hatására Bukarestben és Iasiban a munkások léptek sztrájkba. Íróperek zajlottak Bukarestben is, nemcsak Erdélyben. 1957 májusában Paul Goma írót a a bukaresti diákok tervezett sztrájkja miatt ítélték el. Alexandru Ivasiuc írót azzal a váddal állították bíróság elé, hogy „fasiszta és légionárius elemek" szervezték be. Hogy mennyire nem csak magyar ügy volt, bizonyítja, hogy 1956-tal volt kapcsolatos a szász írók 1959-es brassói pere, Schönfeld aradi főrabbi pere, Piesch Miklós, Blumenthál Pál esete, és Teodor Margineanu román katonatiszt pere, aki a magyarországihoz hasonló felkelést akart kirobbantani Romániában és fegyveresen akarta megdönteni a kommunista rendszert.

A magyarországi események hivatalos megítélése

Az első hivatalos reagálás az RMP Kolozs tartományi napilapjában, az *Igazság*ban jelent meg október 24-én. „Ellenséges elemek" budapesti provokációját emlegették, akik kihasználva az október 23-i diáktüntetést az általuk „előre megszervezett csoportokat" kivitték az utcára.

A RMP Központi Bizottsága Politikai Irodájának október 24-i ülésén fontos, a román párt hozzáállását és a későbbi Magyarországgal szembeni politikáját előrevetítő határozat született: a rendkívüli állapot, a cenzúra bevezetéséről, a közös határ teljes vonalának megerősítéséről. Felfüggesztették a katonák szabadságolását. Felvetették a két ország közötti szabad közlekedés felfüggesztését és a vízumkényszer bevezetését.

Elrendelték a szekuritáte egységeinek megerősítését a rádióállomásoknál, a postánál és egyéb középületeknél. A magyarok lakta területen kívül

a párt fontosnak tartotta a német kisebbség megnyilvánulásait is nyomon követni.

Október 26-án a szovjet csapatok átlépték Románia határát és bekapcsolódtak a magyarországi harci cselekményekbe. A Magyarország elleni katonai intervencióban kulcsszerepe volt az NKVD-s Bodnarasnak, akit ekkor neveztek ki a Szállítási és Közlekedési Minisztérium élére. Ezek után természetes, hogy 30-án létrehozták a tejhatalommal bíró Legfelsőbb Parancsnokságot. Az RMP KB PB 1956. október 31-i 59. számú protokolja három alapvető kérdéssel foglalkozott: kinyilvánította a szocialista tábor egységének szükségességét, aláhúzta a Varsói Szerződés jelentőségét, de célként jelölte ki a szovjet csapatok és tanácsadók távozását az országból.

A RMP KB 1956. december 27–29-i plenáris ülése

Románia történetében az RMP 1956. december 27–29-i plenáris ülése korszakhatár is lehetett volna. Egy felkelést, netán forradalmat elkerülendő, egy sor, a reform irányában ható intézkedést volt kénytelen tenni a párt 1957 folyamán. A középpontban mindenek előtt a munkásság és a parasztság életkörülményeinek javítása állt. A román falu népe sokáig számon tartotta, hogy a magyarországi események hatására törölték el a kötelező beszolgáltatást.

Bevezették a családi pótlék rendszert, felemelték a fizikai dolgozók bérét és az alacsony nyugdíjakat. Kimondották az átlagbérek 15%-os növekedését. A határozatokkal a pártnak nem elsősorban gazdasági természetű céljai voltak, hanem az, hogy a politikai hangulaton javítson, és ezáltal erősítse a magyar forradalom hatására érezhetően megingott legitimációját. Intézkedések történtek a bürokrácia csökkentésére. Több, a központi szervek hatáskörébe tartozó feladatkört a helyi közigazgatás, a néptanácsok hatáskörébe utaltak át. Javítottak a néptanácsok működési feltételein is. A közüzemi díjak 75%-át a város vagy a község kapta, a központ, a tartomány illetve a rajon 25%-ot. A néptanácsok a 75%-ból támogatták a lakásépítést, a kulturális életet, a szociális körülményeket. Az új normákat a termelésben a szakszervezetek bevonásával dolgozták ki.

A decemberi határozat előtt még egy sorsdöntő esemény történt. December 16-17-én Marosvásárhelyen Gheorghiu-Dej a megyei párttaggyűlésen úgy értékelte: 1956 októberében az a veszély fenyegetett, hogy magyarországon visszatér a horthysta-fasiszta rendszer, ezzel az ország a szomszédai ellen irányuló háborús agresszió kiindulópontja lett volna. A Romániában élő magyarok támogatták, rokonszenveztek a történtekkel, következésképpen a revizionizmus, a magyar nacionalizmus vádját kiterjesztve a román párt bizalmatlanságát juttatta kifejezésre irántuk.

Erre hivatkozva gyorsult fel a románosítási politika, eltávolítások és leépítések a munkahelyeken, a 10 %-os numerus clausus bevezetése Erdélyben is, a zárt városok rendszere stb.

Megtorlások Romániában

A megtorlás szándéka az ország lakossága egészének megfélemlítésén túl a magyarság megtörése volt. A nemzet fennmaradása, a nemzeti önazonosság örzésének még két létező bástyáját vették célba: a Bolyai Állami Magyar Tudományegyetemet és az egyházakat.

A perek történetét csak részben tárták fel Romániában, és csak egyes részletével foglalkoztak. Így csak megközelítő adataink vannak a perek áldozatairól, amely több mint 35.000 embert érintett. 30 személyen végrehajtották a halálos ítéletet. Kb. 40-50 ember a bántalmazásokba vesztette életét. Marosvásárhely, Nagyenyed, Szamosújvár, Jilava börtönei, a Duna-delta és Braila Nagyszigete munkatáborai 1956 után ismét telitve voltak rabokkal. Temesváron és Kolozsváron kívül, ahol Macskási Pável (Pál) katonai ügyész egymás után hozta a súlyos ítéleteket – ahogy a magyar elítéltek mondották – „úgy osztogatták a 15-25 éves börönbüntetést, mint Mikulás a cukorkát". Az egész országban működtek a katonai ügyészségek.

Az első letartóztatásra már 1956 október 25-én sor került Kolozsváron. Marosvásárhelyen is nagyarányú letartóztatásra készültek — 1000 fős listát állított össze a politikai rendőrséggel együttműködve a párt. 150-en a orvosi és a gyógyszerészeti kar hallgatói voltak. Temesváron 30-31-én hurcolták el a megmozdulás szervezőit, akiknek ügyét a helyi katonai ügyészség november 15-én kezdte tárgyalni. Három nappal később november 18-án kerültek letartóztatásba a kolozsvári Bolyai Egyetem diákszövetségének vezetői: Várhelyi István, Nagy Benedek, Koczka György, Kelemen Kálmán, s következő év márciusában mondtak ítéletet felettük.

1957 a nagy letartóztatások időszaka volt. Ennek következménye, hogy Szamosújváron, a 3000 férőhelyes börtönben 10.000-en raboskodtak. Egy helyiségben 70–75-en voltak bezsúfolva, a politikai elítéltek 80%-a magyar volt. Itt és Jilaván folyamatosan működtették a „megsemmisítő részleget".

Az elhunytak száma máig ismeretlen.

A letartóztatásokat perek, azokat ítéletek követték

Természetesen, a reformkommunistákat ez nem érintette. Őket úgy nyerte meg a román kommunista párt, hogy vagy visszavette a pártba akiket korábban kizártak, vagy egyetemi katedrát, szerkesztőségi kinevezést kaptak.

A Bolyai Egyetemen – csak soviniszta fészekként emlegették – 20–30 ítélet született. A Bolyain a RMP bízta meg még 1954 nyarán három tanárát, hogy foglalják össze a magyarság panaszait, tegyenek javaslatokat megoldására Az egyetemen valamelyest szabadabb légkör uralkodott: kétkedésüket, elvárásaikat diákok, tanárok egyaránt megfogalmazták. A tanári kar egy része az események alatt és után próbálta visszafogni a hallgatókat, akár úgy, hogy ellenforradalomnak minősítették a történteket, és felhívták a figyelmet eképp kell hozzá viszonyulni (Csehi Gyula, Balogh Edgár, Gáll Ernő), illetve először széleskörü propaganda indult az eseményeket elítélő nyilatkozatok megtételére, majd 1958 nyarán, őszén a diákgyűléseken valósággal provokálták a hallgatókat (Bunta Péter, Szabó Sándor, Bretter György, Farkas Zoltán): személy szerint és egyenként szegezték nekik a kérdést. Mi a véleménye arról ami Magyarországon történt: forradalomnak tartja-e vagy ellenforradalomnak? Elrettentésül aki nem fogadta el a hivatalos álláspontot, vagy csak kirugták az egyetemről, vagy börtönbüntetésre is ítélték.

Támadás az egyházak ellen

Az Erdővidéki és Homoródmenti unitárius papság fele került börtönbe, családtagjaikkal együtt „szervezkedés" és „ellenséges elemek támogatása" címén. A Kolozsvári Protestáns Teológia unitárius karán 3 tanárt és 15 diákok ítéltek el. A Nyárádmentén szintén egyházi emberek kerültek a vádlottak padjára. A Csíkszeredai Főgimnázium tanárát Puskás Attilát – és társait, tanárokat és diákokat, 11 főt – magyarérzelmű órái és 56-os verse miatt ítélték el 15 év kényszermunkára lázítás cimén, alkalmazva a BTK 209-es artikulusát.

Puskás Attila tanár vétke: 1956 november 4-én egy esküvőn felolvasta 56 októberéről szóló versét, amúgy a névnapi összejöveteleken a magyar és székely himnuszt énekelte társaságban. Néhány mondat erre vonatkozóan az ítéletből: „Az esküvön egy percnyi csenddel adóztak a harcokban elesett ellenforradalmárok emlékének. Mindannak ellenére, hogy a vádlott tisztában volt azzal, hogy a fasiszta lázadók kommunistákat akasztottak fel és kinoztak meg, hű maradt ezekhez a lázadókhoz, egyetértett a Varsói Szerződés felmondásával, teljes egészében elfogadta Nagy Imre programját. 1957 március 15-én eltorzítva mutatta be a nap történelmi jelentőségét. Ellenforradalmi tevékenységének köszönhetően a vádlottnak sikerült reakciós hangulatot keltenie a diákok körében... ...és ha tehette minden alkalommal elénekelte a magyar és a székely himnuszt, hogy ezzel is ébren tartsa a nacionalizmust és a sovinizmust."

Fiatalkorúak, mint terroristák és összeesküvők

SZISZ (Szabadságra Vágyó Ifjak Szövetsége) – Nagyvárad.

Ezek a gyerekek, akárcsak társaik szerte az országban, a Sándor Mátyáson, Gróf Monte Cristón, Timur és csapatán nőttek fel. Romantikus szabadság és igazságvágy alakult ki bennük. Bár a magyar történelem nem volt tantárgy, de Erdélyben a magyar irodalomtanárok lényegében az egész magyar történelemmel megismertették diákjaikat. Ebben a korban még eszményképeket keresnek: Petőfi, Kossuth, Rákóczi, mindmind a nagyszerű magyar múltról szóltak. Szabadságvágy, és függetlenség! Ez járta át lelküket. A szervezkedés annyiban merült ki, hogy önképzőköri összejöveteleiken elolvasták verseiket, egyéb írásaikat. Természetes, hogy politikai síkra terelődtek a beszélgetések. A nagyváradi gimnazisták és ipari tanulók kis csoportja egyre nőtt, és már szóba került a szovjet befolyás megszüntetése, a diktatúra megszűnése, a szabad élet. Ebből lett a nagy per, 1961-es letartóztatásuk után, amikor már el is aludt közöttük a mozgalom tüze, hiszen már elvégezték az iskoláikat és szétszéledtek az országban. Mégis egyszerre csaptak le rájuk – megvárva nagykorúságukat. A 151 letartóztatottból 57-et el is ítéltek. A vád: a szervezet célja az volt, hogy Erdélyt a tőkés Magyarországhoz csatolják, és a RNK demokratikus rendszerét felforgassák.

SZIT (Székely Ifjak Társasága), avagy a Koszorúzók – Sepsiszentgyörgy

Sepsiszentgyörgyön néhány diák azért alakított csoportot, hogy ha a forradalom odaér, ne érje őket készületlenül. A készülődés: kirándulásokból állt, kést dobáltak célba, fára. Ezen romantikus korban lévő kis társaság természetesen vérszerződést is kötött, olvasmányaik hatására. 1957-ben még tartották a kapcsolatot, de a rendszeres találkozás elmaradt. Ügy akkor lett belőle, amikor 1958 március 15-én megkoszorúzták a 1848/49-es emlékművet. Az ügyész fasiszta szervezkedés, a népi hatalom megdöntésére irányuló kisérlet miatt a szervezet tagjaira halálbüntetést kért, amit nehéz börtönre változtattak. Ítélethozatal után, 1959-ben azután marhavagonokba zárták az elítélteket, egy vagonba 50-60 embert, és irány a brailai nagysziget.

A kizárólag munkás fiatalok által alapított *Erdélyi Magyar Ifjak Szövetsége* **(EMISZ)** perben 1500 személy volt érintve, 76 ítélet született. Az EMISZ-t, amely a legkiterjedtebb mozgalom volt, csupa 14-22 éves korú diák, munkásfiatal tartozott hozzá, a KISZ ellen ifjúsági szervezetének szánták, és a magyarszékely hagyományok ápolását, magyar nemzeti és egyházi ünnepek megtartását tűzték ki még célul. Szándékuk volt a magyarellenes atrocitások összegyűjtése, a külfölddel való megismertetése – Szárazajtától, azt aktuális letartóztatásokig. A belső körnek volt egy távlati programja is: a szabad választások, szovjet csapatok kivonása, Erdély függetlenségének kikiáltása. 1958 nyarán kezdődtek a letartóztatások. A hatalom szándéka az volt, hogy robbantások, stb. előkészítését varrják a nyakukba, mert akkor alkalmazni lehetett volna a 153-as paragrafust, a terrorizmust, amelyért halálbüntetés járt. Végül a 209-esnél maradtak, a társadalmi rend elleni szervezkedés, összesküvés vádjánál.

A **temesvári diákok** perében 32-en szerepeltek, közülük 9 fiatalkorú. 13–14 éves gyerekeket állítottak bíróság elé, s vittek rabláncon a börtönbe.

Szilágysomlyói volt az az 5 személy, akikre 3–15 évig tartó börtönt és kényszermunkát róttak ki. *Szászrégen*: 24 személy ellen indítottak eljárást, akiket 1–24 évig tartó börtönre ítéltek.

Kolozsváron az **Illegális Kommunista Ellenes Szövetség** (IKES) 35 fiatalkorú rendszerellenes szervezkedése volt. A **Kisküküllő-menti** szervezkedés 6 vádlottja 6, 7, 10, 20 évi fegyházbüntetést kapott. **Szászrégen:** a 24 elitélt tanár és diák 1–24 évig terjedő börtönt kapott.

1958 február 20-28 között Romániába látogatott a Kádár-Kállai vezette magyar párt és kormányküldöttség. Korszakhatár ez a két ország kapcsolatában és az erdélyi magyarság életében, közelebbről a folyamatban lévő, vagy a készülő perekben. Három nagy monstre-perben és több kisebb perben, akik szenvedői igen jelentős arányban egyházi személyek voltak, utólérhető Kádár János felelőssége az 1958 februári romániai látogatása után, amikor is ugymond lemondott Erdélyről, illetve: a nemzetiségi kérdést belügynek minősitette. Ez után szabad kezet kapott a román hatalom a megtorlásban. Hogy mennyire elvadult a román hatalom, bizonyítja, hogy 1958 június 15-én, amikor Kádárék pontot tettek a „Nagy Imre és társai" perére, kivégezték őket, Szamosújváron – amit csak sárga krematóriumként emlegettek a rabok – az emberséges körülményeket miatt fellázadt rabokból 300-at meggyilkoltak.

Magyar egyházi személyek a kisebb perekben

1958 április: Bencze József református lelkész be nem jelentett vadászpuskája miatt terrorcselekményre való kész-

tetés vádjával 20 évi nehézbörtönt kapott; 1958 júliusában került sor Fülöp G. Dénes református lelkész letartóztatására. A vád: 1957 márciusában imádkozott a Szovjetunióba elhurcolt foglyokért. 11 év nehézbörtönt kapott; 1958 augusztus: Cseterki János lelkész letartóztatása és elitélése a szocialista rend elleni mesterkedés címén. Ugyanebben a hónapban Harai Pál brassói káplánt az EMISZ perben fel nem jelentés miatt 10 évre itélik. Az év végén még több egyházi személyek ellen mondottak ki sulyos ítéleteket.

A három nagy per

1. 1958. április-május hónapban ***Szoboszlay és társai*** ügyét tárgyalták. A vádirat szerint: 1950-ben Keresztény Munkapárt néven ellenforradalmi szervezetet hoztak létre, hogy Románia belső és külső biztonsága ellen fegyveres lázadást készítsenek elő, a népi demokratikus rendszer megdöntésére és a burzsoá-földesuri rendszer visszaállítására. A tényeknek megfelelt, hogy a Szoboszlay-féle szervezkedés terve magában hordozta többpártrendszert és a szocialista rendszer eltörlésének igényét. A szabad választásokat vetette fel és a Magyarországgal való szoros szövetségi rendszer kialakítását.Az erdélyi kérdés végleges megoldására lehetségesnek tartotta a két ország államszövetségét. Románia több helységében konspiratív csoportokat hoztak létre. Benne valamennyi társadalmi réteg és nemzetiség képviseltette magát. Román részről többek között: Draganita Constantin ezredes, Fintinaru Alexandru, a Nemzeti Parasztpárt Arad megyei vezetője, Dan Aurel ortodox főpap.

A *Szoboszlay*-perben 1958-ban 200 személyt tartóztattak le, több tucat lelkészt és szerzetest. 56 személy felett mondtak ki ítéletet még 1958 májusában, ebből 10 halálos volt, a kiszabott börtönévek száma: 1300 év.

2. ***Az érmihályfalvi-csoport*** vezetőjét, Sass Kálmán református lelkészt, 1958 február 19-én tartóztatták le. Ő bújtatta Maléter Pált akit a szovjetek 1944 októberében mint ejtőernyős partizánt dobtak le a barantói tanyavilágba 12 társával együtt. 2000 oldalt tett ki a vádirata. 1958 október 6-án végezték ki hazaárulás vádjával. Sírja ismeretlen helyen van. Az *érmihályfalvi* csoport ügyében 31 ítéletet hoztak, ebből kettő halálos, amit Sass Kálmán református lelkészen kivül dr. Hollós István egykori hadbíró századoson végre is hajtottak.

3. A ***„Kilencek", vagyis az ENSZ-memorandum*** megfogalmazói és terjesztői 1956-ban az erdélyi kérdés megoldását vetették fel. Azzal a szándékkal készítettek felmérést a magyar értelmiség körében, hogy fejtsék ki álláspontjukat ezzel kapcsolatban. Ennek alapján készült el egy memorandum hat példányban. Három álláspont képviseltette magát: 1. Márton Áron római katolikus püspök és Dobri János református teológiai tanár Erdély és a Partium Magyarországhoz csatolását tartotta egyedül helyes megoldásnak. 2. Jordáky Lajos, Pásztay Géza a független Erdély gondolatát támogatták. 3. Dobai István, a református egyház világi gondnoka Erdély kettéosztásában és lakosságcserében gondolkodott. A nézetkülönbség ellenére mindannyian úgy látták: az ENSZ az egyetlen, amely méltányos megoldást adhat. Azaz: az erdélyi kérdés megoldására nemzetközi döntőbíráskodást szerettek volna.

Dobai István jogász által elkészített dokumentumot, amely az erdélyi kérdés megoldásáról szólt, az akkori erdélyi magyar társadalom szinte valamenynyi képviselője ismerte és véleményezte, de ismerte Németh László, Tamási Áron, Kodolányi János, Ravasz László, Illyés Gyula, Veres Péter, Sinka István is. A per során 16 személy ellen indult eljárás a katonai törvényszéken. 1957 márciusi letartóztatásuk után a vizsgálat során mindannyian fenntartották véleményüket, annak ellenére, hogy tudták: az ügyész halálos ítéletet akar kiszabni. Ebből csak 5 év és 25 év közötti börtönbüntetés, illetve Dobai és Varga László tiszteletes esetében életfogytiglan lett. A per vádlottjaiból ketten a kínzások következtében hunytak el. Dobait és hat társát a hazaárulóknak fenntartott börtönbe vitték, ahol a 400 elítéltből csak 40 maradt életben az elszenvedett éhezés, orvoshiány és a kínzások miatt.

A „testvéri segitségnyújtásnak" van egy alig ismert, kutatott területe:

A román titkosszolgálatok szerepe az 1956-os ügyekbenben

Magyarország szomszédai, Csehszlovákia és Románia készségesen vettek volna részt a Magyarország elleni szovjet katonai intervencióban. Hruscsovnak nem volt szüksége arra, hogy a Varsói Szerződés tagállamai is részt vegyenek a fegyveres intervencióban – emlékirata szerint figyelmeztette a román elvtársakat: nem akar egy, az 1919-eshez hasonló román megszállást Magyarországon – viszont említettek hozzájárulását a beavatkozáshoz nem nélkülözhette. Ha hivatalosan nem is, de szovjet katonai egyenruhába öltöztetett román katonaság részt vett a szovjet intervencióban.

A román titkosszolgálat azonban – mértékadó román szakemberek szerint – ennél sokkal mélyebben kapcsolódott be a magyarországi eseményekbe. Cristian Troncota, történész, a hadtudományok doktora a román titkosszolgálatok történetével foglalkozó monográfiájában külön fejezetet szentelt a kérdésnek. Ő is és mások is ketté választják a kérdést:

1. a román titkosszolgálat beavatkozása a forradalom előtt és
2. a forradalom után.

1956 nyarától kezdődően a szekuritáte hamis osztrák, nyugat-német, francia és olasz útlevéllel ügynököket küldött Magyarországra, magyarul jól beszélő személyeket, akik az ott gyűjtött információkat Bukarestbe továbbították, majd onnan a megfelelő szálakon a szovjet titkosszolgálat rendelkezésére bocsátották. 1956 november végi látogatása alkalmával Bodnaras felajánlotta segítségét az ÁVH újraszervezése érdekében. Többszáz magyarul tudó szekuritáte alkalmazott érkezett Magyarországra, irányítójuk Einhorn Wilhelm (Vilmos) volt, aki fedéssel tartózkodott Budapesten, mint a román nagykövetség tanácsosa.

Troncota „feldobta a labdát" a román és magyar történészeknek. Ez az az új nyom, amelyen a kutatások el kell induljanak, mert a magyarországi forradalom és szabadságharc előzményei, előkészítése (?) tekintetében sok a találgatás, sok a bizonytalanság.

Lipcsey Ildikó

* Elhangzott a Zrínyi Miklós *Nemzetvédelmi Egyetem* tudományos emlékülésén 2004. november 6-án.

A független Erdély alkotmánya

Állami és magánlevéltárak több olyan dokumentumot őriznek, amelyekben a szerző/k a független vagy önálló Erdély alkotmányát foglalták írásba. Egyiket Makkai László és munkacsoportja a második bécsi döntés előtt készítette el, de 1944-ben Valter Roman, alias Neulander Ernő, 1946-ban az erdélyi magyar szociáldemokraták, majd 1958-ban az erdélyi intézmények, egyházak vezetői is foglalkoztak a kérdéssel.
Alábbi tervezet szovjet ösztönzésre készült el, alapja azonban a Makkai-féle írás (fő szerzői: Pásztai Géza, Jordáky Lajos, Bruder Ferenc, Victor Pocol). A Szovjetunió célja: a független Erdély legyen európai terjeszkedésének kiindulópontja. *(L. I.)*

„Figyelembe kell venni, hogy a potsdami értekezleten kiadott nyilatkozatban az erdélyi németség (szászság) kitelepítéséről nincs szó. Tehát az erdélyi németség (szászság) továbbra is szülőföldjén marad és vele az erdélyi alkotmány megalkotásánál éppen úgy kell számolni, kell mint Erdély többi népeivel.

Erdély, mint független állam csak föderatív, szövetséges köztársaság lehet: „Erdélyi Szövetséges Köztársaság" elnevezéssel. A három egyenrangú szövetséges fél: a román, a magyar és a német (szász) alkotja. A szövetségi alkotmányba bele kell foglalni, hogy a három erdélyi nép egymással szemben teljesen egyenlőjogú nemzetet alkot. Tehát minden nép nemzeti szabadságot élvez, és saját maga intézi belső ügyeit a közoktatás terén. Kizárólag a közös központi állami igazgatást intézi együttesen a három nép, illetőleg annak központi alkotmányos képviselete.

Erdélynek évszázadokon keresztül országgyűlése volt. Az országgyűlés az Erdélyi Szövetséges Köztársaságban is fenntartandó.

Az állam feje a köztársasági elnök.

Az államigazgatás központi igazgatási szerve a szövetségi tanács, székhelye Kolozsvár. Az Erdélyi Szövetséges Köztársaság elnöke egyúttal a szövetségi tanács elnöke is. Vagyis más szóval az államfő és a kormány feje azonos személy.

Az Erdélyi Szövetséges Köztársaság elnökét az országgyűlés választja. Ugyancsak az országgyűlés választja a szövetségi tanács tagjait is.

Az Erdélyi Szövetséges Köztársaság alkotmányában ki kell nyilatkoztatni, hogy a három nyelv: román, magyar és német teljesen egyenlőjogú a közhivatali érintkezésben. Részletesen alaptörvénnyel kell szabályozni a nyelvhasználat kérdését. Majdnem szóról-szóra át kell venni az 1863-64. évi nagyszebeni országgyűlésen megszavazott és I. Ferenc József által szentesített erdélyi nyelv-törvényt. Ez a törvény a mai igényeket is tökéletesen kielégíti. Románok, szászok és magyar részről Fogarassy Mihály erdélyi katolikus püspök és társai elfogadták, és egyhangúan megszavazták az 1863-64. évi erdélyi országgyűlésen ezt a nyelvtörvényt, amelynek az életbe léptetését a dualizmus idején az erdélyi románok állandóan követelték.

Külön alaptörvénnyel kell rendezni a független Erdély területének közigazgatási, törvényhatósági felosztását. Itt szintén irányadók lehetnek az 1863-64. évi erdélyi országgyűlés munkálatai. Az erdélyi törvényhatósági rendszer sok tekintetben hasonlít a svájci kantonrendszerhez. A cél az, hogy az adott helyzetnek megfelelően az egy nemzetiségűek kisebb vagy nagyobb törvényhatóságokban a kisebbség védelmét intézményesen biztosítani kell.

Az „Erdélyi Szövetséges Köztársaság" semlegességét az új nemzetközi biztonsági szervezet és annak tagállamai külön-külön is garantálják. Éppen ezért általános hadkötelezettsége az Erdélyi Szövetséges Köztársaság állampolgárainak nincs. Fegyveres polgárőrség biztosítja az állam belső rendjét és békéjét.

A Független Erdély zászlójának színei: kék és arany. Amellett az állami zászló mellett azonban minden nép szabadon használhatja saját nemzeti zászlaját.

A Független Erdély területe azonos a régi történelmi Erdélyi területével.

A terület nagysága:

Kívánatos lenne, hogy Magyarország területe az északi részen érintkezzék a Független Erdély területével. Ez nem megvalósíthatatlan kívánság, mert a néprajzi és földrajzi feltételek egyaránt adva vannak, Erdély felé Magyarország határait ki kell bővíteni a magyar többségű területekkel és akkor az érintkezés megtörténik.

A Független Erdélyben a lakosság abszolút többsége román.

Ez a nemzetiségi megoszlás azonban Erdély függetlenségét nem befolyásolhatja. A nemzetiségi ellentéteknek az egyének és népek közt a demokratikus Erdélyben éppen úgy el kell tűnniük, miként az egykor annyira éles vallási ellentétek eltűntek. Példa rá Svájc, hogy egy nagy többségben lévő nép mennyire békésen össze tud férni a sokkal kisebb számú népekkel. A svájci németek száma aránylag sokkal nagyobb a többi svájci néppel szemben, mint az erdélyi románoké az erdélyi magyarokéval és a németekével szemben. Azt sem szabad elfelejteni, hogy Svájc szomszédságában van a Németbirodalom, és mégis mindennek ellenére a svájci népek belső békéje és szövetsége örökre megingathatatlan maradt.

Román, magyar és szász érdek, sőt nemzetközi is, hogy ez Erdélyben is így legyen.

Törvényjavaslat

A három országos nyelv használatáról a közhivatali közlekedésben

1. §.
A három országos nyelv, úgymint: a magyar, német és román nyelv a közhivatali közlekedésben egyenjogú.

2. §.
A felek szabadságában áll minden bárminemű beadványokban, valamint minden hivatalos tárgyalásban a három országos nyelv bármelyikével élni.

3. §.
A felek szóbeli kérelmei, valamint azok, tanúk és szakértők kihallgatása feletti jegyzőkönyvek a három országos nyelv valamelyikén és pedig azon a nyelven veendők fel, melyet a kihallgatandó tanú vagy szakértő kijelöl.

4. §.
A peres vagy peres ügyeken kívüli bírói tárgyalásoknál, melyeken több fél vesz részt, szabadságában áll mindenik félnek a három országos nyelv valamelyikével élni.

5. §.
A felek beadványaira vagy jegyzőkönyvileg felvett kéréseire az elintézés ugyanazon nyelven adandó ki, amelyen a beadvány vagy jegyzőkönyvileg felvett kérés szerkesztett.

6. §.
A bírói határozatok, valamint az indokok oly esetekben, ahol több fél vesz részt, azon nyelven adandók ki, melyen a kérelemlevél vagy keresetlevél, illetőleg az első beadvány vagy az első szóbeli kérelem szerkesztetett.
A többi felekkel, ha kívánják, a határozat fordításai is azon nyelven közlendők, melyen ők a tárgyalásnál részt vettek.

7. §.
a szóbeli végtárgyalásnak, az ítélet kihirdetésének és kiadványozásának a három országos nyelv közül azon kell történni, mely a vádlott anyanyelve. Azonban szabadságában áll a vádlottnak egy másik is a három országos nyelv közül, amelyet neki érteni kell, evégett választani.

8. §.
A felső hatóságok vagy törvényszékek határozatai hasonlóképpen azon nyelven adandók ki, amelyeken

Mária a Szegedi Fogadalmi Templomban

ezen határozatok az előbbi 5., 6. és 7. §. szabályai szerint a feleknek kiadandók.

9. §.
Mindenkinek szabadságában áll nyilvános tárgyalásoknál a három országos nyelv akármelyikét használni.

10. §.
A városi és vidéki községekben a községi ügyek belkezelési nyelvét a község képviselőtestülete határozza meg.

11. §.
A törvényhatóságban az illető hatóság képviselete határozza meg a törvényhatóság ügykezelési nyelvét.

12. §.
A 10. és 1. §-ban foglalt határozatok és törvényhatósági vagy községi képviselet hivatalos működése idejéig érvényesek.
Ezen hivatalos működés megszűnése után a község vagy törvényhatóság ügykezelési nyelvének meghatározása iránt új határozat hozattatik.

13. §.
Mindennemű közlések, kiadmányozások, rendeletek, meghagyások stb., amelyek ezen törvényhatóságokhoz, községekhez, ezek hivatalaihoz és törvényszékeihez, egyházi vagy más testületekhez és intézetekhez intéztetnek, az elöljáró hatóságok által a három országos nyelv közül azon adandók ki, mely az illető törvényhatóság vagy község belügykezelési nyelve vagy pedig, melyet az egyházi vagy más testület vagy intézet használ.

14. §.
A községek és törvényhatóságok, ezek hivatalai és törvényszékei, valamint az egyházi és más testületek, nemkülönben az egyházi törvényszékek is a kölcsönös és az elöljáró hatóságaikkal való érintkezésben saját belügykezelési nyelvüket használják.

15. §.
A cs. kir. hatóságokkal való érintkezésben a községek saját nyelvüket, a törvényhatóságok és ezek hivatalai lehetőségéig a német nyelvet használják.

16. §.
A törvényhatóságok (értsd törvényhatósági hivatalok) és törvényszékek belső hivatali nyelve az, amely az illető törvényhatóság nyelve.
A hatóságok és hivatalok elnöki hivatalos közlekedésében a három országos nyelv akármelyikének használata minden megszorítás nélkül megengedtetik.

17. §.
A többi hatóságok és törvényszékek belső hivatalos nyelve, nem-különben ezen hatóságok és törvényszékek egymásközti és Erdély Nagyfejedelemségén kívüli hatóságokkal való érintkezési nyelve rendeletileg fog meghatároztatni.

18. §.
A nép és középiskolákban, valamint felsőbb tanintézetekben az oktatási nyelv meghatározása azok hatáskörébe tartozik, kiket az illető iskola és felsőbb tanintézet iránti gondoskodás illet.

19. §.
Az egyházi anyakönyvek az első paragrafusban egyenjogúnak nyilvánított nyelvek egyikén vezetendők. Szabadságában áll különben az egyes hitfelekezeteknek, főkormányszékekkel egyetértve erre egy más nyelvet is meghatározni.
Ezen határozatokkal ellenkező minden országos törvény megszüntettetik és érvényen kívül tétetik.

21. §.
Ezen törvénycikk kötelező ereje haladék nélkül érvénybe lép.

FÜGGELÉK

Az 1863-64. évi nagyszebeni országgyűlés törvényjavaslata az erdélyi nyelvkérdés megoldásával. A törvényjavaslatot az országgyűlés megszavazta és I. Ferenc József, mint törvényt szentesítette.

I. Az önálló (autonóm) Erdély Magyarország keretén belül

Erdély autonómiája megvalósítható a demokratikus Magyarország keretében. Szerintem azonban ezen túl kell menni, mert a múltban, ha jó is volt ez a megoldás, ma már túlhaladta az idő.

A magyar liberális államesze legkiválóbb hívei már a XIX. század második felétől kezdve hirdetik, hogy a nemzetiségi kérdést csak az autonómiák alapján lehet megoldani. Mocsáry Lajos és Eötvös József már az 1850-es években az önkormányzati rendszert ajánlják a kérdés megoldására. Kossuth Lajos közismert dunai konföderációs tervében ennél tovább megy. Az 1860-as évek elején elfogadja azt a megoldást, hogy Erdély, mint külön ország vegyen részt a Dunakonföderációban. Ezzel kapcsolatban csak egy kikötése volt, hogy Erdély a konföderáción belül perszonális unióban maradjon Magyarországgal. 1918-ban a Károlyi kormány nemzetiségi minisztere, a nemzetiségi kérdés egyik nemzetközileg is elismert szaktekintélye: Jászi Oszkár tárgyalt az erdélyi románok vezetőivel és a legszélesebb körű autonómiát ígérte az erdélyi románságnak. Az erdélyi románok vezetői akkor ezt az ajánlatot – a győzelemtől megszédítve – nem fogadták el, hanem a Magyarországtól való teljes elszakadás mellett döntöttek. Ma már nem kétséges az azóta szerzett tapasztalatok alapján az erdélyi románságnak józan vezetői előtt sem, hogy a Jászi által ajánlott javaslat elfogadásával az erdélyi románság jobban járt volna, mint a Romániához való csatlakozással.

Erdély Magyarországhoz való tartozása esetén nem autonóm tartománya, hanem társországa lenne a demokratikus Magyarországnak. Az erdélyi románság és németség, amennyiben ez utóbbiról külön nemzetközi intézkedés nem történik – társnemzetei lesznek a magyar nemzetnek a teljes egyenjogúság alapján. A két ország kapcsolatát szerződés határozza meg, amely szerződést az új nemzetközi biztonsági szervezet és annak tagállamai külön is garantálnak. Magyarországnak és Erdélynek azonos az államfője. Közös ügyek: hadügy, pénzügy és külügy. Mindkét országnak külön országgyűlése és külön kormánya lesz. Tehát Erdély nem autonóm tartomány lesz, hanem teljesen egyenrangú állam Magyarországgal. Legjobban megközelíti ez a terv a múltbeli elgondolások közül Kossuth dunakonföderációs javaslatát. A különbség csupán annyi, hogy Kossuth perszonális uniót javasolt Magyarország és Erdély közt, viszont az előbb említett terv szerint Magyarország és Erdély szorosabb kapcsolatba, reálunióba kerülnének egymással.

Dualizmusnak is lehet tekinteni ezt a megoldást. Az osztrák-magyar dualizmustól azonban abban különbözik, hogy nem a dinasztikus elven és nem egyik vagy másik nép hegemóniájának a kizárólagosságán, hanem a köztársasági államformán és az együttlakó népek nemzeti egyenjogúságának az elvén épül fel.

A két állam közös ügyeitől eltekintve – a Független Erdéllyel kapcsolatban az előző fejezetben kidolgozott alkotmányjogi alapelvek – ebben az esetben is irányadók lennének. Tehát azokat e helyen újból ismertetni feleslegesnek tartjuk.

II. Az autonóm (önálló) Erdély Románia keretében

Itt is csak az lehet az álláspont, mint Magyarországgal kapcsolatban. Romániában ne autonómiát kapjon Erdély, hanem Erdély mint független állam reálunióba kerüljön Romániával.

Románia jelenlegi államformája alkotmányos királyság. Ha ez az államforma megmarad, akkor a független Erdély államfője is a román király. A történelmi múlt kedvéért a román király felveszi „Erdély fejedelme" címet. Szerződés szabályozza Románia és Erdély viszonyát, amelyet az új nemzetközi biztonsági szervezet és annak államai külön-külön is garantálnak. Közös ügyek lesznek: a külügy, a hadügy és a pénzügy. Mindkét országnak külön országgyűlése és külön kormánya lesz.

Általában ugyanaz lesz a helyzet, mintha Erdély Magyarországgal lenne reálunióban.

Tehát részint az első és második fejezetben kifejtett alapelvek az irányadók, ha Románia és Erdély, mint egyenrangú államok reálunióba lépnek egymással.

III. Az önálló (autonóm) Erdély egy harmadik állam keretében

Ebben az esetben még fokozottabban kell hangsúlyoznunk, mint az előző két fejezetben, hogy Erdély ne autonóm tartományként, hanem független államként kezeltessék. Erdélyt történelmi múltja, földrajzi fekvése, népességének kultúrája és arányszáma egyaránt predesztinálja arra, hogy ne autonóm tartomány, hanem mint külön, önálló állam szerepeljen egy harmadik állammal kapcsolatban. Akár a Szovjetunióról, akár a Délszláv államról van szó, ez kell, hogy legyen az álláspont. Erdély a Szovjetunióban csakis tagállam és a Délszláv államban csakis szövetséges állam lehet. A Szovjetunió alkotmánya lehetővé teszi, hogy Erdély tagállamként, szövetséges köztársaságként és ne autonóm szovjet köztársaságként csatlakozzék a Szovjetunióhoz. Szükséges, hogy az erdélyi népek közös megegyezésével és a világbiztonsági szervezet jóváhagyásával történjék meg ez a lépés.

A Szovjetunióhoz való csatlakozás esetén Erdélyt a Szovjetunió alkotmányában biztosított jogok és kötelezettségek illetik meg. Igen messzemenő joga a Szovjetunió szocialista szövetséges köztársaságainak, – amennyiben peremállamok –, a Szovjetunióból szabadon ki is válhatnak.

A világtörténelmi fejlődésnek egy egészen új korszaka előtt állunk és az erdélyi kérdés megoldásával kapcsolatban minden eshetőségre fel kell készülni. A megoldási tervezeteknek magyar részről a maximumot kell tartalmazniuk, mert ha azok esetleg gyorsan nem is válnak valóra, mégis átmenetileg valami megvalósul belőlük. A történelem tanúsága szerint pedig mindig azé a végső győzelem, aki a maximális politikai programot képviseli.

Mint maximális politikai program a független Erdély megvalósítása a világtörténelmi fejlődés vonalába esik. Érdemes érte dolgozni és alkalomadtán a kérdést nemzetközi fórum előtt is fel kell vetni, mint a magyarság egységes álláspontját."

A Román Népköztársaság dolgozó népe lesújtott a hazaáruló kémek bandájára

Romániában, mint a többi szovjet megszállás alatt álló országban 1945-től intenzíven működtek a népbíróságok, a katonai ügyészségek. Az ügyek döntő többsége természetesen koncepciós per volt. Az Adevarul 1946 július 25-i száma Ghiran Morariu kolozsvári népbírósági főügyész kimutatása alapján hozta nyilvánosságra a következőket: 1945-46 között itt 533 ítélet született, 502 elmarasztaló, 31 felmentő, 118 személyt jelenlétében, 384-et távollétében ítéltek el. Nemzetiség szerint az elítéltek közül román 33, magyar 445, német 20, zsidó 4. Az 502 elmarasztaló ítéletből: 105 halálos, 146 életfogytiglani kényszermunka, 62 esetben 15-25 évi kényszermunka, 29: 15 évi kényszermunka, 5: 15-25 közötti nehézbörtön, 34 személy esetében 15 évi nehézbörtön, 23 életfogytiglani fogság, 35: 15-25 év közötti nehézbörtön, 19: 15 évig tartó nehézbörtön, 13: 15 évig tartó szigorított fegyház, 31: 15 évig tartó fogházbüntetés. Átmeneti szünet után, 1947-ben a hidegháború következményeként újabb perek következtek. Ebben a romániai társadalom valamennyi nemzetisége, társadalmi rétege és osztály érintve volt. *(L. I.)*

A Román Népköztársaság kormányának kérésére néhány héttel ezelőtt bezártak Anglia és az Egyesült Államok romániai sajtó és tájékoztató hivatalait. E hivatalok a kulturtevékenység örve alatt ellenséges tevékenységet fejtettek ki országunk dolgozó népével szemben. Nagyszabású kémtevékenységet folytattak, rémhíreket, rágalmakat terjesztettek, valutával és arannyal üzérkedtek, reakciós és békeellenes nyomtatványokat terjesztettek, tiltott határátlépéseket szerveztek.

Az amerikai külügyminisztérium 1950. március 6-án a román kormánytól részleteket kért bukaresti tájékoztató hivatala bezárásának okairól. A bukaresti amerikai követnek átadott válasz általánosságban tartalmazta ezeket az okokat, a részleteket pedig most szolgáltatta az a per, amely a bukaresti katonai törvényszék előtt zajlott le.

Az imperialista „diplomácia" és szövetségesei

A per a maga teljes meztelenségében mutatta be az imperialista diplomáciát, amelynek vajmi kevés köze van a tulajdonképpeni diplomáciai tevékenységhez, amely kémszervezetté züllött a háborúra uszító trösztttulajdonosok érdekeinek kiszolgálására.

Az imperializmus ügynökei kémhálózatot szerveztek, amelynek tagjai tipikus képviselői a hatalomból kiakolbólintott burzsoáziának és földesúri osztálynak. Élősdiek, akik mivel már nem szívhatják duzzadtra magukat a városi és falusi dolgozó nép keserves munkájának gyümölcséből, a népi demokrácia iránti tajtékzó dühvel vállalkoznak minden aljasságra.

Az imperialistákat és Románia volt kizsákmányolóit érdekeik azonossága fűzi szorosan össze. Szemrebbenés nélkül vallotta ezt be a tárgyaláson Nóra Samuelli vádlott, amikor Porterrel, a „diplomatával" folytatott beszélgetéséről szólott. Porter felhívta a figyelmemet arra, hogy „nekünk is érdekünk a harc, mivel a munkástömegek és a Kommunista Párt politikai erejének növekedése egyben társadalmi pozíciónkra nézve is ugyanolyan veszélyt jelent."

Az amerikai és az angol imperialisták ilyen minden erkölcsi gátlástól mentes bűnözőkön keresztül szeretnék elérni, hogy a romániai petróleum, fa, gabona, szén, vas, a dolgozó nép verejtékes munkájának minden haszna újra az ő tulajdonukba vándoroljon. Ezért találták meg a módját annak, hogy a „kultúra" cégére alatt szervezett bandába tömörítsék a népi demokratikus rend legádázabb ellenségeit. Egy követelménynek kellett csak megfelelniük: gyűlöljék a népet. Ez a per ismét bebizonyította, hogy a hazaárulás ott kezdődik, ahol a dolgozó nép érdeke véget ér. Tudatosan, vagy öntudatlanul mindazok hazaárulókká válnak, akik anyagi érdekből, vagy a polgári-földesúri rendszerben beléjük oltott reakciós életszemléletből szembekerülnek a dolgozó milliók törekvéseivel.

Árulók és kémek

A „nyugati kultúra" előtti hajbókolástól már csak egy lépés választ el a hazaárulásig. A vádlottak valamennyien a kozmopolita hazaáruló jellegzetes képviselői.* Semmi sem kötötte őket hazájukhoz, és a néphez. Ezért voltak kaphatók a legnagyobb becstelenségre.

Milyen közvetlen feladatot kaptak ezek a kémek a gazdáiktól? Mindenekelőtt azt, hogy működjenek szorosan együtt a jobboldali szociáldemokratákkal, ezekkel a hétpróbás imperialista ügynökökkel, a munkásosztály elvetemült ellenségeivel. Ennek az együtt-

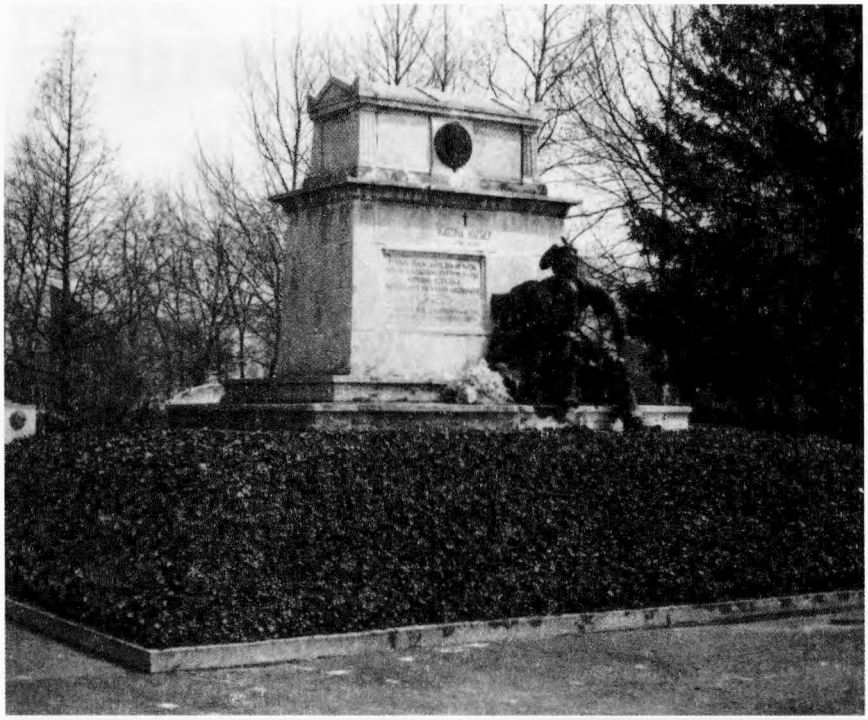

Katona József síremléke a kecskeméti temetőben (a főalak Petur bán)

működésnek természetesen nem volt semmi akadálya. Árulók és kémek szövetkeztek árulókkal és kémekkel. Titel Petrescu és bandája ugyanazt a szerepet töltötte be, mint amilyen szerepet ezeknek a gazdasági politikai hatalmukat vesztett burzsoá söpredéknek szántak az imperialisták.

Az imperializmus egyik fegyvere: a nemzetiségi uszítás.

Tevékenységüknek ez csak egyik ága volt. Az volt a megbízásuk, hogy igyekezzenek viszályt szítania a román nép és az együttélő nemzetiségek között. Különösen a magyar és a zsidó nacionalista polgárságot kellett felhasználniuk aljas céljaik szolgálatában. Szövetkeztek a cionistákkal, a katolikus reakcióval – válogatás nélkül a dolgozó nép minden ellenségével.

Ez a per így többszörös intelmet is közvetít. Még fokozottabb éberségre int minden burzsoá-nacionalista megnyilvánulással szemben, amely mögött az osztályellenség és az imperialisták hazaáruló mesterkedése lappang.

A kultúra – ahogy ők értelmezik

A per megismertette a román népet azzal is, mit értenek kultúra alatt az imperialisták. Az olyan könyveket, brosúrákat, amelyekben hemzseg a háborús uszítás, a gyűlöletszítás más népek ellen. Páncélszekrényeket, amelyekben titkos összeesküvők fegyvereit rejtik el. Széfeket, amelyekben valutasíberek értékeit tárolják. Mindenekfelett pedig kémszolgálati fedőnevet katonai, gazdasági, politikai adatok gyűjtésének leplezésére. És mint ahogy az, amit az amerikai és angol tájékoztató hivatalokban kultúra címén kínáltak, nem kultúra, úgy azok, akik ezt a kémkedést irányították, nem diplomaták, hanem közönséges kémek. A vádlottak és a tanuk vallomásaiból kitűnt, hogy a tájékoztató hivatal minden tagja, az Egyesült Államok és Anglia romániai követségeinek pedig számos tagja hivatásszerűen foglalkozik kémkedéssel. A vádlottak nemcsak az ő tudtukkal, hanem az ő megbízásukból foglalkoztak hírszerzéssel, ők maguk adtak utasítást az adatgyűjtésre és oktatták ki bérenceiket arról, hogyan kell összeállítani a kémjelentéseket. Amerikai és angol diplomaták, akiket az immunitás nemzetközi joga véd, az ország vendégszeretetével visszaélve a Román Népköztársaság legveszedelmesebb ellenségeit állították a háborúra uszító imperialisták szolgálatába. Zugbörzésekkel, címeres hazaárulókkal, határmenti embercsempészekkel, valutasíberekkel trafikáltak. A dolgozó román nép természetesen nem azonosítja az amerikai háborús uszítók ezen „diplomatákká" álcázott ügynökeivel az amerikai és az angol népet. Az amerikai és az angol nép igazi külföldi képviselői nem a Porterek, Robinsonok, Sarrellek, Bennettek és Melbournek, hanem azok a becsületes diplomaták, akik Prágában és Moszkvában nyilatkozatokat írtak alá, hogy nem hajlandók hazudni, kémkedni, háborúra uszítani, vérszomjas nagytőkések érdekeit szolgálni – azok, akik leleplezték az angol-amerikai diplomácia becstelen módszereit.

A Román Népköztársaság népe szereti az amerikai és az angol dolgozó népet. Azt a népet, amelynek küzdelmeit Amerikában Theodor Dreiser, Sinclair Lewis, Howard Fast, A. Maltz, Langston Hughes, Walt Withman, Jack London vagy Mark Twain könyvei mutatnak be a maga igazi valóságában. De undorodva fordul el azoktól, akik az atombombát népszerűsítik, baktériumháborút hirdetnek és rabbilincset szánnak minden népnek. Ez az „amerikai életmód" nem kell a Román Népköztársaság szabad népének. Ezt az életmódot Romániában többé soha semmiféle halalommal nem lehet visszaállítani. Éberen őrködik a Román Népköztársaság népe szabadsága felett, amelyet a Szovjet Hadsereg hozott számára. A szocializmust építő nép igazságos ökle lesújt mindazokra, akik ez ellen a szabadság ellen szövetkeznek. Ezt a szilárd eltökéltséget fejezte ki a bukaresti ítélet.

Az ítélet

A bukaresti katonai törvényszék titkos tanácskozás után egyhangúlag bűnösnek találta Costica Mugur, Anny Samuelli, Nora Sumuelli, Eleonóra Bunea Wied, Liviu Popescu-Nasta vádlottakat a vádiratban kimutatott bűntettekért.

Ennek következtében a következő ítéleteket hozta:

Costica Muguri: életfogytiglani kényszermunka és vagyonelkobzás.

Anny Samuelli: 20 évi kényszermunka és vagyonelkobzás.

Nóra Samuelli: 15 évi kényszermunka és vagyonelkobzás.

Eleonóra Bunea Wied: 15 évi kényszermunka és vagyonelkobzás.

Liviu Popescu-Nasta: 20 évi kényszermunka és vagyonelkobzás.

(Budapest,
Román Tájékoztató – 1950)

** Ezen per elítéltjei a romániai zsidóság soraiból kerültek ki. A szerk.*

A feledésre ítélt Márton Ferenc

Márton Ferenc (1884–1940)

A „Márton" családnév a székelyföldön nem ritka. Azok száma sem csekély, akik a legmagyarabbnak számító tájegység szülöttei közül e vezetéknévvel ismertségre tettek szert. Elég, ha néhányukat említjük meg, így a csíkszentdomokosi születésű római katolikus püspök Márton Áron (1896–1980), a napvilágot Székelyudvarhelyen meglátott grafikus és templom-tartományfőnök (1891–1953) a Csíkszentkirályt szülőfalujának tudó ferences tartományfőnök Márton József Lajos (1810–1883), a Zetelakán, 1921-ben született színműíró és színész Márton János, vagy a Szentegyházasfaluról származó, 1928-ban született műszaki szakíró és szótárszerkesztő Márton Gyárfás nevét.

Sakkor még nem említettük az újabb nemzedék tagjai közül az 1940-ben Gyergyóalfaluban született Márton Árpád festőművészt, vagy azt a Márton Bélát, aki Holtmaros szülötte (1937) s aki nyelvjáráskutatóként a szilágysági illetőségű, tehát a Székelyföldhöz közeli születésű neves nyelvész Márton Gyula munkatársa volt a Sóvidéki tájszótár anyagának összegyűjtésében...

A maguknak nevet szerzett jeles székely Mártonok sorába tartozik az utóbbi fél évszázadban méltatlanul keveset említett – már-már feledésre ítélt – kiváló festő, grafikus szobrász (és építész) Márton Ferenc is. Mivel a mi életünkben megjelent könyvek, albumok, tanulmányok sokaságát nem tudjuk említeni – merthogy ilyen nem született, újságcikk is csupán egy, a kolozsvári „Utunk" 1973-as évfolyamában Debreczeni László tolla alól szaladt ki, melyben találkozásaikról ír – méltán tehetjük fel a kérdést: ki is volt Márton Ferenc?

Csíki székely volt, mint Márton Áron, s Csíkszentdomokostól nincs is messze Csíkszentgyörgy, ahol Márton Ferenc 1884. december 15-én meglátta a napvilágot. Édesapja Márton Zakariás jómódú kisbirtokos és malomtulajdonos, édesanyja az ugyancsak szentgyörgyi születésű András Borbála a kor szokása szerint a háztartást vezette. Meg is örökítette a két jóravaló, szorgalmas és dolgos embert a kicsinyke portáról indult, ám isten áldotta tehetséggel megáldott művész fiuk.

A gyermek Ferenc élete első élményeit – hol másutt? – a szülői ház udvarán szedte össze. Naphosszat látta itt dolgozni a székely ácsokat, amint éles szekercéikkel méretre vágták a fát, s istállók, csűrök, meg egyéb épületek emelkedtek munkájuk nyomán. Mert itt, Uz Bence hazájában, a csíki havasok alján elsősorban fából épült, ami épült. Mivel atyjának vízimalma is volt, azt is megfigyelhette amint a háznépe a gátkötéseket végzi a rakoncátlan, ám pisztrángokban gazdag Fiság-patak árjai ellenében.

Írta is egyik – persze 1945 előtti, mert utána minek beszélnénk róla? – méltatója, hogy a gyermek Ferenc képzeletében megszületett későbbi legnagyobb, s tán leghíresebb vásznának tárgya e későbbi képének címe: „A csíki székely gátkötők."

Iskoláit Márton Ferenc a Kis- és Nagysomlyó hegyek tövében emelkedő, messze földön híres búcsújáró hely nem kevésbé neves intézményében, a Csíksomlyói Római Katolikus Főgimnáziumban kezdte meg. Korán kitűnt rajzkészségével, de fékezhetetlen, szilaj természetével is. Életének és műveinek ismerője és megírója dr. Tusnádi Élthes Gyula jegyezte fel ez időkről: „Eleven eszű, villogó szemű, izmos, mindig vidám és tréfálkozó, virtusos fiú volt Feri, aki mindig székely harisnyát és magyar csizmát viselt, ünnepi alkalommal szürke harisnyáját fehér abaposztó harisnyával váltotta fel.

Márton Ferenc négyszáz diáktársával a csíksomlyói internátusban sovány székely koszton élt. Az akkori általános szokás szerint szülei időnként meglátogatták és ekkor szekéren hoztak neki tarisznyát. A tarisznyában a fő élelmiszer a székely juhtúró, a házi füstölt kolbász, a kalács és a füstölt szalonna volt. Az intézetben búzából készült kitűnő barna cipót naponként sütöttek. Ivóvíz a híres csíksomlyói borvízforrás volt, mely a Kicsisomlyó tövében ma is vígan buzog.

Rajzkészségét már korán felfedezte rajztanára, Sipos Sándor – a somlyói gimnázium önképzőkörében készített, Szent Imrét, Petőfit és Vörösmartyt ábrázoló képei talán még megvannak. Legnagyobb hatással azonban a csíkcsatószegi születésű történelem tanára, Szász Károly volt Márton Ferencre. Derűs kedélyével, jóízű előadásaival, utolérhetetlen székely nyelvjárásával izzó hazaszeretet párosult, s ez valamennyi diákját időről-időre lázba hozta. Márton Ferenc egész életében élénken érdeklődött nemzete történelme iránt. Ez részben bizonyosan Szász tanár úrnak köszönhető.

Márton Ferenc 1901-ben Csíksomlyóról átment Kézdivásárhelyre a nem kevésbé neves kantai minorita főgimnázium hetedik osztályába, s az 1902-03-as tanév végén itt tett érettségi vizsgát.

Meghatározó hatással azonban Csíksomlyó volt a jövendő művészre. Az itteni gimnáziumot ferences szerzetesek alapították, méghozzá abból a „zsákmányból" amelyet Hunyadi János a török felett Szentimrénél aratott győzelme során a harácsolóktól visszaszerzett és a szerzeteseknek adományozott. Ebből épült a zárda, a híres kéttornyú templom benne a csodatevő Szűz Mária szoborral. A híres búcsújáró hely, Csíksomlyó pedig nem csupán pünkösdkor vonzza magához a keresztalják népét Székelyföld minden részéről, s a Kárpátokon túlról is, de iskolájának mindennapjain is e szellem uralkodott Márton Ferenc idején. Amit csak tetézett dr. Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök évről-évre történt megjelenése és beszéde. Amikor tehát arra gondolunk, azon töprengünk, hogy miként lett különösebb előtanulmányok nélkül szinte zökkenőmentesen templomi freskó- és mozaiktervező Márton Ferenc a magyarázatot itt találjuk.

A kézdivásárhely-kantai gimnáziumban letett érettségi vizsga után 1903 őszén Márton Ferenc Budapestre jött és felvételizett a Mintarajziskola és Rajztanárképző Intézetben. A százhúsz jelentkező közül a sikeres felvételizők egyike volt, s ettől kezdve Székely Bertalan, Zempléni Tivadar, Hegedüs László és Tardos-Krenner Viktor tanítványának mondhatta magát. Legnagyobb hatással Székely Bertalan volt rá. Tanulmányai végzéséhez Csík vármegye évi háromszáz korona ösztöndíjjal járult hozzá. 1908-ban megszerezte a tanári oklevelet, s mivel évfolyam-első lett, egy évre 1000 koronás állami ösztöndíjat is kapott.

Márton Zakariásné, a művész édesanyja

Ettől az évtől kezdve rendszeresen szerepelt a fővárosi kiállításokon, elsősorban a székely népéletből vett, grafikai hatású, szenvedélyes, szecessziós jellegű festményeivel. Grafikai tevékenységet is folytatott, nevét elsősorban az „Érdekes Újságban" megjelent rajzsorozatai, így a Dózsa György élete, vagy A Tisza-per tették ismertté. Lehetősége nyílt rá, hogy Bécsben és Drezdában tovább képezze magát, s ő élt a lehetőséggel. Elkészítette korábban már említett, gyermekkori emlékeire utaló „A csíki székely gátkötők" (1912) című nagysikerű festményét, amit a következő évben egy hasonlóan monumentális, erőtől duzzadó figurákat felvonultató vászna, az „Erdőirtás Csíkországban" (1913) követett. Alkotásait állandóan közölték a Vasárnapi Újság, Az élet és a Művészet című lapok, s illusztrátora volt a Zászlónk és a Nagyasszonyunk című ifjúsági lapoknak is. Később a Magyarság belső munkatársa lett.

Az első világháború idején az olasz, a szerb és az orosz harcterekre került mint hadifestő. Több ezer rajzot és képet küldött haza a különböző frontokról.

Hazatérve pályájának felfelé ívelése megakadt. Ennek kizárólagos okát a nagy állami megrendelések és így az anyagiak elmaradásában kell látnunk. Sem az anyagiak biztosította nyugalom, sem a serkentő erő amely a művészt így ambicionálná nem vált osztályrészéül. Ellenben a mindennapi megélhetés után futkosott, rajzolt, illusztrált német, amerikai és magyar regényeket, készített rajzokat lapoknak, festett kisebb műveket. Mindent megpróbált csakhogy szerény megélhetését valahogy biztosítsa. Rövid ideig a főváros rajztanári állást biztosított neki. Szerencsére tárlatokon sikeres volt, s elnyerte a Forster-féle Vaszary-díjat, az Esterházy Miklós emlékdíjat, s számos kitüntetést és elismerést.

Egy véletlen folytán freskófestéshez is jutott. A gyöngyösi templom freskóinak elkészítésével Dudits Andort, Tury Gyulát, Unghváry Sándort és Tardos-Krenner Viktort bízták meg. Mivel utóbbi művész két falmezőt nem tudott befejezni, Wälder Gyula felkérte Márton Ferencet a két freskó elkészítésére, így kezei alól került ki a Péter bűnbánata és a Szegény asszony két garasa című nagy sikert aratott két freskó.

A gyöngyösi siker nagyban hozzájárult ahhoz, hogy egyházi körök figyelme Márton Ferencre és művészetére irányuljon, s hogy megbízást kapjon a szegedi fogadalmi templom építésénél. Tanulmányozta az apostolok korát, az egyházművészeti stílust, és beleélte magát a régi korba. Több száz apostol-tanulmányt készített. Hosszas előtanulmányok után 1929-ben megvalósította élete főművét, a szegedi fogadalmi templom freskóit és mozaikjait. A főoltár feletti, Mária megkoronázását ábrázoló mozaikja a híres Szegedi Szűrös Madonna, amely Szűz Máriát díszes alföldi szűrben és piros papucsban ábrázolja. A mennyezetre készített mozaikjának témája: az Úr és a Szentlélek a magyar szent koronával megkoronázzák Jézust. Nagy sikert aratott ugyanitt a tizenkét apostolt a templom homlokzatán, a bejárat felett ábrázoló mozaikja is.

Utolsó éveiben, közel az ötvenedik évéhez, a festőművészet terén elért komoly sikerek után áttért a szobrászatra. Ehhez is kedvet érzett, s ki akarta próbálni képességeit. Megbízásokat sajnos nehezen kapott. Ám így is elkészült a rákoskeresztúri temetőben az ötvenezer hősi halottnak készített „Hősi emlék" című, magasba szö-

kő műve. Majd a kecskeméti temető főbejáratával szemben a „Bánk bán" megalkotójának, Katona Józsefnek az emlékműve. Ezt Siklódy Lőrinc szobrászművész társával együtt készítették; Márton Ferenc alkotása a síremlék ülő figurája: Petur bán. E félmagasságban öklére görnyedő hatalmas alak egész valóját hazafias elszánás feszíti, s a lázadás a sanyarú magyar népi sors ellen!

Miként a síremléket avató beszédében 1930. április 27-én dr. Zsitvay Tibor igazságügy-miniszter mondta: „Szívünkben nem gyász lakozik, hanem a igazságunk feltámadásába vetett hit. A magyar szellemi élet pompázó tűzijáték, mely az eget vívja s koronként kihunyva porba hull. A fényes tehetségek nemzete vagyunk, mely az élő tehetségek előtt csak nehezen és ritkán hódol. Az élve eltemetett, de újból életre kelt halhatatlan igazság oltára ez a gyönyörű emlékmű! Petur bán az élő lázadás a mostani magyar sors ellen, az örök tiltakozás az idegen célok, az idegen érdekek ellen. Petur bán a magyar történelem ostorozó és felhőfoszlató lelkiismerete. Ma is felénk dörög megrendítő kiáltása: „Csak összetett kezekkel várakoztok, hogy majd a helyettünk fog dolgozni a sors?".

A Márton-Siklódy alkotópáros nyerte el a budapesti háziezredek emlékművének megalkotására kiírt pályázatot is. Így készült el a budapesti 1. honvéd és 1. népfelkelők gyalogezredének hősi emlékműve. Márton Ferenc ott volt az I. világháború doberdói poklában, ahol az udvarhelyi 82. székely gyalogezred, a Monarchia egyik leghíresebb egysége is küzdött. Jórészben gyergyói és csíki székely katonákkal! A mintát tehát közvetlen élményei szolgáltatták, s nem tévedünk nagyot, ha azt állítjuk: a budapesti honvédek és népfelkelők hősi emlékművéhez a székely 82-esek szolgáltatták a példát. Az ifjú honvéd, aki puskájának csövét fogva, azt háta mögött leeresztve gyűjti az erőt ahhoz, hogy a következő pillanatban lesújtson, s mögötte a felállni készülő, jobb kezében gránátot tartó idősebb népfelkelő ismert alakja csodálatra méltó alkotások.

Utolsó szoborművét, a debreceni honvédek hősi emlékművét egyedül készítette el Márton Ferenc. Egyszerű, ám mégis kifejező alkotás: egy kemény vonású, sziklaerős honvéd áll magányosan a talapzaton, lábait kétfelé veti, s mereven, de nagy elszántsággal néz előre, fegyverét kezében tartva. A debreceni 3-as honvédek és 3. népfelkelő gyalogezred hősi küzdelmeinek emlékére készített művét miután bronzba öntötték, magas alapra helyezték. Nem úgy, ahogyan, ő elképzelte. Ezért az egészet szétbontatta és mélyebbre helyeztette. Mindez rendkívül felizgatta, s betegen tért haza Budapestre. Néhány nap múlva szívkoszorú repedése lett, s borotválkozás közben, otthon a fürdőszobában lezuhant a földre és meghalt. 1940. július 8.-a volt. Még ötvenhat évet sem élt...

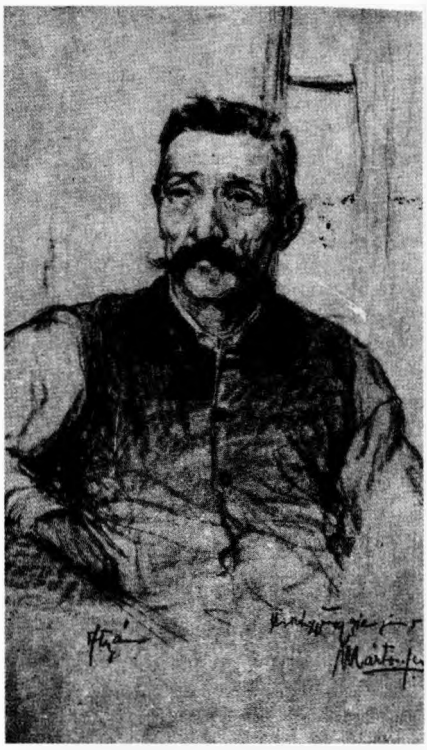

Márton Zakariás, a művész édesatyja

Műterme, mely évtizedek óta Budapesten, a Damjanich utca 52. szám alatti bérház ötödik emeletén volt, elárvult. Azért választotta ezt a helyet műterméül, mert közel van a Városligethez, s munkássága összeforrt a Műcsarnokkal, a Magyar Képzőművészeti Társulattal. Évtizedek óta csak nem minden kiállításának résztvevője volt.

Itt, a műteremben fogadták a belépőt Márton Ferenc szüleinek, és Zakinak becézett fiának képei, feleségéről, Neszcsák Erzsébetről nem ismerünk képet. Olajfestmények, tájképek, háborús emlékek. Egy téli kép a budapesti Szépművészeti Múzeumról. Erről írta Csánky Dénes a „Szépművészet" című lap 1940. évi 3. számában „Egy székely művész halálára" című búcsúztatójában a következőket:

„A Szépművészeti Múzeumról festett havas képe úgyszólván légies szférákban, lebeg; a többi e korból való tája is hasonló könnyed, testetlen előadásra vágyakozik. A formákon kevés a nyomaték, a lombok, cserjék átlátszóak; a szomorúság finom sejtelme üli meg a kép minden zugát. Az előtérnek sincsen beszédesebb hangsúlya, és simulékonyan kevés tárgyiassággal suhan a táj a háttér felé. Az elmúlás bánatos gondolata hangolja össze a zöldek és sárgák gyengéd változatait, és az anyagszerűtlen imponderabilitást (meg nem mérhető, végtelenül finom – a szerk) csak itt-ott a rajz erősebb nyomatéka tartja össze."

Hosszabb ideje tagja volt a Képzőművészek Egyesületének, a Képzőművészek Országos Szövetségének, a Képzőművészeti Társulatnak és az Országos Irodalmi és Művészeti Tanácsnak. Hargitaváralja jelképes székely közösség életében húsz éven keresztül tevékenykedett, 1938-ban bírójává választották.

Amikor temetésére a Kerepesi úti temetőben sor került – a főváros díszsírhelyet adományozott a nagy székely művész földi maradványait őrzendő – s koporsóját letakarták a Munkácsy-lepellel, testületek, egyletek és barátok vettek búcsút Márton Ferenctől. Dr. Dékám Lajos, Gyenes Lajos, Szabó Béla Leó, Veress Gábor, Gáspár Jenő, és mások méltatták emberi és művészi nagyságát, s vettek búcsút a jeles halottól. Ez 1940. nyarán volt.

Magyarország pedig hamarosan hadba lépett, megkezdődött a második világégés az ismert végkifejlettel. Márton Ferencre és a hozzá hasonló patriótákra pedig a „szocializmus"-nak nevezett iszonyatos évtizedekben nem hogy szükség nem volt, de egyenesen közellenségnek számított aki nemzeti érzelmünek minősült.

A szocializmus elmúlt.

A kérdés csak az: felvirrad-e egyszer újra ezek után a nemzeti művészet és a nemzeti művészek – mint Márton Ferenc is volt – napja?...

Polgárdy Géza

Naplójegyzetek

Az utóbbi hetek zűrzavaros hírei között számomra igazán érdekes, néhány a magyar nyelv eredetével kapcsolatos hír volt.

Mario Alinei professzor *Ősi Kapocs* című könyve, a magyar és az etruszk nyelv párhuzamairól sokkal kisebb szenzációt keltett, mint azt remélhettük. Nem lep meg, hogy nagyobb volt az erdélyi visszhang, ahol a könyv magyar nyelvű kiadásának megjelenését még a román sajtó is jelezte. Sőt azzal nem szállt szembe. Legalábbis egyelőre nem.

A másik hír olyan magyar kutatóról számol be, ki az észak-amerikai indiánok nyelvét tanulmányozva ott 18 törzs nyelvében talált rokon elemeket.

A harmadik hír mintegy összekapcsolja az előző kettőt, és egy G. B. Shaw rádióinterjú magyar szövegét idézi. Ebben a nagy angol gondolkodó azt mondja, hogy életműve értékesebb lenne, ha magyarnak születhetett volna, és élhetett volna e nyelvcsoda ősisége által nyújtott árnyalási lehetőségekkel. Sok gondolatát le sem tudta írni igazán anyanyelvén, s magyarul ez nem okozott volna számára nehézséget. Ezt méltán kijelenthette, hiszen jelentős időt áldozott a magyar nyelv tanulmányozására.

Jó ilyeneket hallani most, amikor annyi oldalról szuggerálják a kicsinységünket és alkalmatlanságunkat, sokadrendűségünket, bűnösségünket stb.

Az így éledező elme játékos asszociációkra is képessé válik, s furcsaságokra gondol. Így esetemben is született egy fanyar ötlet.

Mint tudjuk a fasiszta Olaszország adományozta etruszk farkas szobrai ellepték Románia, s főleg annak Erdély nevű tartományának városait és kisvárosait. A cél a kontinuitásnak emléket állítani, s arra e művészi alkotással is mindenkit emlékeztetni.

Alinei professzor kutatásai nyomán most kiderült, hogy ez esetben a román többség saját csapdájába esett. A kisdedeket szoptató farkasok ugyanis a magyar ősiség emlékhelyeivé válhatnak.

Hasonló kudarc esetén az egyik jeles ős, Decebal, tudjuk mit tett. (*június 27.*)

*

Augusztus 20-a is egy reményt ébresztő, erőt adni hivatott magyar ünnep, a megmaradás ünnepe. Nagy szent Királyunk példája lobogva igazolja a csüggedő és fogyó magyarnak, hogy a legnehezebb, a legképtelenebb időkben és helyzetekben is meg lehet találni a bölcs utat, és a megmaradás ösvényeit. Együtt, azt a magasságosat mely nélkül itt alant semmik vagyunk, és azt a földhözragadtat melyen botorkálnunk adatik, a nékünk kimért idő határain belül. De a megújulás ünnepe is ez a nap, hiszen ott áll jelképes asztalainkon a piros-fehér-zöld pántlikával átalkötött új kenyér. Ez az a kenyér, mely István királyunk óta minden évben megújul, hogy mi is ezt tehessük.

Az idei ünnep várakozás és kételyek között talált bennünket, talán sokkal inkább, mint eleddig bármikor. Szomorú tapasztalatú év után, és döntő fontosságú év előtt állunk. Most derül majd ki, hogy merre halad a sorsunk, a veszedelmesen tátongó nemzeti tragédia lejtője, avagy a csak véres verítékkel megmászható, de a fény felé vezető meredély irányába. S ha ez utóbbi következik be, még csupán utána tudjuk majd meg, hogy vannak-e elegendő számban jó pásztoraink felfelé terelgetni nyájunkat, éltető kövér füveket kutatva, s tiszta forrásokhoz vezető ösvények irányába.

Salamon király a biblia szerint, amikor az Úrhoz fohászkodott, nem nagy győzelmeket s a véle járó hatalmat, gazdagságot, népek hódolatát kérte. Ő bölcs és engedelmes szívért könyörgött.

Ez jutott eszembe, amikor a szerény külsőségek között zajló köztársasági elnök avatás alkalmával elmaradt, és augusztus 20.-ra bejelentett – sokunk által nagyon várt – beszédet hallgattam.

Az utóbbi időben a politika nem kényeztetett el minket korszakos szónoklatokkal. Meg hát azon is érdemes elgondolkodni, mitől lehet egy szónoklat korszakos. S van-e ilyen egyáltalán. Főleg ítélhető-e annak, amikor még nem tudni mi lesz a folytatás?

Magam ezért – akár a beszédet mondó Sólyom László – kerülném a nagy szavakat. Alázatosan írnék pár mondatot egy alázatos szívvel szóló, és bölcsnek tűnő ember fajsúlyos beszédéről.

A manapság egyre inkább súlytalanodó, és főleg besározódó, értelmüket és értéküket veszett szavak világában és korában, valahogy üdítő érzéssel töltött el a szavakat helyükre tevő, azokat helyükön és valódi súlyukkal használó és értelmező beszéd. Hogy is mondhatnám ezt el a legrövidebben? Talán úgy, hogy hitelesnek éreztem. És nagyon szükségesnek, időszerűnek, figyelmeztetőnek.

Első gondolatom természetesen az volt, hogy azok, akiknek szól, itt a Kárpát-medencében, és ott a hatalom bástyái között, vajon milyen szívvel hallgatják. Mert azt, hogy nem értik, egyikük sem mondhatta. Világos beszéd volt, egyenes és bátor. Ez utóbbit szomorúan írom le. Hiszen az lenne jó, ha az ilyen szavakhoz nem kellene bátorság. Ez a bölcs ember egyébként azt is sugallta, hogy ez valóban így van. Nem óhajtotta a bátorság látszatát kelteni, s ezzel hátsó gondolatokat ébreszteni. Nem akart semmi mást, csak minden tekintélyét és tudását annak a szolgálatába állítani, hogy egy nemzet, és hivatalban levő jelenlegi, meg eljövendő vezetői elgondolkodjanak ezen a felelősségen. A múltból sem a pátoszos példákat emelte felszínre, hanem az alapjában véve soha nem változó világ cselekvő példáit sorolta elénk. Azokat, amelyek sikeresek voltak. A bizonyítékokat. És könnyed kézzel hessentette el az ármányos ködöket, fájdalmas kérdések és tennivalók felől. Vitathatatlanul megoldásra váró feladatokat jelölt ki.

Ismét felébredt a remény, hogy valami elkezdődött. Hogy még nem késő. Hogy egy nemzeti ünnep nem kell csupán kínos kötelesség, vagy kampányeszköz legyen. Sólyom László bemutatkozott. Íme ez az én szavaim súlya, erre szegődtem el szolgálni titeket. Nem rendezett szavakból tűzijátékot.

Azt megkaptuk este a lobby-győztes cégtől. Nem volt csúnya, nem volt szegényes. Meg is fizettük tisztességesen. Utána azt is láthattuk, hogy a tömeg egy része a záró himnusz alatt vigyázzban állt. Egyesek meghatódva. Sokan azonban furakodni kezdtek a feljárók, kijárók, ösvények felé, balesetekről szólnak a híradások. Nekik a színpompás petárdák látványa kellett csupán. A pillanat emelkedettségére nem volt igényük. Az élvezet után gyorsan törtek maguknak utat az újabb örömök felé, mások kárára, mások érzéseit zavarva, saját sivárságukat igazolva. Persze ők is szavazni fognak jövő tavaszszal, és teljes joggal. Ha jól láttam most ők voltak kevesebben. (*augusztus 20.*)

*

Az Amerikai Egyesült Államok elnöke, nulla toleranciát hirdetett meg a hurrikán nyomán rommá vált városokat fosztogatókkal szemben. Az intézkedést elégtétellel hallja az ember, hiszen – a legkülönfélébb fosztogatások között, és azokat elszenvedve élő – fejlett világ béli polgárként benne gyűlő-gyülekező indulatot ez kellőképpen kielégíti.

Ügyes! Mondanám, némi gondolkodás után. Majdnem kielégítette saját indulatosságomat is az elnök úr látványos intézkedése. S ez egyben azt is jelenti, hogy hasonló intézkedések, saját bajaink vonatkozásában is jóleső érzéssel töltenének el.

Azonban a dolgok mögé tekintve kibontakozik az egész látványos szerepjáték valódi képe, és előtérbe lép a gyökerek feltárásának szükségessége.

Az Egyesült Államok esetében például vizsgálódni lenne illendő az egész földön elszabaduló szélsőséges időjárás tényleges okainak dolgában. Kötelességük lenne ez, minthogy olyan államról van szó, melynek gazdagságához hozzájárul a kiotói egyezmény aláírásának megtagadása is.

Ha tehát jogos felháborodásunkat – tudományos alapossággal – a valódi okok felé irányítjuk, akkor nem célszerű indulatainkat a romok közt turkáló, akár lövöldözni is képes, piszkos kis fosztogatókra pazarolni, hanem azokra, akik az emberiség jövőjével játszanak, csupán azért, hogy saját szenvedélyeiknek áldozzanak. Ezek a gondosan a személytelenség homályában tartott erők mérhetetlenül gazdagok. E gazdagságot, bizonyos mérték felett (ha jól meggondoljuk ez a küszöb nem is olyan végtelenül magas érték), egyszerűen nem tudják élvezetre konvertálni. Ha – a jövő feláldozása árán – ezen felül is gazdagodni akarnak, az már nem egyéb, mint játékszenvedély. Beteges kapzsiság.

Persze adva van a válasz, hogy a monopóliumok előre kell meneküljenek, mert másként vesztesekké válnak. Lehet, hogy így van, de egymás elől menekülnek. És ha sikerülne megidézni a mögöttes arcokat, és egymás mellé állíthatnánk őket az emberiség jövőjének ítélőszéke előtt, akkor kiderülne, hogy létezik egy közös felelősségük is.

Erről azonban sehol nem esik szó. A személytelenség jótékony köde mindent eltakar.

Mi csak annyit tudunk, hogy: „a globalizáció – egyenlő pusztulás" következtetést egyre több tény igazolja.

Létünk csupa harc, életünk csupa sarc, de az ellenfelet keresve sehol egy arc. Az azokat képviselő lakájok is arctalanok tulajdonképpen. Hiszen csupán pofájuk van. Sőt, még az sem!

Marad tehát a totális arctalanság.

Ma még elnémít sokakat a kegyelet, lelki szemeink előtt, bűzlő vizeken, puffadt tetemek lebegnek. Közben tombol az alvilág. Mégis meglepő számomra, hogy nem szólalt még meg az elemző hang. A szakértőké, azoké, akik folyton mindent képesek – és sietnek is – megszakérteni, és véleményeiket lobogtatják felénk.

Nem szép a kegyeletsértés, de ha arra gondolok, hogy a következő áldozat maga az emberiség is lehet, vagy egyelőre annak egyre nagyobb csoportjai, nem tartom bűnnek, ha a magam módján már most hangosan gondolkodok a történteken.

Igen az elnök nulla toleranciát hirdetett, de a valóságban egy globalizált társadalom saját termékét képező, a globalizált embertípus jelentős rétegét képviselő csőcselék gyakorolja a nulla toleranciát, a többiek felett. Mindaz amire gátlástalanságban és önzésben, mások eltaposásában őket tanították, most teret nyer. Az áldozatok, vagy egyszerűen akik ezt nem teszik, olyan tulajdonságok miatt nem hasonulnak velük, mely tulajdonságokat a liberalizmus nem kedvel és lebontana minden eszközzel. Legyen az nemzettudat, hagyomány, kultúra, hit vagy egyéb.

A világ leghatalmasabb erejű országa, mely eleinte a világcsendőr, mára pedig már a mindent hatalmában tartó egyedüli világerő szerepében tetszeleg, sőt cselekszik, elképzelhetetlen méretű és szégyenletes válságot él meg.

Bár most a sajnálat és a szolidaritás ideje van, mégis fel kell tennünk a kérdést arról, hogy mire számíthatunk mi?

A globalizáció, és az ezzel szorosan együtt említhető neoliberalizmus megérkezett volna a megjövendölt hanyatlás korszakába? Saját kardjába döntik saját fiai. Felfalják gyermekei? Láthattuk, hogy mindaz, ami ott most történik, eddigi felelőtlen és önző száguldásának eredménye. Még a szokatlanra növekedett erejű hurrikánokhoz is jelentős köze lehet s ahhoz, ami utána következett letagadhatatlanul.

Azok a nemzetközi és hazai, politikai, és velük egybefonódó gazdasági erők – vagy talán helyesebb lenne ezt fordítva sorolni – melyek észlelhető fokozatossággal, egy évszázadnál is hosszabb idő óta terelgetnek minket is a nagy, csodálatos, mindenki által óhajtott, jelképpé tömörített, és a vágyak netovábbjává reklámozott amerikai modell felé, ruhátlanul állnak előttünk, a maguk valóságában.

A világ legerősebb gazdasági hatalma, egy óriási, de mégiscsak helyi katasztrófával képtelen volt megbirkózni. Sem mint közösségi szerkezet – vagy közigazgatás – sem mint gazdasági erő, sem mint erkölcsi modell.

Miközben az általuk is állított adósságcsapdánkban vergődve, fizetjük nekik, a kegyetlenül kirótt kamatos kamatokat, s szenvedjük közben nagyhatalmi politikájuk minket majd egy évszázada sújtó következményeit, szolidaritásunkat bizonyítjuk, és segélyeket küldünk, segélyeket, melyeket saját megsegítendő véreinktől vonunk el. Számukra nem lényeges összegek ezek, melyek egy kis magyar közösségben hatalmas segítséget jelenthetnének. Mi azonban a szökőártól és hurrikántól hatódunk meg, s a minket lekörözö sebességgel fejlődő Vietnámot segítjük. Persze azt is tudom, hogy a klubba, ahova beléptünk, adott nemzetközi illemszabályok szerint ez nehezen elkerülhető, de ugyanakkor, ha átgondoljuk, nevetségesen álságos, sőt felháborító.

Mi meg csak megalázkodunk, és köszöneteket rebegünk – olykor kiabálunk – sablonosan, mint szőke színészkirálynők (királyok is), az Oszkár átvételekor. Cserbenhagyott forradalmunk óta hálásak vagyunk azért, hogy annyi honfitársunkat befogadták? A valóságban ajándék volt nekik. Hiszen oly régen élnek már a humán érték elszívásából. Mi azonban már csak ilyenek vagyunk. A szultánnak is hálásak voltunk, hogy édesen illatozó lábait engedte csókolgatni, midőn ajándékainkat átadtuk. Mária Teréziának életünket és vérünket ajánlottuk, s ő legjobb földjeinkről kitiltott, oda másokat telepített. Egy későbbi történelmi időszakban a felháborító gazdasági műkapcsolatokat ráadásul még kelet felé guruló dollárokkal egészítettük ki. Most nemzeti halálunkat kockáztatva szolgáljuk a globalizációt, lihegve tolakodunk, hogy vonszolhassuk a neoliberalizmus száguldó szekerét.

Közben a szent célról idő előtt és szemünk láttára hullik le a lepel, bepillanthatunk abba, ami itt is lesz, ha továbbra is alkalmazzuk a módszert, s követjük tanácsait, pontosabban engedünk kényszerítésének.

Nem kell hurrikán ahhoz, hogy néhány évtized alatt a magyar táj is romokban heverjen. Az üvegpaloták még állhatnak, a Duna is folydogálhat medrében, de a legfontosabb, az ember. És a magyar ember emberségének, a keresztény Magyarország romba döntésének képzeletbeli lelki légi felvétele, semmivel sem lesz vigasztalóbb azoknál a képeknél, melyeket a jazz fővárosa felett golyózáporban köröző helikopterekről közvetítenek felénk. (*szeptember 2.*)

Szász István Tas

Erdélyi költők nyugati emigrációban

Flórián Tibor

KELETRŐL JÖTTEM

Felhők szállnak, szél zúg fölöttem
barbár vagyok, keletről jöttem.
A valónál szebb volt az álmom,
szálltam a fényben szellem-
    szárnyon.
Hittem egykor a bölcs nyugatban,
dán polgárban, bajor parasztban,
híres szerekben, tudósokban
és ördögűző orvosokban.
Hittem, hogy itt nagyobb
    a szellem,
de a gép volt több, nem a jellem.
A bálvány világ összeomlott,
törpe lett, keserű és romlott.
Morc a nap, a hold halott király,
rút ragadozó csak a sirály.

Barbár vagyok, keletről jöttem,
ítélj nyugat, ítélj fölöttem!
Mióta emberé az élet
itt éltem a földön tevéled,
tikos erőknek áramában,
egy akolban és egy világban.
A bőröm színe, mint a tied,
hitemet te éppen úgy hiszed,
de ha néger, vagy sárga lennék
Istenhez úgy is veled mennék.
Ha eljönne a nagy ítélet,
kérném: ne büntessenek téged.
Itt hagytál veszni idegenben,
s nem ismertél föl soha engem.

Barbár vagyok, keletről jöttem,
ítélj nyugat, ítélj fölöttem!
Cigánynak, vad pásztornak néztél,
megbocsátom már, hogy lenéztél.
Te voltál férfi, én kisfiú,
Istenem, az ember mily hiú.
Nem ismeri csak a háza táját,
saját földrajzát, kertjét, fáját,
de ítél sors, élet s nép fölött,
álmodik büszkén a fal mögött.
Mert csak kis nép lesi, tanulja
a titkot, a nagy mindig unja,
folyót, hegyeket összezavar,
egy előtte a hun s az avar,
a Duna zúg Bukarest alatt,
s a perzsa a Donból fog halat,
Buddha hajdan Pekingben lakott,
s Laotze Mekkában oktatott.

Barbár vagyok, keletről jöttem,
ítélj nyugat, ítélj fölöttem!
Kérdezd, mi voltam? Plutokrata,
patrióta, vagy demokrata?
Vallásom, házam, nem vagyok
    árva?
Voltam más bűnéért bezárva?
De mi közöm hozzá, mit akarsz:
faggatsz, vagy csak játszani akarsz?
Ember vagyok, békés és szabad.
Utáltam a rendszert, kalodát,
rendet szerettem, s nem babonát.
Fényesre lestem, eszmét vigyáztam,
és nem álltam feszes vigyázzban.

Tagja nem voltam soha pártnak,
és nem hazudtam az apámnak.
Testvér a svéddel és arabbal,
koldussal, pappal, árva rabbal.
Ember vagyok, s az ember szabad,
kiáltanék, s szólnom sem szabad.
Hittem egykor a bölcs nyugatban,
frank polgárban, belga parasztban,
híres szerekben, tudósokban
és ördögűző orvosokban.
De a bálvány múlt összeomlott,
keserű lett, sötét és romlott.

Ítélj nyugat, ítélj fölöttem,
barbár vagyok, keletről jöttem.
De amíg emberé az élet
itt élek a földön tevéled,
titkos erőknek áramában,
egy akolban és egy világban.

A FÖLD NEM AD HAZÁT

A föld nem ad hazát,
a haza nemcsak kert,
nemcsak erdő
– levele lehullhat
s újra nő –
nem tó és nem völgy,
a haza a haldokló szívében,
s egy néma virágban is testet ölt.
A haza nemcsak nyelv,
a gyerek-szájú reggel
hiába köszönt rád magyarul,
ha idegenek lesnek rád
a kóbor éjben,
vadul.
Hiába állnak köréd,
nem védenek meg
emlékeid:
a hársak és a jegenyék.

Hiába zúgja föléd
hangos örömét
a magyar március,
az októberi jajt
is hiába sír,
s hiába szaval,
hasztalan hallod
a korbácsként suhogó
szavakat.

Hazát nem ad
egy ünneplő terem,
hol köréd állnak a magyarok.
Hazát nem ad
a cserkészek sátora,
sem az ünnepi ruha.
A zászló is hiába lobog
a színpad két oldalán,
s ha megszólal, valahol
a harang
– a messzi téren át –
még nem hordja köréd
a hazát,
csak hívását szórja rád,
hogy szétvesse
szíved falát,
és elindulj keresni
az elveszett Hazát!

SI OMNES CONSENSERINT....

Ha mindenki beleegyezik,
én nem,
ellentmondok.
Ha az esküdtszék egyetlen tagjának
erkölcsi kifogása van,
a bűnöst nem lehet elítélni.
Miért lehetne hát engem,
ha a véleményem más, mint a
tiétek?
Ha a nap helyett a holdra
esküszöm,
ha az éjszakát őszintébbnek érzem,
mint a nappalt,
mely nemcsak virágokat,
hanem képmutatókat
és hivalkodókat is nevel.
Ha az igazságot szeretem,
és nem a jogot,
ha többre értékelem a testvériséget
az egyenlőségnél,
melyet a természet sem valósított
meg.

Miért lehetne elítélni,
ha a szeretet elsőségét hirdetem,
és nem a szabadságét?
A szabadság teremthet gyilkosokat,
de a szeretet soha.
Szeretet nélkül nincsen teremtés,
és nincsen élet.
Maradjak tehát örök kisebbségben,
hirdessem a többséggel szemben
ellenvéleményemet,
Krisztusnak és költőknek
egyetlen kincsét,
melyet sem a pénz, sem a munka
nem adhat meg.
Hirdessem az örök életet,
a csodálatos célt,
melyet a halál
és a gyűlölet tornya ellen
a világnak adott
a megváltó Szeretet.

Makkai Ádám

MAGYARORSZÁG NEVÉRE

Neved Arkangyali Rendek
ragyogóra aranyozzák –
neved édes, neved áldott,
gyönyörű szép Magyarország!

Ki nem ért meg, ne dicsérjen!
Ki nem ért meg, ne is értsen!
De ki hangod sose hallja:
Ne kívánd, hogy elítéljem,...

Neved emberkezű szívek
az erőre alapozzák –
neved édes, neved áldott,
gyönyörű Magyarország!

Ne dicsérjen, ki nem áld meg.
Ki nem ért meg, ne is áldjon.
Hatalommal ha le is dúlt,
neki rosszabb e világon.

Ha ki olvas: neved könyvét
az igazságra lapozzák!
Neved édes, neved áldott,
gyönyörű szép Magyarország!

Ki nem ért meg: belehaljon!
Szava semmis, szava ósdi –
lepörögjön, takarodjék,
aki nem idevalósi!

Nem az osztály, nem a vallás,
nem a faj kell e vidéknek –
az az ember, s az a testvér
akiben magyar – a lélek!

Neved elszánt, neved érces:
Neved Isten maga írta –
(tizenötször millió szív
veri) – s nem sárga papírra!

Neved édes, neved áldott,
neved elszánt Bibliája:
nem erős az, aki adja,
a legény az, aki állja!

Hatalommal te ne társulj.
Ne vakítson soha méreg.
Te kibírtad. Te legyűrted:
Neked dolgoztak az évek!

Ha kivénült ez a század
de a poklot te kibírtad,
szabadítsd fel te a foglárt –
szeretetre te tanítsad!

Neved elszáll csuda-szárnyon,
fiait meglepi sorra:
ki ragyogsz Amerikában,
a határt is letiporva!

Neved Arkangyali Rendek
ragyogóra aranyozzák –
neved édes, neved áldott,
gyönyörű szép Magyarország!

TEREMTÜNK EGYSZER

Teremtünk egyszer a messzi hegyek
közt,
Hol negyed nappal korábban virrad
a hajnal,
Sok pénzzel, erővel és vas-akarattal
(bár most, a többrétű tarka
nyomorban
kedves külföldi utazó, gondolom mit
se látsz ott)
egy újszülött, keleti három nyelvű
Svájcot
hol a havasi szél a fáradt beteget
jókedvű reggeli kiáltás
gyógyítva járja át:
egy független, gazdag
Transsylvániát,
hol füvekben, fákban s a
mozdulatlan földön
bűbájjal vert, mesék királya
szunnyad az ősi ösztön,
hogy *haza* születhet ott, hol
ősidőknek
eszményei a sírokból kinőnek,
s befestik kékre a *szász* városokat,
románnak hagyva a *románokat*,
s a *magyaroknak* a Szépmíves
Céhet,
hol a fiókba fulladt írásokat életre
ítéli majd az élet,
országot, melyben a hármas lobogó
alatt
irigylik majd a poros pestiek!
az ész nagy, döntő diadalt arat
gyűlölet s átkos babonák felett...
Újakkal toldva a régi selejtjét
így teszünk helyére minden szent
követ:
s én lennék ebben a csodás kis
országban
Az Új-Világbeli Nagykövet.

Átalvető 53

Az Átalvető 53. számának tartalmából:

- Lassú méreg – Beszélgetés Trianonról Für Lajossal
- Kaslik Péter: Állati gazdaság
- Szász István Tas: levelek Európából
- Borbély Zsolt Attila: Tusványos üzenete
- Szekeres Lukács Sándor: A székely jogról
- Keszegh Tibor: Őrhegy a Maros felett

A lap előfizetési díja egy évre **1400,-Ft.**, külföldről **10 EUR**, tengeren túlról **20 USD**. Az előfizetéseket postai utalványon a következő címre kell küldeni: **EKOSZ, 7101 Szekszárd 1. Pf. 480.**

Péterffy Gyöngyi

VÁLTOZATOK EGY HEGEDÜRE

I.
Nem tudom már
mi fáj a legjobban
annyira fáj
el sem mondható
fájón néz a nap
derűje hozzám
fájón nyílik már
rám az ajtó
fáj a zaj
és
fáj a beszéd
rég
elnémulnék mint
őszi délután
nincs beszédem
nincsen már miért
még
nem akarok többet
ezután
Hiába volt
hiába égtem úgy
nem fogták fel
jó volt a meleg
melegemtől új életet
nyerve - elfojtották
legszebb lényemet
Nem tudom már
mi fáj a legjobban
még annyit
nincs több ezután

II.
Te is tudod
valahol jól érzed
nem az vagyok ki
egykor voltam tán
elbocsátva magamtól
és tőled
távol lennék
távol
mint az árny
Tiprásoktól megirtózott
lelkem
elvágyik hol csend
és magány él
Ne bántsatok
ne bántsatok többet
sebeimből folyik már
a vér

III.
Mindent tudni
milyen szomorúság
elviselni irtó és félelem
vagy idvezülten a végtelen
magasban
elmosolyodsz
mi az hogy értelem
mily kevés az ész a valósághoz
ha nem érzed a másbeszéd hangját
mely rejtjel
az igazi tudáshoz
titkos utak juttatják el hozzád
egyeseknek van ez megadatva
felfoghassák mit ész sem
foghat fel
mit akkor tudsz

ha kint vagy a szabadban
s találkozol a fákkal
a vizekkel.

Szefedin Sefket Bey

ALLAH AKBÁR

Az ólomszárnyú súlyos ég alatt
Letáboroz a fáradt karaván...
A napszítt arcú hívő vén arab
Napkeletnek fordul, Mekka iránt.
A szava láng, égőbb a sivatagnál:
Allah az egyedüli, Allah akbár!

Keletnek fordul a hívő arab
naponta ötször: ...Allah akbár!
Naponta százszor hazagondolok,
Nyugatra nézek a kairói erkély
magasából, s az éjbe jajdulok:
Hazám Te egyedüli! Üdvözlégy
Erdély!
Bús napraforgó, bús emberi szív!
Természeti törvény, napjárás ellen
mi vonz Nyugatnak? Mely öngyilkos
erő
köt a múlthoz ily kétségbeesetten?
Haladj az árral! Új világ alakul.
Ki könnyen felejt, jobban boldogul.

Bús napraforgó, hazátlan menekült!
Felejtsd a kék Vlegyászát,
Háromszék egét,
Korond felett a balladás homályt,
Kolozsvár síri álmát, vizek üzenetét,
hogy három nép könnyétől zavaros
medrében min busong a vén Maros.

Vess ki szívedből minden lim-lomot,
a kokárdát, mit holt anyádtól kaptál,
vesd el a gondot: klánéta szól-e még
s jár-e székely tánc a Nyikó
pataknál,
s őrzik-e még Jézus szívét azok
a magtárrá vált csíki templomok!?

Felejts, felejts! Van más hegy, más
folyó,
Kordillerák..., Missouri...,
Amazon...,
a vén Marosnál szebb a Grand
Kanyon.
Lincoln Ábrahám híresebb, mint
Kossuth,
Firduzi is különb költő Aranynál,
Kiáltsd Firduzi nyelvén: Allah akbár!

Bús hontalan felejtsd a régi vallást,
A nyugatra néző bús magyar
hitvallást.
Tanulj új hitet, nincs boldogabb
annál,

ki gondolat nélkül, mint vásári
verklis
szajkózza, vagy mint sivatagi dervis
üvölti az éjbe: ...Allah akbár!...

Keletnek fordul a hívő arab
naponta ötször. ...Allah akbár!
Naponta százszor hazagondolok,
Nyugatra nézek a kairói erkély
magasából s az éjbe jajdulok,
mint sebzett vadállat: Isten óvjad
Erdélyt!

Wass Albert

MAGYAR CIRKUSZ

Cirkuszról álmodtam az éjszaka.
Emberek, az álom szörnyű volt!
Még le sem ment a nap egészen
s már följött véresen a hold!
Indulót kürtölt frakkosan a Halál!
Körben a világ valamennyi népe
megtöltötte a páholysorokat
s minden szem az arénát nézte.

Ott gyilkolták egymást a magyarok,
Torz jelmezekben, részegen!
Szemükben láz, kezükben kés
s csorgott a vér a késeken...!

Mindenki küzdött ott mindenki ellen
és ezer bohóc röhögött!
A világ jelszavakat ordított
és fogadásokat kötött:

- Én arra a vörösre fogadok!
- Enyém a zöldinges legény!
- Szorítsd, te Árpád-címeres!
- A gatyás paraszt az enyém!

S a magyarok csak ölték egymást.
Tombolt a halál-zenekar.
S Európa cirkusz-porondján
fogyott, fogyott a magyar.

Aztán a végin egy maradt csak.
Ezer sebéből folyt a vére.
Bámult fáradtan, eszelősen
a véráztatta csatatérre.

A nézők elszámolták a fogadásokat.
Aki vesztes volt, fizetett.
Néhányan már ásítottak is.
Aztán mindenki hazament.

Pár kapzsi suhanc még összeszedte
az elesettek rongyait.
Aztán már csak a hold bámulta
borzadt szemével, vörösen
az új magyar Kaint.

ÉBREDJ MAGYAR!

Nemzetemet dúlta már tatár,
harácsolta török,
uralkodott fölötte osztrák,
lopta oláh, rabolta cseh.
Minden szomszédja irigyelte mégis,
mert keserű sorsa
istenfélő nemzetté kovácsolta.
Becsület, tisztesség, emberszeretet
példaképe volt
egy céda Európa közepén!

Mivé lett most?
Koldussá vált felszabadult honában,
züllött idegen eszmék napszámosa!
Megtagadva dicső őseit,
idegen rongyokba öltözve
árulja magát minden utcasarkon
dollárért, frankért, márkáért,
amit idegen gazdái odalöknek neki!

Hát magyar földön már nem
maradt magyar,
ki ráncba szedné
ezt az ősi portán tobzódó
sok-száz idegent?

Ébredj magyar!
Termőfölded másoknak terem!
Gonosz irányba sodor
ez a megveszekedett új történelem!

Búvópatak

Számítunk figyelmére...

Amikor összeírtuk a bemutatkozásunk szándékával megkeresendő szerkesztőségeket, elcsodálkoztunk azon, milyen sok lapunk van!

Levélzártánkkor számuk a húszat is jócskán meghaladta. Ám mindegyik más hangú, más stílusú; más arculat, más egyéniség. És más mondanivalót kínál – avagy másképp kínálja ugyanazt a mondanivalót.

Jó, hogy így megszínesedett, meggazdagodott a korábban jóval szegényesebb, szerényebb nemzeti nyomtatott sajtó.

Sokan vagyunk a standokon. Talán elegen, talán nem.

Ha Ön szerint elegen, akkor se legyintsen annak láttán (hallatán, olvastán), hogy : „Itt vagyunk mi is!"

Ne legyintsen!

Ha megnéz bennünket közelebbről, látni fogja: más hangon, más stílusban szólunk mi is. Más az arculatunk és más az egyéniségünk. A lap szerkesztői, munkatársai többkötetes írók, kiváló képzőművészek, újságírók, akik különleges felelősségérzettel és érzékenységgel szólnak a magyarságot érintő legfontosabb kérdésekről. Amikor írunk, leggyakrabban használt betűink a: H, A, Z, A. Amikor festünk, vásznunkon legtöbbször az élet, a tisztaság s a természet színe tűnik fel. Ha megnéz bennünket közelebbről, látni fogja: másképp kínáljuk ugyanazt a mondanivalót. Látni fogja: nem vagyunk senkinek a versenytársa.

S ha látja mindezt, kérjük, adja tovább hírünket:

háromévesek lettünk.
S szeretnénk négyévesek is lenni...
...köszönjük figyelmét.

Búvópatak

Szerkesztőségünk örömmel adja tovább a fenti hírt, és gratulál a lap valamennyi munkatársának a gyönyörű kivitelű, színvonalas laphoz!

A lapot kiadja: Búvópatak Alapítvány
Postafiók: 7401 Kaposvár, Pf. 353.
E-mail: buvopatak@freeweb.hu
A lap megvásárolható Somogy és Zala megye városaiban az újságárusoknál, valamint a Griff Könyvesboltban. (Kaposvár, Dózsa György u. 12.)

Románok, magyarok és mások

A ROMÁN KOMMUNISTA PÁRT BOSZORKÁNYKONYHÁJÁN

Befejezetlen beszélgetés. Corneliu Manescut kérdezi Lavini Betea (Convorbiri neterminate. Corneliu Manescu in dialog cu Lavinia Betea.) Bucuresti, Polirom, 354 p.

A politikus, pártfunkcionárius, külügyér, a bukaresti, párizsi és ENSZ nagykövet, Corneliu Manescu és Lavinia Betea párbeszéde rendkívül érdekes. Manescu anekdoták, és pletykák közé ékeli az általa megélt politikai korszak változásait. Ezek a kitérők tulajdonképp arra szolgálnak, hogy a neki feltett kérdésekre az egyenes választ kikerülje, elhárítsa. Az olvasó érzése végig az: a történész Betea sokkal többet tud arról a nem kevesebb, mint öt évtizedről, amelyben Manescu valamiként aktív politikusnak számított, mint maga az érintett, nagy változások igazi nagy tanúja, aki a román párt és állami élet legfelsőbb köréhez tartozott. Corneliu Manescu, akinek karrierje töretlennek tűnik 1945-től, Gheorghiu-Dej és kezdetben Nicolae Ceausescu országlása idején, annak ellenére, hogy többször kizárták a pártból, de a letartóztatást, börtönt mindig megúszta. Feltehetően sokat tudott, sok személyes tapasztalata volt egyes pártvezetőkről, amit ki is használt, ha arra került a sor. Beteanak tett vallomásának első fejezetében pályája kezdetének általa fontosnak tartott eseményeit villantja fel, sok-sok kitérővel, látszólag felszínes megjegyzésekkel tarkítva.

A későbbi politikus, külügyér 1916-ban román középosztályba születik. Tiszti iskolában érettségizik. Jogi tanulmányait saját bevallása szerint, nem fejezi be. 1935-ben belép a Grigore Iulian vezette Nemzeti Parasztpártba, majd a Főiskolások Demokratikus Frontjába. 1936-bn Manescu belépett a kommunista pártba, 1940-ig a fővárosi diákok pártszervezetének a vezetője volt. A baloldali szimpatizáns filmforgalmazó, Miron Radu Paraschivescu mutatta be 1937-ben Lucretiu Patrascanunak, aki 1935-ben tért haza két év után a Kominterben eltöltött két év után. Paraschivescu írta Manescuról Párizsban megjelent naplójában, 1940-ben: „igazi oportunista és sztálinista volt". Manescu közvetlen kapcsolata a pártban Fóris István volt, akiről Beteának megjegyzi, hogy a lengyel nagykövetség Alea Alexandrescu utcai háza kertjében volt eltemetve.*(1944-ben Fóris és édesanyját Georghiu Dej gyilkoltatta meg. Ebben szerepe volt Czikó Lőrincznek is, aki akkor Nagyváradon rendőrként működött. – a szerk..)* Amikor Fóris börtönben volt, Manescu egy házban lakott feleségével, Loti Fórissal, akinek ekkor született gyereke Josif Sraer ügyvédtől. Az ügyvédet 1948-ban, mint Sziguranca besúgót tartóztattak le. Fóris utolsó barátnője Victória Sirbu volt, akit a Patrascanu-perben 8 évre ítéltek. Természetes, hogy az ismeretség után Manescut mint Patrascanu köréhez tartozót tartották számon, akit ekkor a párt jövendő vezetőjének tekintettek.

Manescu a Rockefeller ösztöndíjból fenntartott Sabin Manuil vezette Statisztikai Intézet munkatársaként részt vett a transznisztriai népszámlálásban. A Statisztikai Hivatalban sok baloldali dolgozott: Pavel, Constantin Retegan, Bij, Nicoae Betea, Bucur Schiopu, Oancea, Levente, Dumitru Corbea, Anton Ratiu. Manescu megjegyzi: Betea az egykori balázsfalvi teológiai és kolozsvári filozófiai szak hallgatója nagy szerepet játszott „a Patrascanu-drámában". A párt Patrascanut 1945 nyarán, Kolozsváron mondott beszéde után nacionalistának minősítette Ebben hangzott el: „először román vagyok és utána internacionalista". Manescu véleménye szerint: Patrascanu ezzel a kijelentésével az erdélyi magyarokat és szászokat fenyegette meg közvetett módon. Ugyancsak ő állítja: Betea a titkosszolgálat megbízásából ajánlotta fel szolgálatait Patrascanunak, mint Erdély szakértő.

Ekkoriban házasodott Manescu, a besszarábiai Taniát vette el, aki Sraernél dolgozott gépírónőként a belügyben. Manescu lételeme a pletykálkodás. Feltehetően nemcsak ő tartotta számon a román kommunista pártban a pártkapcsolatok alakulását, férjek és feleségek újabb és újabb házasságait. Egy egész kis csokorra valót közöl: Tania Petrovici, Fóris első felesége egy szovjet tiszthez ment férjhez, és Tatiana Bulan néven marxizmus-leninizmust oktatott. Ana Toma, született Grossman volt az okozója a 40-es évek elején a nagy lebukásoknak. Constantin Pirvulescuval (ő kéri majd számon Ceausescutól a párt XII. kongresszusán a személyi kultusz továbbélését) felejtette a taxiban a párt levéltárából származó dokumentumokat, amelyet a megtaláló azonnal eljuttatott a szigurancának. Ana Tomát később Pantelimon Bodnarenko, a BM miniszterhelyettese és a szekuritáte főigazgatója vette el. Sasa Sidorovici az 1944. augusztusi kiugrás után népbírósági vádló, a magyar Levente Mihály (Mihai Levente), Bukarest augusztus 23. utáni rendőrfőkapitányának barátnője volt.

„A pártban történt felülvizsgálások következménye" címet viselő második fejezetben megtudjuk, hogy 1945-ben alakult meg a párt Ellenőrző Bizottsága Pirvulescu vezetésével, amelyben fontos szerepet töltött be a zsidó származású Vass Gizella, később a párt legfőbb káderese (házasságközvetítő volt a neve a párt belső körében) és Josip Rangheti. A cél a párttagok előéletének szigorú átvilágítása. A Statisztikai Hivatal munkatársainak letartóztatása 1949-ben kezdődött. Az ukrajnai és transznisztriai népszámlálás célja a Bug mentén élő románok repatriálása volt. 1952-es „verifikálás" során Manescut azzal vádolták, hogy a zsidók javára változtatta meg a népszámlálás adatait, amit nem vesz tőle jó néven a párt, mint ahogy értelmiségi származását sem. Maniut meglepte volt munkatársának, Anton Ratiunak az ellene tett vallomása, aki másik közeli munkatársára – barátjára – Mihai Leventere hivatkozva mondotta: „Levente azt mondta nekem, hogy amikor Ukrajnában voltunk, Manescu visszautasította a pártmunkát, és semmilyen formában sem tartott a kapcsolatot a kommunista pártvezetéssel." Manescut először ekkor zárták ki a pártból. A felülvizsgálási bizottságban, olyan kellemetlen kérdésre kellett válaszolnia – közvetlen kapcsolatainak tagjai voltak a magyar Szilágyi, azaz Leonte Salajan, a spanyolos Levy Brüll –, hogy „azért lépett be a

pártba, mert tudta, hogy az hatalomra kerül, s ezáltal akart valaki lenni?"

Manescu viszonylag könnyen megúszta a verifikálást. Az 50-es évek közepén a Hadsereg Kulturális Központjában, a hadsereg körében folytatandó kulturális propagandával foglalkozó osztály munkatársa volt – vezetője: Petrescu-Grivita, megbízható, 1924-es párttag –, s ebben a minőségében vezette az első kulturális küldöttséget 1953-ban Kínába. Ez arra az időre esik, amikor Kína elszigetelt volt, és rossz viszonyban volt a Szovjetunióval. Sajnos, Manescu nem árulja el, hogy miért tért vissza Kínából, győzedelmesen, és tábornoki rangban?

Az emlékiratnak is beillő beszélgetés harmadik és negyedik fejezete Manescu diplomáciai karrierje kezdeteivel illetve a román külpolitika új irányzatával foglalkozik. 1959-ben került a Külügymisztériumba az Állami Tervhivatalból, az európai szocialista országok kapcsolatával foglalkozó osztályra. Az 1960 ősze és 1961 márciusa között Budapesten eltöltött időt diplomáciai próba hónapoknak lehet tekinteni, ami Manescut illeti. Ugyanakkor erre az időre esik Gheorghiu-Dejnek az a törekvése, hogy a vezetésből mindenkit el akart távolítani, aki moszkovitának számított. Távolodik Moszkvától, ugyanakkor közeledik Pekinghez. Részint ezzel magyarázható Gheorghiu-Dej bizalma Manescuban, értelmiségi származása ellenére. Manescu a román párt főtitkára kérésére kereste fel Nemes Dezsőt, akit „Magyarország első számú politológus"-ának nevezett, hogy megkérdezze: mit keresett Kínában?

1960-ban – meséli Manescu – a kommunista pártok bukaresti találkozóján Hruscsov azt szerette volna, ha elítélik Kínát, és ha újra alakul a Komintern.

A szovjet-kínai ellentét okát ő is abban látja, hogy Mao Ce Tung Hruscsovval ellentétben tagadta a két világrendszer békés egymás mellett élésének lehetőségét, amint ez a kommunista pártok 1960. novemberi moszkvai kongresszusán kiderült. Hruscsov úgy akarta megerősíteni az ellenőrzést a szocialista táborban, hogy egyúttal a nyugat felé is nyitott. Ekkor kezdődtek külföldi utazgatásai emlékezett Manescu, majd hozzáfűzte: „Teljesen lehetetlen elképzelni Sztálinnal kapcsolatban hasonló utazgatásokat."

Budapesten töltött hónapokról nem sok érdemi mondandója volt Betea számára. A Rákosi-Gheorghiu-Dej ellentétet ecseteli, akkor, *amikor a magyar politikai életből már eltűnt Rákosi.* Az ellentét abból adódott, hogy Rákosi azt hitte: Sztálin Erdély hovatartozásának kérdésében rá hallgat. Ebből a késői emlékezésből kiderül: a román vezetés – a 60-as években! - még mindig aggódott: a Szovjetunió megbízható-e abban a kérdésben, hogy elfogadja: Erdélyt Romániának ítélte a párizsi békeszerződés.

Lavinia Beteának arra a kérdésére, hogy milyen volt a viszony közte, és a magyar hatóságok között, a válasz az volt: „a viszony korrekt volt". A ***„fő probléma köztük és közöttünk ugyanaz volt, mint ma (2000-ban!): Erdély! De akkor a magyarok nem mentek el olyan messzire a követeléseikkel, mint ma."*** 73 p.

Erre az időre esett Gheorgiu-Dej látogatása Budapesten. Valamit felvillant Manescu is a párt főtitkár külpolitikai játszmáiból. Kádár – emlékezik vissza az egykori budapesti román nagykövet – a rokoni látogatások megkönnyítését és a vízumok számának emelését kérte Gheorgiu-Dejtől, aki utóbbit készségesen megduplázta.

Manescut Budapestről rendelik haza, s nevezi ki Gheorghiu-Dej Románia külügyminiszterének, Salajan (Szilágyi, magyar származás), Draghici (magyar feleség), Bunaciu (zsidó származás) ellenében. Az ***új irányzat a román külpolitikában*** is nevéhez fűződik. Gheorghiu-Dej kihasználta a szovjet csapatok kivonását Ausztriából, és már 1955-ben a Román Munkáspárt II. kongresszusa idején felvetette, hogy Romániából is vonuljanak ki. Emlékeznünk kell arra, hogy erre „jutalmul", azért került sor 1958-ban, amiért Románia az 1956-os magyarországi események idején támogatta a szovjet intervenciót. Romániának azonban ekkor a szocialista országokon kívül nincsenek külkapcsolatai, még Franciaországgal sem. Ennek kiépítése lett Corneliu Manescu feladata.

A teljes elszakadás a Szovjetuniótól az 1961-es esztendőhöz és Maurer kormányához fűződik. Corneliu Manescu nyomatékkal húzza alá: ez is Gheorghiu-Dej nevéhez fűződik, Nicolae Ceausescu csak befejezte, amit elődje elkezdett. A szovjet intézményeket, tanácsadókat, szovromokat is Gheorghiu-Dej kezdte felszámolni, az NSZK-van a kapcsolatokat hivatalosan Románia csak 1967-ben vette fel, de az alapokat Gheorghiu-Dej fektette le. Ő volt az, aki veszélyesnek tartotta szovjet és a zsidó származású házastársakat. Ekkor kényszerítette Emil Bodnarast hogy elváljon Florica Munzertől, Mogyorós Sándort Stella Radovsciovskajától, Gheorghe Apostol Melita Kuhntól.

Manescu megismétli kortársainak azt az állítását, hogy Ceausescu csellel lett Gheorghiu-Dej utódja, aki épp el akarta távolítani és valami jelentéktelen vidéki pártfunkcióba kinevezni. Gheorghiu-Dejt sokkal nagyobb meghatározóbb személyiségnek tartja Manescu, mely véleményét ezúttal nyíltan vállalta. Sőt állítása szerint, amikor Ceausescu átvette a hatalmat, Románia már akkor „nagy nemzetközi tekintélynek örvendett". Manescut, akárcsak a Dej-gárda többi tagját, Apostolt, Birladeanut, Stoicát, Draghiciot, Ceausescu fokozatosan kiszorította a hatalomból. Manescu azonban nem tűnt el teljesen: amikor Mao Ce Tung felvetette Besszarábia kérdését, Ceausescu Manescut Moszkvába küldi egy puhatolózó látogatásra, valamint arra, hogy Brezsnyevet meghívja. Manescu szerint ekkor Romániának határozott álláspontot kellett volna képviselni, Besszarábia hovatartozásának kérdésében. Itt jegyzi meg, hogy Ceausescu Tito szerepét szerette volna átvenni, ami a térség semlegesítését illeti.

Manescu bravúrosnak tartja, hogy a hatnapos háború után Románia mind az arab államokkal, mind Izraellel, jó kapcsolatokat tartott fenn, és 1967-ben megtagadta az a szovjet javaslatot, hogy szakítsák meg a kapcsolatokat Izrael állammal. **Amikor Gromiko Romániát javasolta, hogy az ENSZ XII. ülésének elnöke legyen – Péter Jánost jegyzi meg Manescu 1956 miatt nem fogadták ott el Nyugaton – Ceausecu Manescut küldi ki,** aki később, 1978-82 között a párizsi nagykövetséget vezeti. Ezt követően visszavonul, majd 1989-ben „a nagy öregek lázadása" alkalmával, mint a „hatok" egyik aláírója hallat magáról. (Ceausescut már korábban, a 70-es évek végén el akarták számoltatni a régi párttagok, akiknek köréhez tartozott Draghici és Czikó Lőrinc is). Manescu úgy értékeli, hogy Nicolae Ceausescu a peresztrojka és a glásznoszty idején nem tudott időben lépni, s mint mondja, az elmulasztott kiugrással „úgy járt, mint a magyarok 1944-ben".

Manescu, akinek az 1990-92 a nagy visszatérés két esztendeje voltak, amikor Prahova megye szenátoraként ülhetett a román törvényhozásban, kortársaihoz hasonlóan azt a „divatos" nézetet vallja, hogy 1956 előtt Rákosi, 1956-ban Nagy Imre és köre, majd Kádár is határmódosítást akart Magyarország javára. Tehát szerinte az erdélyi kérdést sem a múltban, sem a jelenben nem tekinti Magyarország lezártnak.

Papp Anna

AZ ÉVEZRED ÁRVIZE PUSZTÍTOTT SZÉKELYFÖLDÖN

Az évezred árvize pusztított Székelyföldön: tíznél több halálos áldozat, házastól eltűnt személyek, fölmérhetetlen anyagi károk!
A HÁBORÚ UTÁN SEM VOLT ILYEN
Helyzetjelentés augusztus 25-én – csütörtökön

Másfél nappal a tragikus augusztus 23.-i, keddi katasztrófa után, amikor a Korond–Székelyudvarhely–Székelykeresztúr háromszögben történt „égszakadás" kárvallottjait hívtuk telefonon, volt, aki sírva válaszolt kérdéseinkre, volt, aki lemerülő mobiltelefonját kímélve csak a kárlistát hadarta el távirati stílusban...

Amint a szemtanúk mondják: ilyen felhőszakadást még a régiek sem jegyeztek fel Udvarhelyszéken: „láttunk mi felhőszakadást eddig is, de ez más – égszakadás volt, percek alatt több méteres dühödt árral hömpölyögtek, áradó folyóvá duzzadtak a kiszáradt árkok is, menekülésre sem volt idő, nemhogy a javak mentésére!"

És íme, amit csütörtökön délelőtt meg lehetett tudni ismerősöktől, lapterjesztő kollégáinktól, vagy – ha sikerült kapcsolatba lépni velük – a helyi polgármesteri hivataloktól (csak a jelentősebb károk és áldozatok!):

MALOMFALVA
- egy malomfalvi és két székelyszentléleki személy holttestét azonosították

SZÉKELYUDVARHELY
- egy embert elsodort az ár
- víz alá került 800-1000 lakóház
- kilenc utca burkolata megrongálódott
- megsemmisült a Szejke-patak hídja

FARKASLAKA
- 9 elhunyt (közülük két nő szentléleki, egy férfi pedig malomfalvi volt)
- 350 lakóházat öntött el a víz, ebből kilenc lakhatatlanná vált
- rengeteg állattetem

SIMÉNFALVA
- egy férfi elhunyt
- eltűnt egy siménfalvi nagyszüleinél nyaraló székelykeresztúri négyéves kislány
- 100 ház került víz alá, öt megsemmisült

HODGYA
- egy férfi vesztette életét
- 32 háztartás víz alatt, állatok pusztultak
- gázvezeték elszakadt

KOBÁTFALVA
- halott: két nő

FELSŐBOLDOGFALVA
- egy házaspár elhunyt

KOROND
- 83 lakóházat öntött el az ár, egyet lerombolt, öt omlásveszélyes
- 9 híd megrongálódott, 2 leszakadt
- 14 embert ki kellett lakoltatni

A debreceni honvédek hősi emléke

BIKAFALVA
- 3 házat elvitt az ár
- 48-50 ház víz alá került
- egy utcát letarolt az ár
- megsemmisült az autóhíd
- 6 csűrt elvitt az ár
- 80 családot érintett a csapás

NAGYGALAMBFALVA
- leomlott mind a közúti, mind a vasúti híd

KISGALAMBFALVA
- 6 családot kellett kiköltöztetni

SZÉKELYSZENTLÉLEK
- 2 halott
- a környéken 6 eltűnt

BÖGÖZ
- 78 lakóházat öntött el az ár

MEDESÉR
- 5 híd megsemmisült, utak megrongálódtak

FARCÁD
- 2 híd megsemmisült

SZÉKELYDOBÓ
- egy lakás és két gazdasági épület megsemmisült
- elszakadt a földgázvezeték

KECSEDKISFALU
- út megrongálódott, egy csűr leégett (villám)

Udvarhelyszéken az ár
- kb. 1400-1500 házat öntött el
- 11 híd és gyaloghíd vált használhatatlanná
- 30 hektár termőföld áll víz alatt
- 31 helységben szünetel a villanyáram
- a Székelyudvarhelyt Segesvárral összekötő vasútvonal töltését közel 100 méteres szakaszon mosta el a víz

(Horváth Alpár, EURÓPAI IDŐ)

Az Erdélyi Magyar Kezdeményezés

RMDSZ-PLATFORM ELNÖKSÉGÉNEK KÖZLEMÉNYE

Szövetségünk politikai erkölcsi válságának jelenlegi elmélyülése idején fontosnak tartjuk újólag közzé tenni az Erdélyi Magyar Kezdeményezés, az RMDSZ keresztény-nemzeti platformja álláspontját: az EMK fenntartja mindazokat a célkitűzéseket és követeléseket, melyeket alapításakor és azóta – 1992 tavaszától máig – nyilvánosságra hozott.

I. A romániai magyarság őshonos szülőföldjén, ezért **nemzeti közösség** – tehát nem kisebbség, nem nemzetiség, és nem általában „valamilyen" etnikai konglomerátum, közösség.

II. Minden nemzeti közösség, így a romániai magyarság természeti joga **az önrendelkezés.** Önrendelkezésünk biztosítása nélkül nincs esélyünk arra, hogy megőrizzük magyarságunkat szülőföldünkön.

III. A három szintű autonómia (önkormányzási) törekvésünk megvalósulása biztosíthatja nemzeti közösségünk egésze, illetve valamennyi tagja önrendelkezését. Nevezetesen ki kell harcolnunk azoknak a magyaroknak számára, akiknek összessége a lakóhelyükön nem éri el a lakosság 10 %-át, – tehát a szórványmagyarság számára – **a személyi elvű autonómiát.** A településeiken számbeli kisebbségben (de 10 %-nál nagyobb arányban) élő magyarok számára **a sajátos státusú önkormányzati autonómiát** követeljük, a tömbben, többségben élő magyarság (első sorban a Székelyföld magyarsága) számra pedig **az etnikai alapú területi autonómiát.**

IV. Ugyanakkor követeljük a romániai magyar nemzeti közösség minden tagja számára a **kettős állampolgárság** haladéktalan biztosítását! Anyaországunk állampolgárságának **alanyi jogon** történő biztosítása alapfeltétele annak, hogy tragikusan nagy tömegben ne telepedjék ki szülőföldjéről az erdélyi magyarság.

V. Fellépünk **etnikai jellegű közösség jogsérelmeink** mielőbbi orvoslása érdekében.

a/ El kell érnünk az 1989. december 22-i székelyföldi forradalmi erőszakcselekmények ürügyén igazságtalanul elítélt **zetelaki, oroszhegyi és kézdivásárhelyi magyarok teljes rehabilitálását.**

b/ Követeljük a sérelmünkre hozott 1989 előtti és utáni minden igazságtalan törvényszéki ítélet újratárgyalását és **a törvényesség teljes körű érvényesítését.**

c/ Követeljük az európai jogi normák és igazságszolgáltatási gyakorlat jegyében Románia EU-csatlakozása előtt **az ún. reprivatizáció befejezését.** Tehát követeljük a kommunista terror idején nemzeti közösségünk intézményeitől, elsősorban történeti egyházainktól, illetve a nem egyházi intézményeinktől, valamint nemzeti közösségünk bármelyik tagjától elkobzott ingatlanok visszaszolgáltatását jogos tulajdonosaiknak.

d/ Követeljük **a Székelyföldnek betelepítéssel történő románosítási folyamatának** leállítását, és egyúttal a Székelyföld számára az ország többi régiójával arányos adó- és illeték-elvonás melletti arányos központi pénzügyi támogatást: a **Székelyföld jelenlegi negatív gazdasági diszkriminációjának haladéktalan megszüntetését.**

Felsorolt célkitűzéseink elérése végett kérjük és elvárjuk Romániai valóban demokratikus erőinek, továbbá az anyaországunk magyarságának és a nagyvilágban élő magyar testvéreinknek hatékony támogatását.

AZ EMK ELNÖKSÉGE

535 600 – EMK Székelyudvarhely,
Tamási Áron út 15.
e-mail: emkrmdsz@xnet.ro ,
tel/fax: 00-40-266-211 697,
00-40-722-790 924

Igyártó Gyöngyi: A máramarosi koronavárosok

E könyv szerzője Kárpátalján, Máramarosban, az egykori koronavárosban, Técsőn született és a Visk-i magyar középiskolában érettségizett.

A hely szelleme arra ösztönözte, hogy a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem joghallgatójaként közigazgatási-jogi témájú egyetemi dolgozatát szülőföldjének múltjáról válassza. E könyvében a koronavárosok (Huszt, Visk, Técső, Hosszúmező, Máramarossziget) magyar királyoktól kapott középkori privilégiumait, fejlett jogrendjét, városi polgári szellemiségét mutatja be.

A dolgozaton túlmenően azonban sokkal többre törekedve született meg ez a 80 oldal terjedelmű könyve. A vonatkozó széleskörű szakirodalom áttanulmányozásával figyelme kiterjedt a máramarosi sóbányászatra, a helyi néprajzra, a viski gyógyfürdőre, a heraldikára, vagyis a Tisza itteni széles völgyében fekvő öt koronaváros címereire is. A könyv borító címlapját a viski református erődtemplom képe díszíti. Könyvében a várakat, a városokat és a városok címereit fényképen mutatja be; ezen kívül közli II. Rákóczi Ferenc szabadságharcában (1703-1711) részt vett 41 viski magyar és ruszin kuruc vitéz névsorát.

Nagy öröm, hogy a Magyar Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma anyagi támogatásával a szerző elnyerte a Kárpátaljai Könyvkiadó Tanács pályázatát és ez lehetővé tette, hogy e mű Ungvárott Dupka György vezetése alatt álló az ITERMIX Kiadónál, 2005-ben megjelenhessen. Ezzel nem csak Kárpátalja és benne az egykori Máramaros vármegye múltjába pillanthatunk be, hanem az egyetemes magyar történelem e része is közismertebbé válik.

Nem csak az áttanulmányozott bőséges szakirodalom rendszerbe foglalása dicsérendő, hanem a szerző rendkívüli szorgalma és az a törekvése is, hogy a saját helyismereteivel és véleményével kiegészítve szülőföldjét a T. Olvasóval minél jobban megismertesse. Kísérje további ilyen jellegű munkásságát sok szép siker.

H. Gy.

A Hunyadi Öregcserkész Munkacsoport tevékenysége

A HIÁNYZÓ KÜLFÖLDI PROPAGANDA HELYETT

Bár sok szerkesztőségnek küldjük értesítőnket, a HOLLÓ-t, igen sokan még ma sem tudnak munkánkról. Néhány héttel ezelőtt az egyik ismert kanadai hetilap hasábjain megjelent cikkben az alábbi olvasható: „... akár a Ceausescu-korszak virágkorában és ahol tekintélyes tudósgárda foglalkozik azzal, hogy a legjelentősebb nyugati könyvtárakban megtalálható legyen az az erdélyi és regáti magyarság román eredetét taglaló munkák egész sora. Miközben mi, magyarok egyetlen vékonyka angolnyelvü monográfia terjesztésére is képtelenek vagyunk...."

A cikk írója ezek szerint – sohasem hallott munkánkról és más, hasonló erőfeszítésekről. Így nem tudja, hogy az elmúlt közel húsz év alatt legalább 23 különböző románokkal foglalkozó könyvet terjesztettünk ingyen, az egész világon. A honlapunkon van egy csángókkal foglalkozó rész. Tény, hogy a nagyobb magyarországi lapok nem foglalkoznak a nyugati magyarság által kifejtett fehér propagandával, lobbyzással és más tájékoztató jellegű tevékenységünkkel. Így csak kevesen értesülhetnek munkánkról. Tény az is, hogy a románok, szlovákok, szerbek ukránok többet tudnak rólunk, mint a magyarok. Az Adevarul és más román lapok többször írtak rólunk, mint a budapestiek. A magyar kormányokról csak annyit, hogy az egyik fő külügyér *(Herman János – a szerk.)* ki akarta dobatni az egyik tárgyilagos és adatokkal alátámasztott könyvünk többszáz példányát, mert szerinte „sértette a csehszlovákok érzékenységét"... Ezért elhatároztuk, hogy féléevenként sajtótájékoztatót adunk ki, amelyet minden hazai és kinti nemzeti beállítottságú lapnak megküldünk.

A megtalálható írások:

- Act on Hungarians Living in N PDF 4
- Ágoston, Vilmos Ed.): Autonomy Word 61
- Balassa, Zoltán: Czechoslovakia: The Land of Lawlessness
- Balogh, Sándor: Autonomy and the New World Order PDF 592
- Balogh, Sándor: Separating Myths and Facts PDF 84
- Balogh, Sándor: Transylvania: Balkan or Europe? Word 88
- Bandholtz, Harry Hill: An Undiplomatic Diary PDF 800
- Baross, G.: Hungary and Hitler Word 115
- Bendek, Andras S.: The Rusyns, Gens fidelissima PDF 317
- Biro, Sandor: The Nationalities Problem in Transylvania Word 680
- Bodolai, Zoltan: Hungarica - A chronicle PDF
- Bodolai, Z.: The Timeless Nation PDF
- Bogdan, H.: From Warsaw To Sofia Windows 1075
- Bokor, Imre.: Ten Great Lies That Shook the World Word 58
- Bonsal, Stephen: Suitors and Suppliants PDF 1086
- Borsody, S.: The Hungarians: A Divided Nation Word 330
- Borsody, Stephen: The New Central Europe Word 280
- Botlik, József: Benes and Karpath-Ukraine PDF
- Brády, Zoltán: Nobody Cares About You PDF
- Cadzow,, Ludanyi,., Elteto, Transylvania Word 352
- Carp, Matatias: Holocaust in Rumania PDF 778
- Chaszar, E.: The Czechoslovak-Hungarian Border Word 153
- Chaszar, E.: The International Problem of ... PDF 457
- Council of Europe Csángó Minority Culture in Moldavia PDF 197
- Csapo, E.: Peace to end Peace Word 143
- Cseres, T.: Serbian Vendetta in Bacska Word 143
- Documented Facts and Figures on Transylvania Word 68
- Du Nay, Alain Hungarians and Rumanians PDF 353
- Du Nay, Alain and Du Nay, André Transylvania - Word 199
- Du Nay, Alain Romaini si maghiari Word 479
- Du Nay, André The Origins of the Rumanians Word 506
- Dupka, Gy. ed.) Genocide -Transcarpathia Word 154
- Eckhardt, Tibor: Regicide at Marseille Word 525
- EGGERS, Martin: Das Großmährische Reich"
- Ethnic cleansing in post World War II Czechoslovakia: Word 111
- Fehervary, Istvan: The Long Road to Revolution HTML 181
- Fejerdy, Andras: The Moral Stalingrad of World Bolshevism - PDF 97
- Gabor Aron Study Group: Hungary in the Mirror Word 103
- Gal, Gajdos Balogh - Imreh, Atrocities Against PDF 316
- Genocide in Transylvania - Nation on the Death Row Word 176
- Gracza, Ralph: Editorials and letters concerning the „Status Law"
- Gross: Positive experiences of autonomous PDF 106
- Halecki, Oscar: Borderlands of Western Civilization PDF 1258
- Hevizi, Jozsa: Autonomy in Historic Hungary Word 897
- Hokky, Charles J.: Ruthenia Word 256
- Horthy, Miklós, Admiral: The Annotated Memoirs PDF 1103
- Il sindroma del centro Europa Word 15
- Illyés, Elemér: National Minorities in Romania Word 469
- Janics, Kalman: Czechoslovak Policy Word 210
- Jeszenszky, Géza: Restoration of Vojvodina's Autonomy: PDF 13
- Jeszenszky, Géza: From Eastern Switzerland PDF 33
- Jeszenszky, Géza: Review of Ignác Romsics: The Dismantling
- Josika-Herczeg, Imre: Hungary after a thousand years PDF 933 .
- Kapronczay, Karoly: Refugees in Hungary: PDF 546 kB,
- Kazar, Lajos: Facts Against Fiction: Transylvania Word 194
- Kazar, Lajos - Makai, János: Transylvania i PDF 1084
- Kertész, Stephen D.: The Last European Peace Conference: PDF 432
- Kertész, Stephen D.: Diplomacy in a Whirlpool Word 314
- Kertész, Stephen D.: Between Russia and the West Word 284
- Kincses, Elöd: Black Spring Word 141
- Kiraly, B. K. ed.): The Hungarian Minority's Word 144
- Kiraly, B. K., Pastor, P., Sanders, I.: A Case Study on Trianon Word 642
- Kocsis, K. - Kocsis-Hodosi, E.: Hungarian Minorities Word 439
- Komjathy, A. T.: A thousand years of the Hungarian art of war Word 203
- Kostya, Sándor: Pan-Slavism PDF 325
- Kosztin, A.: Cronicle of Cruelties - Romanian Mistreatment PDF 320
- Kosztin, A.: The Daco-Roman Legend PDF 320
- Lambert, Miles: Hungarian Surnames in the Stropkov Word 152
- Lázár, István: Transylvania - A Short History PDF 686

- Lázár, István: Hungary - A Brief History Word 136
- Le syndrom de l'Europe de l'est Word 15
- Lettis, Richard: The Hungarian Revolt Word 318
- Lote, Louis L. ed.): Transylvania and the Theory Word 64
- Ludanyi, and Nádas: Property-Restitution PDF 115
- Macartney, C. A.: Hungary - A Short History Word 179
- Macartney, C. A.: Hungary and Her Successors PDF
- Macmillan, Margaret: Paris - six months
- Magyarody, S.J. ed.): The East-Central European Syndrome. PDF 80
- Magyarody, S.J. ed.): The East-Central European Syndrome II. PDF 149
- Magyarody, S. J. ed.): Autonomy in Europe PDF 319
- Magyarody, S. J. ed.): The Tsangos of Romania: PDF 255
- Major, Mark Imre: American Hungarian Word 220
- Maracz, L.: Hungarian Revival - Political Word 85
- Mittelost-Europäischeds syndrom Word 24
- Mócsy, I. I.: The Effects of World War I Word 246
- Montgomery, J Hungary - The Unwilling Satellite Pictures Word 1560
- Palotas, Z.: Borders of Trianon PDF 2.57 MB)
- Perjes, G.: The Fall of The Medieval Kingdom Word 273
- Pastor, P.: Hungary Between Wilson and Lenin: Word 193
- Pungur, J. ed.): A theology of national minorities PDF 1028
- Romsics, Ignac: Wartime American Plans for Word 238
- Rothermere, V.: My campaign for Hungary Word 554
- Rupprecht, Paul: The Image of Hungary's International PDF 841
- Samu, Mihály: On the Right of Peoples to Self-Determination PDF
- Sindromul central-si est-European Word 28
- Simon, Andrew L.: John Hunyadi: Hungary Word 70
- Siladi, Karolj: Dobri susedi, losi susedi?
- Simon, Andrew L. Ed.): Balkan - Historical Snapshots:
- Simon, Andrew L.: Made in Hungary: PDF 1254 .
- Sisa, Stephen: The Spirit of Hungary Word 659
- Szent-Ivany, Gabor: Count Janos Esterhazy Word 244
- Szilágyi, Károly: Good Neighbors or Word 290
- Tánczos, Vilmos: Csángos in Moldavia PDF 78
- Treaty of Trianon Peace Between the Allied and PDF 273
- The Autonomy Statutum of Szeklerland Word 175
- The Trianon Syndrome - Unsolved Conflict PDF 63
- UN and US Reports on the Hungarian Revolution of 1956 PDF 1076
- Vékony, Gábor: Dacians-Romans-Romanians
- Veress, Laura-Louis: Clear the Line - PDF 716
- Wagner, Francis S. : Toward a New Central Europe Word 520
- Witnesses to Cultural Genocide - First-Hand Reports Word 152
- Wojatsek: From Trianon to the First Vienna Word 252

112 cím, 19 eredeti Corvinus kiadás, 10 reprint,29 könyvet nyomtattunk ki.

Tisztelettel:
Magyarödy Szabolcs cscst.

HUNYADI ÖREGCSERKÉSZ MUNKACSOPORT

BESZÁMOLÓ – 2005 aug.

MUNKAKÖZÖSSÉGÜNK CÉLJA: a magyarság külföldi hírnevének javítása, ellenfeleink propagandájának ellensúlyozása, külföldi kormányok felvilágosítása. A magyar lobby csoportok munkáját is hatásosan kívánjuk előkészíteni és angolnyelvű szakirodalommal támogatni. Távolabbi célunk a Duna-medence népeinek megbékélésének feltételeit feltárni, és lehetővé tenni. Tevékenység: angol nyelvű magyar történelmi tárgyú könyvek kiválasztása vagy íratása, fordítása, nyomtatása, vásárlása és azok ingyenes terjesztése. A mai napig több mint hatvanötezer kötetet és CD-t ajándékoztunk (főként) amerikai egyetemi, államvezetési, kutatóintézeti és média könyvtáraknak, valamint történészeknek és diplomáciai képviseleteknek. Mostanában terjesztettük ki működési területünket, Magyarországra, Európára és Távol-Keletre. Az eddig kapott, beszerzett, kiadott könyveink nagykereskedelmi értéke több, mint félmillió US dollár. 2002-ben - az egyik hamiltoni magyar család jóvoltából – Sisa István: „The Spirit of Hungary" című nagyszerű munkájából 500 példányt ajándékoztunk, az amerikai szenátoroknak, washingtoni és budapesti külföldi követségeknek, külföldi tudósitóknak, kutatóintézeteknek, és 191 EU és NATO döntéshozónak, diplomatának, háttérírónak. Az EU címekre ugyancsak elküldtük Janics Kálmán: Czechoslovak Policy and the Hungarian Minority 1945-1948, illetve Charles Wojatsek: From Trianon to the first Vienna Arbitral Award cimű könyvek, valamint az „Eleven Hundred Years of Success" CD lemezünk egy példányát. Részt vettünk a Herr Verhaugennek a „Kedvezmény Törvény"-ről a magyarországi miniszterelnöknek írott levelének a cáfolatában is. Kb. 320 EU címre küldtük el a „Kettős mérce" (Double Standard) című rövid memorandumot. Herr Verheugen egyik titkára levélben magyarázta főnöke bizonyítványát, mellébeszélve a témának. Befejeztük Sólyom László: „What did the Venice Commission declare?" cimű tanulmányának szétküldését is, ugyanezekre az e-címekre. Részt vettünk a Human Rights for Minorities in Central Europe - Vancouver Society-nek, Papandreu, soros EU elnökhöz írott levélírási akciójában. Az „East-Central European Syndrome" cimű memorandumunk megjelent a MVSZ által kiadott „Fehér köny" oldalain is. A honlapunkon eddig közel 190, teljes hosszában olvasható és letölthető angolnyelvü könyv és 26 esszé jelent meg. Ezeket március 24-ig, 241.822 alkalommal nézték meg. Érdemes megemlíteni, hogy a számunkra nagyon fontos EDU (főként tanárok) 4773, a GOV (amerikai kormányzat) 439 és a MIL (amerikai fegyveres erők) 554 alkalommal kereste fel a honlapunkat. Ez mutatja, hogy elérjük azokat a helyeket, ahol az általunk szolgáltatott tájékoztatást fel is használják. A „Hungary, Eleven Hundred Years of Success" cimű CD-ROM lemezünk terjesztését folytatjuk A magyar történelem és más adatok tárháza, amit minden diák, tanár és kutató megkaphat, aki igényli. Otthon, házi eszközökkel előállított 400 példány kiosztása megtörtént. Újabb 1000 példány készült el, amelyeket főként Európában az EU és NATO vezetői között terjesztettünk. Az ötödik – bővitett – kiadás 2005 szeptemberétől kerül kiosztásra. A nyugati magyarság lobby munkájában is részt veszünk. Kiadtuk és terjesztettük az előbb említett körökben a két „fehér" könyvünket „The East-Central European Syndrome I és II" és a CD lemezünket. Munkaközösségünk tagjai önkéntesek, fizetést semmi féle jogcímen nem kaphatnak. Költségtérítés csak számla alapján fizethető. Akciónkat a kanadai és amerikai magyar (főként kisnyugdíjasok) támogatásából tarjuk fenn.

Könyakciónk helyzete és tervei

Fordítás, kiadás és postázás alatt:

- Simon, Andrew: „Made in Hungary"
- Balogh, Sándor: „Autonomy and the New World Order".
- Lipcsey Ildikó: Transylvania and the Romanians cimű munkája nyomdában van.

A programunk végrehajtásához szükséges pénz főként az amerikai és kanadai kisnyugdijas magyarok adományaiból származik. Új adakozókra van sürgős szükségünk ebben az évben, hogy programunkat végrehajthassuk. A magyar kormánytól számottevő összeget az MDF kormányzása óta nem kaptunk. 2003-ben költségvetésünknek kb. 5%-át fedezte az Illyés Közalapítvány. (Magyarországi fordítás)

A **HOLLÓ** cimű 12 oldalas körlevelünk évente legalább kétszer jelenik meg.

VISIT OUR HUNGARIAN HISTORY HOME PAGE

NÉZZE MEG HONLAPUNKAT
http://www.hungarianhistory.com

Szerkesztőségünk internetes postájából

azerma @ dunakanyar.net

Az **ISTER-GRANUM EURORÉGIÓ** Párkányban, 2005. szeptember 7-én megtartott közgyűlése egyhangú szavazással az alábbi határozatot hozta:

„Az Ister-Granum Eurorégió Közgyűlése köszönetét fejezi ki a Szlovák Kormánynak, hogy vállalt kötelezettségének eleget téve még 1996-ban kiépítette a Tajti-Cered községek között tervezett határátkelő helyhez vezető útszakasz, illetve infrastruktúra reá eső részét.

Ugyanakkor sajnálattal állapítja meg, hogy a magyar kormányok részéről azóta semmi nem történt.

Felszólítja a magyar kormányt, hogy ezen kötelezettségének azonnal tegyen eleget, hogy még az ősz folyamán megnyílhasson ez a határátkelőhely is."

Ennyit a hírről, amit idehaza mindenki agyonhallgat(ott), mivel ebben mindegyik magyar kormány bűnös.

Aki erről bővebbet akar tudni, olvassa el a Magyar Nemzet augusztus 29-i számát. *(Mese az átjárható határról – p. 4.).*

A fentieket közreadja

Az Erdélyi Magyarságért Alapítvány

KÉRÉS

Tavaly, az otthoni szolgáltatónk, feltehetően a Miniszterelnökség Turisztikai Államtitkársága kérésére elvette, a már világszerte ismert címünket. Adtak ugyan egy másikat (www.hungarian-history.hu), de nem hirdették meg a szokásos három hónapon keresztül a címváltozást.

Ezért a látogatottságunk a béka feneke alá esett, mert régi olvasóink, kutatóink már nem találtak bennünket. Különösen káros az amerikaiak elmaradása. Azelőtt a rendkívül fontos „Gov" *(az Egyesült Államok kormányzata – a szerk.)* címről sok érdeklődőnk volt, ma úgyszólván semmi. Látogatóink 58 %-a magyarországi és csak 18% amerikai. Régebben ez pont fordítva volt.

Ezért egy évvel ezelőtt egy másik – kanadai – szolgáltatót választottunk.

Új címünk megismertetése rendkívül lassú folyamat. Ma az átlagos napi látogatónk száma mindössze 12, míg korábban több száz volt. Ezt csak úgy tudjuk emelni, ha Google felismeri jelentőségünket.

Kérjük tehát, hogy a következő hetekben többször keressenek bennünket a Googelen keresztül a következő címszavak egyikével:

Corvinus
Corvinus Library
Hungarian History
Hungary

Amikor előjön vagy tíz-tizenöt cím, válasszák a miénket: **www.hungarian-history.com**

Ha sokan keresnek bennünket, akkor a Google előresorolja a címünket és több látogatónk lesz. Ha lesznek hajlandók, kik erre hetenként néhány percet rászánnak, visszanyerhetjük régi „klienseinket". Ez hazánk jövője érdekében létfontosságú!

Kérjük, tegyék meg ezt az apró, de nagyjelentőségű szolgálatot hazánkért!

Jó munkát!

Szabolcs bá'
/Magyaródy Szabolcs/

VISIT OUR HUNGARIAN HISTORY HOME PAGE
NÉZZE MEG HONLAPUNKAT
http://www.hungarianhistory.com

*

Szatmári Tibor 1992-ben az Erdélyi Magyar Kezdeményezés platform több dokumentumának is aláírója, a neve mellett vagy a Romániai Magyar Kereszténydemokrata Párt (RMKDP), vagy az RMDSZ Kolozs megyei szervezete szerepel. 1994. április 18-án a Kolozs megyei szervezet ügyvezető testületének titkárává választják, 1995. júniusától szerkeszti az Ügyvezető Elnökség Sajtófigyelőjét. 1995-től az SZKT, ezen belül a Kelemen Kálmán vezette RMKDP tagja. 1996-ban aktívan részt vesz az RMDSZ választási kampányában, elsősorban a rádiós szerepléseket szervezi; 1997. október 3-4-én az RMDSZ elnökének tanácsadójaként számol be a marosvásárhelyi kongresszuson a szövetség külpolitikai tevékenységéről. 1999. június 15-től Markó Béla kinevezte Szatmári Tibort az RMDSZ sajtóirodájának vezetőjévé, funkciójáról 2000 márciusában lemond. 2001. szeptember 29-én az SZKT ülésén Szatmári azt kérdezte Markó Bélától, meddig tesz még elvtelen engedményeket a szövetség egységét fenyegető Reform Tömörülésnek és Tőkés Lászlónak. Arra is rákérdezett, hogy az RMDSZ miért nem teszi szóvá a nemzetközi fórumokon a Fidesz „négyéves aknamunkáját", mely az RMDSZ legitim vezetőségének a megdöntésére irányul. 2002. november 5-én Szatmári Tibor bekerült a kongresszusára készülő RMDSZ programmódosító bizottságába, 2003 augusztusában az RMDSZ külügyi tanácsosa, ugyanazon év novemberében fogadta őt II. János Pál pápa, akit a moldvai csángók ügyében keresett fel. 2004-ben az RMDSZ Communitas Alapítvány alkalmazottja volt. Szatmári a magyarországi kormányváltás időszakától töltötte be Budapesten az RMDSZ irodavezetői („nagykövetí") tisztségét; a következő évtől a szövetség külügyi tanácsosa lett. 2002 és 2004 között „Budapesten nem volt olyan esemény, amelyről az RMDSZ vezetése Szatmári Tiboron keresztül ne szerzett volna azonnal tudomást" – értékelte a „nagykövet" tevékenységét egy, az RMDSZ belső ügyeire rálátással bíró forrásunk. Szatmári Tibor közvetített a tervezett erdélyi magyar televízióra adott magyar kormánytámogatásról folytatott tárgyalások kezdeti szakaszában. Végül 300 millió forintnyi magyarországi közpénz áramlott Markó Béla, Takács Csaba RMDSZ-alelnök és a Romániai Magyar Újságírók Egyesülete által egy erdélyi magyar tévé létrehozására gründolt magánalapítványba. (A tévé azóta sem működik). Ugyancsak közvetítő szerepe volt a „nagykövetnek" a gazdasági és informatikai tárca, illetve az RMDSZ megállapodásainak előkészítésében.

Szatmári Ildikó (lánykori neve Bajkó) a kilencvenes évek közepén Kötő József oktatásügyi államtitkár kabinetfőnöke volt, 2002 szeptemberében a magyar Oktatásügyi Minisztérium politikai államtitkárának határon túli oktatási tanácsadójává nevezték ki az RMDSZ kérésére. 2004-ben a HTMH-hoz került, ahol az év áprilisában a hivatal főosztályvezetője lett, és az oktatásért, fejlesztésért, egyházi kapcsolatokért és művelődésért felelt. Emellett tagja az Apáczai Közalapítvány kuratóriumának, amelynek alapító okirata kimondja: a testület elnökét akadályoztatása esetén Szatmári Ildikó helyettesíti, és ebben az esetben őt teljes körűen megilleti az elnök jogköre. A kuratórium mandátuma – így a Szatmári Ildikóé is – idén május 31-én lejárt, de a kormány még nem nevezte ki az újabb kuratóriumot. Szatmári Ildikó a HTMH-ban 2005. április végéig dolgozott.

Nemzetbiztonsági Hivatal 2004 utolsó hónapjaiban kezdett nyomozni Szatmáriék ügyében. A gyanú szerint Szatmári Tibor „nagykövetí" beosztása fedőállás lett volna; valójában a budapesti román nagykövetségen keresztül kapott bukaresti megbízásokat teljesítette.

http://www.mno.hu/index.mno?-cikk=303300

Gálszécsy András: Nem kizárt, hogy román kém épült be a magyar kormányba – 2005. augusztus 24. 14:15.

A magyar és a román fél között lévő titkosszolgálati együttműködés nem zárja ki, hogy valamelyik fél ne érdeklődött volna arról, mi történik a másik területén – közölte a titkosszolgálatokat az Antallkormány idején tárca nélküli miniszterként felügyelő Gálszécsy András.

A két ország viszonyára a kilencvenes években a kölcsönös bizalmatlanság volt jellemző, vagyis mindkét fél titkosszolgálata kémkedett a másik terüle-

ERDÉLYI MAGYARSÁG
H – 2001 SZENTENDRE
POSTAFIÓK: 154

tén. Romániában sok magyar anyanyelvű, de legalább magyarul beszélő kémet alkalmaztak. Gálszécsy szerint nem kizárt, hogy a román titkosszolgálatok által beszervezett személyek beépülhettek a magyar kabinetbe vagy annak közelébe. A volt miniszter hozzátette: a NATO-országokban bevett dolog az egymás közti kémkedés, és csak rossz viszonyban lévő országok tartóztatják le, vagy idézik bíróság elé a lebukott ügynököt. (*Forrás: Reggel*)

(A szerkesztőség megjegyzése: az u. n. kémügy kapcsán nem hallgatható el Németh Zsolt felelőssége. Ugyanis Szatmáriék egyik leghűségesebb támogatója volt az az ugyancsak Erdélyből átjött Bálint Pataki József, aki mint a Határontúli Magyarok Hivatalának vezetője ebbe belebukott. Róla tudni kell, hogy mikor 1998-ban a Fidesz hatalomra került, akkor Markónak Németh felé „csak egyetlen kérése" volt, mégpedig az, hogy Bálint Pataki maradhasson benn a hivatalban. Ezt Németh hűségesen teljesítette is. Markóék már ekkor készítették elő nekik a talajt... A Románia érdekeit képviselő profik így dolgoznak.)

Vélemények a szeptember 26-i parlamenti szavazásról

„Nem túlzás tehát azt mondani, hogy a vétóhoz való viszony feketén-fehéren megmutatja majd, hogy ki az, aki nemcsak üres közhelyekben, de a tettekben is hűséges a nemzetéhez és a hazájához. És ki az, aki beszéljen bármilyen tudálékosan vagy mézesmázosan, tulajdonképpen csak egy ócska nemzetáruló." *(Bencsik András: A vétó és következményei, Magyar Demokrata, 2004. augusztus 12.).*

Szájer József, az Európai Néppárt frakcióvezető-helyettese szerint Románia EU-csatlakozása előtt Magyarországnak van eszköze a székelyföldi autonómia kivívására.

„A jelenleg hatályos európai uniós alapító szerződések minden egyes új tag felvételét minden egyes jelenlegi tag hozzájárulásához kötik. És még csak nem is a kormányoknak, hanem a parlamenteknek kell ratifikálni az új tagok csatlakozási szerződését. Ezt úgy hívják, hogy vétójog, mondta a Demokratának adott interjúban Szájer József, az újonnan választott Európai Parlament talán legfelkészültebb magyar képviselője. A vétó intézménye olyan eszköz tehát, amelyik egyik pillanatról a másikra új alapokra helyezheti a nyolcvan éve megoldhatatlannak látszó trianoni traumát. Egyszerű eszköz, csak használni kell."

„...Amit erő vagy hatalom elvesz, azt idő és kedvező szerencse ismét visszaadhatják. De amiről a nemzet félve a szenvedésektől, önként lemondott, annak visszaszerzése mindig nehéz és mindig kétséges..."
(Deák Ferenc)

„Nem túlzás tehát azt mondani, hogy a vétóhoz való viszony fehéren-feketén megmutatja majd, hogy ki az, aki nemcsak üres közhelyekben, de a tettekben is hűséges a nemzetéhez és a hazájához. És ki az, aki beszéljen bármilyen tudálékosan vagy mézesmázosan, tulajdonképpen csak egy ócska nemzetáruló."

A Demokrata tavalyi írásának közzététele Molnár Balázs, Novák Előd, Ágoston Balázs és a kuruc.hu szerkesztősége segítségével történt.

Kérésre a teljes írást megküldjük.
(vet @ praemium.ro)

*

Orbán Viktor: Európa az autonómiák otthona – Tusnádfürdő, 2004. 07. 24., 2005. 09. 28.
Fotóval: http://erdely.ma/jegyzet.php?id=12951

Ami az autonómiát illeti, meggyőződésem szerint ez lesz a romániai demokrácia igazi fokmérője. Ha egy országban az ott élő közösség autonómiát akar, de ezt megtagadják tőle, ez az állam nem épített ki olyan minőségű demokráciát, amely az Európai Unióban egyébként a tagság előfeltétele. Szeretném nagyon egyértelműen megfogalmazni a véleményemet: ha megtagadják az Erdélyben élő magyaroktól az autonómiát, akkor Románia szerintem nem kellő alappal kéri felvételét az Európai Unióba, és ez a vélemény valószínűleg nem csak magyar vélemény, hanem minden olyan ország véleménye lesz, ahol egyébként természetesnek veszik az autonómiát.

Autonómiát Önök soha nem fognak kiegyezéssel elérni Romániában. Vagy kiállnak érte, erőt mutatnak fel, megszervezik magukat és kikövetelik, vagy nem lesz autonómia. Tömegtámogatás nélkül – és a modern demokráciának az a lényege, hogy tömegdemokrácia annak minden hibájával és előnyével együtt – az erdélyi magyar politikai elit megegyezéses és hagyományos eszközökkel soha nem tud autonómiát elérni Erdélyben. Ezt csak és kizárólag tömegtámogatással lehet megtenni, ehhez pedig az kell, hogy az ember ne féljen a választóktól: meg kell őket szervezni, pártokat, szervezeteket kell létrehozni, hinni kell abban, hogy a tömegtársadalmak tömegdemokráciát eredményező rendszerében ha sikerül elegendő köztámogatást összegyűjteni egy eszme vagy egy intézmény követelése mögé, akkor az meg fog születni. Ezért arra kérek mindenkit, hogy mélyen érezzük át annak a történelmi felelősségét, hogy az elkövetkező tizenöt-húsz évben valószínűleg nem jön vissza olyan kedvező nemzetközi csillagállás az autonómia ügyében, mint amilyen Románia európai uniós taggá válásának pillanata. Most lehet kellő súllyal, most lehet kellő nemzetközi megértéssel és szimpátiával porondra lépni az autonómia érdekében. Attól tartok, hogy néhány év múlva már nem lehet. Azt hiszem, hogy aki most nem az autonómiát állítja minden más kérdést meghaladóan az itteni politikai célkitűzések középpontjába, az valószínűleg történelmi hibát vét, és egy olyan esélyt mulaszt el, amely nem tér vissza. Nem tudjuk, hogy így van-e, de valószínű, hogy nem tévedünk nagyot.

(Talán meg kellene kérdezni személyesen, például az OV honlapon, hogy akkor most mivel is szorítjuk sarokba Romániát autonómia ügyben?) (office@erdely.ma)

Tisztelt képviselők!

(Kapta valamennyi parlamenti képviselő – a szerk.)

Ha a magyar parlament megszavazza a románok EU csatlakozását, újból bizonyságot tesznek diplomáciai dilettantizmusukról. Ugyanis a NEM szavazat az egyetlen valamire való fegyver, amivel engedékenységre kényszeríthetjük a románokat a székelyek és mások autonómiája ügyében.

Köztudomású, hogy a románoknak mindig összehasonlíthatatlanul jobb volt a külföldi propagandájuk és a diplomáciájuk. Kitűnően kihasználták a változó szeleket. Minden szerződést aláírtak, a nekik kedvezőkhöz ragaszkodtak, de soha nem tartották be a számukra kedvezőtleneket.

A mi diplomáciánk hihetetlenül gyenge, mert semmiféle kockázatot nem mer vállalni. Csak a timiditás *(bátortalanság – a szerk.)* jellemzi.

Ha az u. n. nemzeti oldal megszavazza ezt a – csak a románoknak kedvező – törvényt, egy újabb, de még súlyosabb december ötödikével ér fel és végleg eláruljа az erdélyi magyarokat.

Ha a FIDESZ ezt megszavazza, nem számíthat győzelemre a jövőre kiírandó választásokon.

Magyaródy Szabolcs
kettős állampolgár

Nyílt levél a magyar országgyűlésnek

Magyarország Országgyűlésének, az országgyűlési képviselőknek alkotmányos kötelességük felelősséget érezniük a határon kívüli magyarság iránt!

Az Európai Parlament, a Románia EU-hoz való csatlakozásáról szóló 2005. április 13-án jóváhagyott Jelentésében, határozottan megfogalmazta, hogy az erdélyi magyarság védelmére, az önkormányzás és a szubszidiaritás elveinek tiszteletben tartásával különleges intézkedéseket kell foganatosítani. E téren, ez ideig, egyetlen lépés nem történt!

Az erdélyi magyarság, a székelység, közösségi jogaitól megfosztottan, másodrangú polgárként él szülőföldjén, amelyhez ezer éves történelmi múlt köti.

Románia Képviselőházának Közigazgatási Bizottsága szeptember 22-én vita nélkül utasította vissza a Székelyföld autonómia-statútumáról szóló törvénytervezetet, éppen most, amikor az Országgyűlés Romániának az Európai Unióhoz történő csatlakozására vonatkozó törvényjavaslat megszavazására készül. Így akar Románia bejutni az Európai Unióba!

Románia bíróságai és fellebbviteli bíróságai, végleges döntéssel most semmisítik meg azokat a tanácsi [önkormányzati] határozatokat, amelyek a Székelyföld közigazgatási régió törvény általi létesítéséről szóló helyi népszavazások kiírására vonatkoznak. Tehát a székelység az önkormányzáshoz való jogát még a népszuverenitás alapvető eszköze révén, helyi népszavazáson sem nyilváníthatja ki! Így akar Románia bejutni az Európai Unióba!

Székelyföld ma is 76 százalékos többségben levő őshonos közösségének létfeltétele a történelmi régió újralétesítése, az Európai Unióban élő autonóm közösségek által gyakorolt önkormányzási hatáskörökkel való felruházása!

Arra kértük az Európai Uniót, az Európai Parlamentet, hogy Románia addig ne lehessen az EU tagja, amíg Székelyföldnek nem szavatolnak autonómiát!

Tisztelettel arra kérjük az Országgyűlés nagyrabecsült tagjait, hogy Romániának az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló törvényjavaslatot majd akkor szavazzák meg, amikor Románia területi önkormányzást szavatol Székelyföldnek és személyi elvű autonómiát az erdélyi magyarságnak

Megkülönböztetett tisztelettel,

Dr. Csapó I. József,
A Székely Nemzeti Tanács elnöke
2005. szeptember 24.

„Fel fel vitézek a csatára..."

„Az ellenzéki képviselőkön múlik, hogy amit évek óta hangoztatnak autonómia ügyben komolyan is gondolják."

Hende Csaba képviselő úr,
A Polgári Körök koordinátora részére,
Hajrá Magyarország részére,
a Demokrácia Központ részére.

Tárgy: Riadó polgári köröknek: „Fel fel vitézek a csatára..."

Tisztelt Képviselő Úr!

Önhöz hasonlóan magam is részt vettem több ezer emberrel együtt az idei, sőt a tavalyi tusványosi táborban, és élőben hallgattam a Fidesz-MPSZ elnökének Orbán Viktornak beszédét. Ott nemcsak mi, jelenlévők, de mint később kiderült több százezren sőt milliók, akik a médiában követték az eseményt értelmezték úgy a beszédet, hogy a Fidesz-MPSZ rendíthetetlenül elkötelezte magát nemcsak a kettős állampolgárság, de az autonómia ügye iránt is. Mi több, már a tavalyi tábor alatt Szilágyi Zsolt MPSz alelnök új köszönési formát vezetett be: **Egészséget és autonómiát!**

Egy-két napra vagyunk attól, hogy a román parlament illetékes bizottsága ismét elutasította RMDSZ-es képviselők által beadott SZNT autonómiatervezetet.

Hétfőn szavaz az Országgyűlés Románia EU-s csatlakozásáról, mely törvény, mint az Országgyűlés honlapján bárki számára elérhetően látható 2/3-os.

Tehát az ellenzéki képviselőkön múlik, hogy amit évek óta hangoztatnak autonómia ügyben komolyan is gondolják, vagy csak duma habbal? A sokat hangoztatott Ausztria védőhatalmi státusz modelljét a „Történelem" tálcán kínálja fel az ellenzéknek, csak élni kell természetes ellenzéki jogával és kötelességével.

Lehet, hogy a december 20-i – azóta már rég „halott", hogy Orbán Viktort idézzem – EU-s Alkotmány ratifikációjához hasonlóan az ellenzék döntő többsége most is ellentételezés nélkül támogatja a Gyurcsány-kormányt, hogy az majd Bukarestben a közös román-magyar kormányülésen parádézhasson a Fidesz által is megszavazott 2/3-os EU-s csatlakozási törvénnyel? Közben Székelyföldön román rendőrök – a rend őrei – vernek meg magyar embert. Még rémálomnak is rossz.

Tisztelt Hende Csaba Képviselő Úr!

Kérem küldje szét fenti soraimat a polgári körökhöz, hogy tájékozódhassanak, és képviselőikkel hétvégén megbeszélhessék a hétfői szavazást. Ha ezt elmulasztaná bármi oknál fogva a történelem ítélőszéke előtt Önt teszem első számú felelőssé választópolgári minőségemben minden kisebbségi sorban élő magyaron elcsattant pofonért a jövőben.

Tisztelettel:

Okos Márton,
választópolgár, aki a Nemzeti Konzultációt komolyan veszi
Budapest, 2005. szeptember 23.

Románia útja az EU-ba Erdélyen át vezet?

257 igen, 121 nem szavaz (kik közül 86-an jelen vannak) 6 nem és 1 tartózkodás. Szeptember 26.-án ennyire futotta! Szeptember 26.-án Magyarország nem élt a lehetőséggel, hogy felhívja a világ figyelmét Romániának az önkormányzatisággal szembeni merev és elutasító magatartására. Így szeptember 26 odakerült december 5 mellé! A képviselőházban is megismétlődött a nemzeti szégyen! A magyar képviselők többsége, jobb és baloldaliak egyaránt(!) kimondták, hogy őket nem érdekli Erdély vagy az ott élő honfitársaink sorsa, nem érdekli őket a nemzet jövője. Ez a többség csak a húsosfazékhoz kíván közelmaradni, s ennek érdekében azt teszik ami a pártfőnök érdeke.

Ugyanakkor akadtak magyar szívű, nemzetben (és NEM a húsosfazék felé tülekedő pártklikkekben gondolkozó) képviselők is. Ilyen volt az a 6 független képviselő: **Balogh László, Boros Imre, Ékes József, Körömi Attila, Lezsák Sándor és Medgyasszay László**, akik megérdemlik, hogy nevüket megjegyezzük. De ilyen volt még 116 további képviselő is, 86 jelenlévő, de nem szavazó, 31 igazolatlanul és 4 igazoltan távollévő, akik ugyan engedtek pártvezetőik nyomásának annyiban, hogy nem szavaztak ellene a felháborító határozatnak, de azért azzal üzenetet is küldtek választóiknak, hogy rá sem szavaztak arra! (Fidesz-83, Mszp-27, Független-5, Szdsz-3, Mdf-3).

Ne gondoljuk, hogy baj az ami történt! Nem baj! Jó tudni, hogy eljött a nagytakarítás ideje! Jó tudni, hogy egyik párt vezetősége sem jobb a másiknál! De azt is jó tudni, hogy így, ilyen lépésekben formálódik, alakul a demokrácia. Így tanul, tájékozódik a magyar közvélemény. Így tudja meg a szavazó, hogy melyik képviselő érdemli meg az ö szavazatát és melyik nem. És így tudja meg, hogy nem szabad vakon csak pártokat támogatni, hanem az egyéni képviselőre kell adni a szavazatainkat!

És persze így tudja meg a képviselő is, hogy szavazói odafigyelnek tetteire, hogy újraválasztatása nem azon múlik, hogy mit mond, hanem azon, hogy mit tesz! S beszélhet ö hazaszeretetről napestig, ha tettei az ellenkezőjét bizonyítják. Ezért nagyon fontos, hogy a következő képviselő választáson a magyar szavazó levonja a helyes következtetést és megtisztítsa a mi országunk házát. Nem kell

ehhez sok! Csak annyi kell, hogy a szavazó tudja a képviselője nevét, S HA AZ ILLETŐ IGENNEL SZAVAZOTT, akkor ne szavazzon rá!

Jól tudjuk, hogy minden szavazást követ egy újabb szavazás. Tudjuk, hogy a jelenlegi pártjaink vezetői mind megbuktak a tegnapi vizsgán! De tudjuk azt is, hogy csak a magyar szavazókon múlik a következő szavazás kimenetele! Rajtuk múlik, hogy a következő választáson magyar szívű jelöltekre adják-e szavazataikat? Mert meg kell tanulnunk végre, hogy a vak párt-lojalitás a demokrácia legnagyobb ellensége! Nem az a fontos, hogy valamelyik párt jobb vagy baloldalinak nevezi magát, hanem az, hogy annak vezetői tisztességes, szavahihető, korrumptálhatatlan emberek legyenek. És persze az sem baj, ha a hazug pártok szétesnek és létrejön egy ideológiák feletti, a nemzeti érdekeket és a magyar kibontakozást szolgáló koalíció.

Lipták Béla
a Yale egyetem volt tanára

*

Amennyiben a Fidesz csak tartózkodott volna hétfőn, akkor is a 168 szavazata a 6 független képviselő nem szavazatával együtt 174 lett volna, szemben a 173 MSzP-SzDSz-MDF igennel! Tehát a törvény elfogadását tudta volna befolyásolni Ugyanakkor az országgyűlés napirendjén a törvény kétharmadosként szerepelt. (vet@praemium.ro)

A Fidesz a feles törvényt is megállíthatta volna, nemhogy a kétharmadost!

Románia uniós csatlakozási szerződésének szavazási adatai név szerint.

Forrás: http://www.parlament.hu/internet/plsql/ogy_szav.szav_lap_egy?

Az erdélyi magyarok megosztottak a kérdésben

A román külügyminisztérium különös elégedettséggel fogadta, hogy a magyar parlament nagy többséggel ratifikálta a Románia és Bulgária csatlakozási szerződését.

A román külügyi tárca közleményében megjegyzi, hogy Magyarország a második állam, amelyik jóváhagyta az említett szerződést. Hétfőn Markó Béla, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség elnöke is üdvözölte döntést. Tőkés László, az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács elnöke viszont idő előttinek tartja a határozatot. Szerinte meg kellett volna várni Románia őszi uniós országjelentését...

...A szavazás alatt a **Jobbik** aktivistái egy három méter széles, „Ne legyetek hazaárulók!" feliratú transzparenst lógattak le a parlamenti ülésterem karzatáról, hogy felhívják a figyelmet Székelyföld autonómiájának biztosítására. A karzatról színes szórólapokat is szórtak az ülésterembe.

A jobboldali párt egyik aktivistáját, Novák Elődöt – miután arra figyelmeztette a honatyákat, hogy „kezükben van Erdély jövője" – a karzatra felérő kormányőrök vezették el.

Bár az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács (EMNT) támogatja Románia európai uniós csatlakozását, a magyar Országgyűlésnek nem kellett volna ilyen sietősen döntenie ebben a témában – fejtette ki az MTI-nek Tőkés László református püspök, az EMNT elnöke. A püspök szerint az Országgyűlésnek nem kellett volna szavazásra bocsátani a csatlakozási szerződés jóváhagyását a Romániát érintő novemberi országjelentés előtt. Markó Béla romániai miniszterelnök-helyettes, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség elnöke ugyanakkor jelentős döntésnek nevezte a törvényjavaslat elfogadását; márcsak azért is, mert néhány hét múlva kerül sor Bukarestben a közös román-magyar kormányülésre.

[HUNSOR medencefigyelő - ® HUNSOR -]

*

A minapi gyászos szavazás előtt 61 évvel, éppen szeptember 26-án a Maniugárdisták 13 ártatlan magyart gyilkoltak meg az erdélyi Szárazajtán, tudjuk, Gyantán és Erdély-szerte máshol is folyt a román vérengzés. A pesti dunaparti képviselők a kisantanttól az európai unióig mindenkit képviselnek, csak a magyar érdeket nem, elősegítik a perverz kizsákmányolást, hiszen ők is abból élnek, kenőpénzért eltékozolják az ország vagyonát, elnézik a magyarellenes uszítást és annyira gyávák, önzők, hazugok, szemforgatók, pozőrök, kétszínűek, irigyek és mohók, hogy az minden képzeletet alulmúl! Aztán választásnál ismét becsapják a népet, a felelősség alól kimagyarázkodnak, elcseszik a lehetőségeket, mint az országimázst. De ájtatoskodnak, zarándokolnak, körmenetelnek, munkásfórumoznak és összehízelgik a nyugdíjasokat, agyonsimogatják a kisgyerekeket, mintha mi sem történt volna. Ezek itt nem magyarok a pesti parlamentben! – tisztelet a kevés kivételnek. Egy gonosz meddőhányó semmirekellő máladékai, szívük helyén salak, agyuk helyén agyag, a fölöslegesnél is rosszabbak: kártékonyak. *(NA)*

*

A Magyarok Világszövetsége szerint a Fidesz Orbán Viktor vezetésével elárulta az erdélyi magyarokat. A szövetség hangsúlyozza: nem az MSZP-SZDSZ, hanem a Fidesz döntötte el a szavazást. Amennyiben ugyanis a Fidesz 168 képviselője ugyanúgy nemmel szavazott volna, mint a 6 független politikus, akkor együtt 174 szavazatukkal megállíthatták volna a nemzetre rontást. Ez is mutatja, hogy mennyit érnek a tusnádfürdői nagy szavak: SEMMIT! – fogalmaz nyilatkozatában az MVSZ.

*

Telefonon köszönte meg Calin Popescu Tariceanu román miniszterelnök Gyurcsány Ferencnek, hogy a magyar Országgyűlés elsődlegességet biztosított a Románia európai uniós csatlakozásáról szóló szerződés ratifikálásának – közölte a kormányszóvivői iroda. A magyar kormányfőt román kollégája tegnap kora este hívta fel. Gyurcsány Ferenc és Calin Popescu Tariceanu a magyar és a román kormány együttes üléséről is egyeztetett egymással, amelyre a tervek szerint néhány héten belül, Bukarestben kerülhet sor.

((VG) Hunsor)

*

A mai (szept. 30.) Ziua című (román nyelvű) napilapban, a következő címmel jelent meg a hétfői szavazás:

Románia EU-s csatlakozását bojkottálta Orbán és a Fidesz (Orban si FIDESZ au boicotat aderarea Romaniei la UE).

A cikk linkje:

http://www.ziua.net/display.php?id=185732&data=2005-09-30

Utána, pedig elkeserítő a fórum tartalma, ahol már a magyarországi magyarok kitiltását javasolják egyesek, hogy ne látogathassák az itteni „nyámúréjukat", vagyis a rokonaikat.

A fórum linkje:

http://www.ziua.net/f.php?zyear=2005&prevpage=&thread=185732&page=

*

2004 nyarán Orbán még így szólt: „ha megtagadják az Erdélyben élő magyaroktól az autonómiát, akkor Románia nem kellő alappal kéri felvételét az Európai Unióba". 2005. szeptember 26-án már nem így gondolta, igent nyomott. Az igennel szavazók világosan megmutatták, hogy magasról tesznek a nemzeti érdekre. Hogy pontosan annyi felelősséget éreznek a határon túli magyarságért, mint kormánypárti társaik. És sokak számára a legfájóbb, hogy Orbán Viktor is köztük volt, akit a Fidesz sok botlása és következetlensége ellenére máig a párt lelkiismeretének véltek.

(nemzetpolitika)

*

Az árulók „gesztusát" megérteni, vagy számukra mentséget keresni soha nem szabad. Mi lett volna Eger sorsa, ha Dobó próbálja mentegetni Hegedűst?!

Aki igennel szavazott, az ócska nemzetáruló.

András Imre (vet@praemium.ro)

ADOMÁNYOK (Ft)

Belföld:		
Kálmán Győző	Szombathely	5.000.-
Szűcs Melinda és Levente	Kozármislény	1.000.-
Szakács Károlyné	9024	5.000.-
Sándor Gabriella	Bp.	1.000.-
Reiter József dr.	Bp.	4.000.-
Tarr Ferenc dr.	Nyíregyháza	25.000.-
Miskolczi János	Bp.	2.000.-
Külföld:		
Zsidó László dr.	Olaszország	4.500.-

Köszönjük!

Alapítványunk – mint az már sokak számára közismert – a minimálisra kénytelen visszaszorítani tevékenységét. Ennek kapcsán **térítésmentesen** felajánljuk az alábbi tárgyakat határon túli, vagy ottani tevékenységet kifejtő itthoni szervezeteknek (egyházaknak), indokolt esetben magánszemélynek.
Jelentkezés kizárólag drótpostán:
azerma @ dunakanyar.net

Olivetti memóriás írógép – PT 505
2 db asztali telefon – TRIFON 2000
2 db falra szerelhető telefon – Contemporary 2-9170A
Digitális telefonközpont – Panasonic KX-T 616108 308 EASA-PHONE
Digitális telefonközpont – TRITON TFX-206 2/6 kp
Szkenner (fekete-fehér) – Hewlett Packard Scan Jet II .p
Cirill betűs táskaírógép – Orteh P P-215-09
Szalagos számológép – Brother 1286

FONTOS TÁJÉKOZTATÓ

Olvasóink egy jelentős része bizonyára emlékszik lapunk 49. számában megjelent azon közlésre *(Történelmi lecke fiúktól – Erdélyi Magyarság 2001/49. p.)*, miszerint a **239745/2001. (XII.18.) Korm. h.** értelmében *(Megjelent: Határozatok Tára, A Magyar Köztársaság Kormányának Hivatalos Lapja, Bp.,2001. dec. 18. – 55. szám.)* döntés született alapítványunk támogatásáról. Ez biztosította volna az alapítványnak, ill. a lapnak nem csak a túlélést, hanem hosszú éveken át az anyagi biztonságot is. Ezt azonban bizonyos fideszes erők elszabotálták. A nemrégiben kirobbant „kémügy" s főként a szeptember 26.-i parlamenti árulás óta a kétkedők számára ez az ügy is minden bizonynyal érthetőbbé, világosabbá válik.

Anélkül, hogy részletekbe merülnénk, tájékoztatásul közöljük az ügy jelenlegi állását, ill. a különböző jövőbeni lehetőségeket.

Alapítványunk a szégyenteljes eljárást természetesen nem hagyta annyiban és pert indított. Az évek óta tartó per jelenleg ott tart, hogy felülvizsgálati kérelmet nyújtottunk be a Legfelsőbb Bírósághoz, aminek elbírálása folyamatban van. Számunkra kedvező döntés esetén alapítványunk helyzete a bürokrácia útvesztői miatt is csak hosszú idő elteltével stabilizálódhat. Amennyiben viszont új eljárás kezdődne, ez az idő még hosszadalmasabb, viszont számunkra kedvezőtlen ítélet esetén már csak egy megoldás marad, a Strasbourgi Emberjogi Bíróság.

Bármelyik variáció alapítványunkat a túlélésre való berendezkedésre kényszeríti, s ez lapunk megjelenését, megjelentetését igencsak bizonytalanná, esetlegessé teheti, teszi a jövőben.

Ezért már most tájékoztatjuk támogatóinkat, és felhívjuk figyelmüket ezekre az eshetőségekre, s hogy támogatásukat ezek figyelembevételével, tudtával folyósítsák a jövőben.

Az Erdélyi Magyarságért Alapítvány

FELHÍVÁS

A Magyar Érdekvédelmi Szövetség tiltakozik a román ingatlan-törvény (Legea nr. 247/19. iulie 2005, modificare, completarea legea Fondului Funciar nr. 18/19991.) módosítása ellen, mely visszaállítja a 42. pont érvényességét, mely szerint az 1945-1989 között elkobzott föld-, erdő- és más ingatlantulajdon visszaigénylését csak a román állampolgárok számára teszi lehetővé. Ez a módosítás nem csak a tulajdonhoz való jogot sérti és ellenkezik az Európa Tanács *restitutio in integrum* előírásaival, de még attól a jogtól is megfosztja a volt tulajdonosokat, hogy kártalanításban részesüljenek, vagy attól is, melyet egy másik román törvény engedélyez, hogy a föld- és erdőtulajdont örökölt nem román állampolgár egy éven belül eladja földtulajdonát.

Tiltakozunk ez ellen a külföldi állampolgárokkal szembeni diszkrimináció ellen, kérjük a diszkrimináció megszüntetését és az erőszakkal elvett jogos tulajdonok visszajuttatását az Európa Tanács előírásainak tiszteletben tartásával, melyet az Európai Unióba belépni szándékozó Románia ilyen durván megsért.

Egyúttal felhívjuk az igényjogosultak figyelmét, hogy sürgősen kérjék román állampolgárságuk visszaadását, vagy elnyerését (Románia területén születettek és közvetlen leszármazottaik ezt jogosan kérhetik), hogy erre hivatkozva nyújthassák be jogigényüket a polgármesteri hivatalhoz, ahol ingatlan vagyonuk van. A szűkre szabott határidő szeptember -22. melynek elmulasztása jogvesztéssel jár és ennek lekésése miatt később nem érvényesíthetik jogigényüket. (*Román Parlament 2005. július 19-én sürgősségi kormányrendelettel módosította a föld, erdő, épületingatlan törvényeit - ami a Román Hivatalos Közlöny 653/22. július 2005. számában megjelent. A törvény 60 nap határidőt ír elő az új igények benyújtására, ami újra minden érdekelt számára kötelező – a szerk.*)

Fontos tisztázni, hogy a már beadott jogigények érvényesek-e, vagy meg kell ismételni és a folyamatban lévő perekben ez a törvénymódosítás nem zárja-e ki a román állampolgársággal nem rendelkezők jogos restitúcióját, melyet az eddigi törvények biztosítottak.

Magyar Érdekvédelmi Szövetség
Katona Szabó István elnök

Az Erdélyi Magyarság külföldi képviseletei:

Amerikai Egyesült Államok:
Maria Orbán-Bihary
402 East 65th street 2B
New York, NY. 10021
Tel.: (1)212-744-7946
Fax: (1)212-744-0614

Ausztrália:
Jed Productions, Józsa Erika
Cím: 22 Marinelle Street Manly Vale
2093 Australia
Tel./fax: 612-9907-6151

Belgium:
gr. Teleki Kálmán
Bovenberg 122
1150 BRUXELLES
Tel.: (02) 770 16 01
Bank: 310-0737944-54

Dánia:
Dansk-Ungarsk Seiskab,
Hortensiavej 12. 1857 Frederiksberg C

Hollandia:
K. A. Pehlig-Stubnya,
Muzenlaan 5, 2353 KB. Leiderdrop,
Postabank No. 653 557
Tel.: 07/89-03-31

Izrael:
Páll Tibor
Street Puah 6 A/5
35311 Haifa
Tel.: 528780

Kanada:
Kate Karácsony, Pannonia Books Ltd.
P. O. Box 1017 Postal Station „B"
Toronto, Ont. M5T 2T8
Tel./Fax: (416)5353-963

Nagy-Britannia:
Klára Morvai, Hungarian Book Agency
P. O. BOX 1956
Durham DH1 2GA
Tel.: 00 44-191-272-2446
Fax: 00 44-191-368-4198

Olaszország:
Maria Toth Pittaluga
Mellbodes 41.09045 Flumini (CA)
c/c N 15853 096
Tel.: 70-830-309

Svájc:
Anikó Parragi
8046 Zürich, Wehntalerstr Str. 295.
Tel.: 41/1/372-3201
Zürcher Kantonalbank
Któ. Nr. 1118-0298.950 Zürich

Svédország:
János Járai
Fagotgr. 5/B, 223 68 Lund,
Tel.: 046/14-70-81
Postgiro: 6310 106-7

Azokban a – főleg európai – országokban ahol nincs lapunknak képviselője, olvasóink támogatásukat akár címünkre postázott csekkel, akár **money orderrel** rendezhetik, de küldhetnek postai „COUPONT" is. Amennyiben magyarországi ismerőseiken keresztül akarnak támogatást nyújtani, úgy kérésre (akár üzenetrögzítőnkön keresztül is) csekket küldünk.

kívánják, mind a végzés, mind a kivonat az állam hivatalos nyelvén, vagy azon törvényhatóság jegyzőkönyvi nyelveinek egyikén is kiadandó, a melynek területén a telekkönyvi hivatal van.

12. § A felebbezett perekben, ha azok nem-magyar nyelven folytattattak, vagy nem-magyar okmányokkal vannak ellátva, a felebbviteli bíróság mind a pert, mind az okmányokat, a mennyiben szükséges, magyarra fordíttatja azon hiteles fordítók által, a kik a felebbviteli bíróságoknál államköltségen lesznek alkalmazva, s a pert ezen hiteles fordításban veszi vizsgálat alá.

Végzéseit, határozatait és ítéleteit a felebbviteli bíróság mindig az állam hivatalos nyelvén fogja hozni.

Leküldetvén a per az illető első bírósághoz, ez köteles lesz a felebbviteli bíróság végzését, határozatát, vagy ítéletét minden egyes félnek azon nyelven is kihirdetni s illetőleg kiadni, a melyen ez azt kívánja, a mennyiben az a nyelv a bíróságnak ügykezelési, vagy a törvényhatóságnak valamelyik jegyzőkönyvi nyelve volna.

13. § Az államkormány által kinevezett minden bíróságok hivatalos nyelve kizárólag a magyar.

14. § Az egyházközségek, egyházi felsőségeik törvényes jogainak sérelme nélkül anyakönyveik vezetésének s egyházi ügyeik intézésének, nemkülönben - az országos iskolai törvény korlátai között - iskoláikban az oktatásnak nyelvét tetszés szerint határozhatják meg.

15. § A felsőbb egyházi testületek és hatóságok önmaguk állapítják meg a tanácskozás, a jegyzőkönyv, az ügyvitel és egyházközségeikkel való érintkezés nyelvét. Ha ez nem az állam hivatalos nyelve volna: az állami felügyelet szempontjából a jegyzőkönyvek egyszersmind az állam hivatalos nyelvén is hiteles fordításban felterjesztendők.

Ha különböző egyházak s egyházi felsőbb hatóságok érintkeznek egymással, vagy az állam hivatalos nyelvét, vagy azon egyháznak nyelvét használják, a melylyel érintkeznek.

16. § Egyházi felsőbb és legfelsőbb hatóságok az államkormányhoz intézett beadványaikban ügyviteli, vagy jegyzőkönyvi nyelvöket s hasábosan az állam hivatalos nyelvét, a törvényhatóságokhoz s azok közegeihez intézett beadványaikban az állam nyelvét; vagy, ha több a jegyzőkönyvi nyelv, azok bármelyikét: az egyházi községek pedig, mindezen hivatalos érintkezéseikben az államkormány és saját törvényhatóságaik irányában az állam hivatalos nyelvét, vagy saját ügykezelési nyelvöket; más törvényhatóságok irányában pedig az illető törvényhatóságok jegyzőkönyvi nyelvei egyikét használhatják.

17. § Az állam s illetőleg a kormány által már állított, vagy a szükséghez képest állítandó tanintézetekben a tanítási nyelvnek meghatározása, a mennyiben erről törvény nem rendelkezik, a közoktatási minister teendőihez tartozik. De a közoktatás sikere, a közművelődés és közjólét szempontjából az államnak is legfőbb czélja levén; köteles ez az állami tanintézetekben a lehetőségig gondoskodni arról, hogy a hon bármely nemzetiségű, nagyobb tömegekben együtt élő polgárai az általok lakott vidékek közelében anyanyelvökön képezhessék magukat egészen addig, hol a magasabb akadémiai képzés kezdődik.

18. § Azon területeken létező, vagy felállítandó állami közép és felső tanodákban, a melyeken egynél több nyelv divatozik, azon nyelvek mindenikének részére nyelv- s irodalmi tanszékek állítandók.

19. § Az országos egyetemben az előadási nyelv a magyar; azonban az országban divatozó nyelvek és azok irodalmai számára, a mennyiben még nem állíttattak, tanszékek állittatnak.

20. § A községi gyűlések maguk választják jegyzőkönyvök s ügyvitelök nyelvét. A jegyzőkönyv egyszersmind azon nyelven is viendő, a melyen vitelét a szavazatképes tagoknak egy ötöde szükségesnek látja.

21. § A községi tisztviselők a községbeliekkel való érintkezéseikben azok nyelvét kötelesek használni.

22. § A község saját törvényhatóságához, annak közegeihez és az államkormányhoz intézett beadványaiban az állam hivatalos, vagy saját ügykezelési nyelvét; más törvényhatóságokhoz s azok közegeihez intézett beadványaiban az állam hivatalos nyelvét, vagy az illető törvényhatóság jegyzőkönyvi nyelvei egyikét használhatja.

23. § Az ország minden polgára saját községéhez, egyházi hatóságához és törvényhatóságához, annak közegeihez s az államkormányhoz intézett beadványait anyanyelvén nyújthatja be.

Más községekhez, törvényhatóságokhoz s azok közegeihez intézett beadványaiban vagy az állam hivatalos nyelvét, vagy az illető község, vagy törvényhatóság jegyzőkönyvi nyelvét vagy nyelvei egyikét használhatja.

A törvénykezés terén a nyelv használatát a 7-13. §-ok szabályozzák.

24. § Községi s egyházi gyűlésekben a szólás jogával bírók szabadon használhatják anyanyelvöket.

25. § Ha magánosok, egyházak, magán társulatok, magán tanintézetek és törvényhatósági joggal nem bíró községek a kormányhoz intézett beadványaiknál nem az állam hivatalos nyelvét használnák: az ily beadványokra hozott végzés eredeti magyar szövegéhez a beadvány nyelvén eszközlőtt hiteles fordítás is mellékelendő.

26. § Valamint eddig is jogában állott bármely nemzetiségű egyes honpolgárnak épen úgy, mint a községeknek, egyházaknak, egyház-községeknek: úgy ezentúl is jogában áll saját erejökkel, vagy társulás útján alsó, közép és felső tanodákat felállítani. E végből, s a nyelv, művészet, tudomány, gazdaság, ipar- és kereskedelem előmozdítására szolgáló más intézetek felállítása végett is, az egyes honpolgárok az állam törvényszabta felügyelete alatt társulatokba, vagy egyletekbe összeállhatnak, és összeállván szabályokat alkothatnak, az államkormány által helybenhagyott szabályok értelmében eljárhatnak, pénzalapot gyűjthetnek, és azt, ugyan az államkormány felügyelete alatt nemzetiségi törvényes igényeiknek is megfelelően kezelhetik.

Az ilyen módon létrejött művelődési és egyéb intézetek - az iskolák azonban a közoktatást szabályozó törvény rendeleteinek megtartása mellett, - az állam hasonló természetű s ugyanazon fokú intézeteivel egyenjogúak.

A magán intézetek és egyletek nyelvét az alapítók határozzák meg.

A társulatok s általok létesített intézetek egymás között saját nyelvökön is érintkezhetnek; másokkal való érintkezéseikben a nyelv használatára nézve a 23. § határozatai lesznek szabályozók.

27. § A hivatalok betöltésénél jövőre is egyedül a személyes képesség szolgálván irányadóul; valakinek nemzetisége ezután sem tekinhető az országban létező bármely hivatalra, vagy méltóságra való emelkedés akadályául. Sőt inkább az államkormány gondoskodni fog, hogy az országos bírói és közigazgatási hivatalokra, s különösen a főispánságokra, a különböző nemzetiségekből a szükséges nyelvekben tökéletesen jártas s másként is alkalmas személyek a lehetőségig alkalmaztassanak.

28. § A korábbi törvényeknek a fennebbi határozatokkal ellenkező rendeletei ezennel eltöröltetnek.

29. § Ezen törvény rendeletei a külön területtel bíró s politikai tekintetben is külön nemzetet képező Horvát-Szlavon- és Dalmátországokra ki nem terjednek, hanem ezekre nézve nyelv tekintetében is azon egyezmény szolgáland szabályul, mely egyrészről a magyar országgyűlés, másrészről a horvát-szlavon országgyűlés között létrejött, s melynél fogva azok képviselői a közös magyar-horvát országgyűlésen saját anyanyelvükön is szólhatnak.

Szamizdat – 2006! – Magyarország!

Add tovább! – Másold! – Add tovább! – Másold! – Add tovább!

Lovas Istvánnak az alábbi nyílt levelét a Demokrata c. folyóirat(!) „kicenzúrázta", így az ott nem jelenhetett meg.
Marad a szamizdat terjesztés, mint a „hőskorszakban".

Pokorni Zoltán
a Fidesz alelnöke

„Amíg nem leszünk elég bátrak, hogy szembenézzünk a valósággal, amíg nem leszünk képesek újra közös célokat megfogalmazni, amíg nem találjuk meg a módját, hogy minden magyar részesévé váljon a közös céloknak, addig a magyar nemzet nem lesz erős, addig nem lesz közös felemelkedés, addig nem leszünk urai az életünknek, addig csak túléljük és nem megéljük a saját életünket". *(Orbán Viktor-nak 2005. augusztus 19-én a Szabad Európa Központban elhangzott beszédéből.)*

Tárgy: Annak indoklása, hogy miért szavazok önökre

Tisztelt Alelnök Úr!

Ha Orbán Viktornak a fent idézett sorait úgy kell értelmezni, hogy a valósággal való szembenézés kritikátlan dicshimnuszok zengését jelenti saját magunkról és önökről, akkor nyilván én tévedek. Ugyanis én úgy szeretek olvasni egy szöveget, ahogyan azt írják vagy mondják. Rendkívül szégyellem magam, hogy 15 évvel 1990 után meg kell indokolnom – most először –, amiért nem maradok otthon és elmegyek szavazni. Mégpedig önökre, mert önök a jobboldal egyetlen pártja, amelyre ha szavazok, szavazatom nem vész el.

Azt is hozzá kell tennem – mint a Demokrata augusztus 27-én, a Gesztenyés-kertben rendezett „Sajtóklubján" is elmondtam –, hogy önökre kell szavaznunk. Ugyanakkor az indoklás kötelességem, mivel az itt január közepén Habony Árpád kampánystratégájuknak írt nyílt levelem meglepetésemre erős visszhangot váltott ki. Akkori levelem lényege az volt, hogy a Fidesz lagymatag magatartása olyan, amelynek következtében igen sok, korábban lelkes jobboldali szavazó megfáradt a politikától és ha a választásokról van szó, már csak legyint. Leírtam azt a véleményemet is, hogy a választók a világon mindenütt az erőt mutató pártokat kedvelik. Nyilván ön nálam a téren is jóval tájékozottabb és tudna ellenpéldákat felsorolni, melyekre e lap olvasói is biztosan kíváncsiak lennének. Akkori levelemet azzal fejeztem be, hogy ha önöknek az ellenfél nyálának letörlése továbbra is kampánystratégiájuk alapja marad – mint volt a korábbi kampányban – és ha önöknek mindegy az olyan emberek lelki állapota, akik itt végre mást szeretnének látni, mint amit eddig tapasztaltak, akkor meggondolom, hogy szavazás helyett netán otthon maradjak-e. Ennyit a fél évvel ezelőtti levélről. Most pedig annak indoklása, hogy miért megyek el mégis önökre szavazni, és miért kérem meg azokat ugyanerre, akiket elérek.

De kezdjük az ön Gesztenyés-kerti rendezvény előtti tévészereplésével. Tudjuk azt, hogy ön a Demokrata ugyanezen a helyen rendezett ünnepére tavaly eljött, ami miatt a balliberális média keményen megtámadta. Most önt a Nap-keltében a rendezvény előtti napon megkérdezték, hogy elmegy-e a Gesztenyés-kertbe. Majd következett e folyóirat szapulása. Az egyik kérdező az adófizetők pénzéből működtetett köztévében „Hajrá MSZP!!!"-t kurjantó Fiala János volt. Ön szelíden elmondta, hogy nem jön el, mert nem kapott meghívót. Holott talán nem csak én, hanem más jobboldali szavazók is azt várták volna, hogy ön megdöbbenését fejezi ki egy ilyen kérdésen és visszakérdezi Fialát, hogy egy hajrá MSZP-ző miként merészel egy ilyen kérdést feltenni? És netán azt is hozzá kellett volna tennie, hogy Fiala különösen örüljön, hogy egyáltalában fogadja egy olyan embernek a kérdését, akinek rádióműsorában egyebek között az ön pártjának vezetői és ismertebb jobboldali újságírók válogatott megölése volt napirenden. Ez elmaradt. Amit megszokhattunk. Pedig párttársai ezt a szolidaritást megérdemelték volna. Az újságírók is, akiket a Medgyessy-Gyurcsány kurzus idején közismert bírók ítélnek elzárásra és milliókra csak azért, mert a mai Magyarországon az ítéletek előre sejthetők a kiszignálás után, vagyis hogy melyik ügyet melyik bíró kapja, és a bíró a valóság bizonyításától is eltekinthet. Egyébként első levelem megírása óta semmi nem változott. Ahogyan a jobboldalon az együttműködés, az összjáték és a kemény fellépés fehér holló volt, most is az maradt. Miután ez nyílt magánlevél, emlékeztetem a jobboldali együttműködés hiányának egy-két példájára. El tudja-e képzelni ön azt, hogy fordított esetben, vagyis ha például egy olyan népszerű Sajtóklubot sugároznak a másik oldalon, mint amilyet az ATV terjesztett annak betiltásáig, akkor az MSZP/SZDSZ emberei nem gondoskodnának-e az első pillanattól annak finanszírozásáról? Noha a Sajtóklubnak összetartó szerepéről felesleges lenne vitatkozni: ha nem lett volna oly nagy ereje, a másik oldal nem támadta volna akkora vehemenciával, és nem tilltatta volna be. És önök e program szereplőit nem hívták volna meg a második forduló előtti, hatalmas Kossuth-téri tüntetésen a Parlament előtt emelt dobogóra, amikor oly nagy volt a tét. De önök sem akkor, sem a későbbi és a Budapest TV-n ismét betiltott Sajtóklub miatt – amelyben az önök politikusai szerepeltek és kaptak fórumot – és érdekében egyetlen egyszer nem emelték fel a kagylót. Sem a betiltás előtt, sem utána. Még egy „sajnálom"-ra sem. De nem szeretném, ha ezt a levelet sirámok töltenék be. Melyek mellesleg nem azok, csak példák, amelyek mutatják, hogy a mi oldalunk hatékonysága rendkívül gyenge. Nem beszélve a langymelegség kontraproduktivitásáról. Önöknek végleg el kellene dönteniük, hogy például vállalják-e azokat az újságírókat, akik arra igyekeznek rábírni a választókat, hogy ne ábrándoljanak ki és menjenek el szavazni? A Fidesz vezetői közül egyik sem volt jelen a Gesztenyés-kertben a Demokrata ünnepségén. Egy fideszes hölgy szerint azért, mert mindannyian Kőszegen voltak „továbbképzésen". Nekem az az érzésem, hogy helytelen volt ijedelmet mutatni a sajtó múlt évi támadása után.

Vagy netán oly fontos volt minden vezetőnek Kőszegen lenni egy több napos tanácskozáson, amelyen olyan urak kaptak bő szót, mint Gerő András, Vértes András, Sárközy Tamás és Markó Béla, miközben távollétükkel jelezték, hogy önöknek a Gesztenyés-kert kínos? De a Nap-kelte nem. Ugyanis ez a viselkedés előre vetítheti egy újabb olyan négy éves kormányzást, amelyet a Martonyi-féle vonal jellemzett. Arra a külügyre gondolok, ahol az önök választási vereségének számomra még mindig meglepően gyors (a nyilvánvaló csalásokra gondolok) elismerése után pezsgőt bontottak. Vajon ismét olyan négy évre számíthatunk, amikor az A Hét és hasonló műsorok éppen a vegetáláshoz sem elegendő pénzt kapnak, míg Kende Péter, Medgyessy nevelt lánya, Vámos és Kepecs urak és a többiek zsebelik be a nagy pénzt? Olyan négy évre számíthatunk, amelyben az MSZP/SZDSZ és baráti szervezeteinek belföldi és nemzetközi sajtókampányai eredményeként (miután önök egyetlen nemzetközi sajtókonferenciát nem voltak képesek megrendezni, noha még ígérték is nem egy alkalommal) ismét hatalmasakat rúgnak majd önökbe? Olyan négy évre számíthatunk, amikor a napnál világosabban a másik oldallal összefonódott emberek kapják a pozíciókat és munkájukat senki nem értékeli majd ki az ellenféllel való összejátszás bizonysága után sem, helyükön hagyva őket? Olyan négy évre számíthatunk – és remélem e nyílt levél olvasói ha mást nem, ezt feljegyzik egy papírszeletre –, amikor Gerő András Habsburg Intézete kapja évente a százmilliókat, de nem villamosítják a villany nélküli tanyákat? Olyan négy évre számíthatunk, amikor ismét azt fogják mondani, hogy nem tudnak lecserélni pedigrés gazembereket, mert „nincs kivel", miközben százával hevernek majd asztalukon a több nyelvet beszélő, fiatal, tisztesség diplomások önéletrajzai? Olyan négy évre számíthatunk ismét, amikor a barátaik ötleteire és leveleire szokásukhoz híven nem válaszolnak? Vagy amikor 150 milliárdos kárt okozóknak nem kell bíróság elé állniuk? Attól tartok, hogy lesz a dologban valami. Nem véletlen, hogy annyira elterjedt a szkepszis. Amikor Orbán Viktor arról beszélt, hogy a törvényellenesen és gyanúsan privatizált vagyonokat visszaveszik, a Magyar Nemzet augusztus 30-i számában Csermely Péter így kezdte vezércikkét: „Amit Orbán Viktor mondott, az kevés és gyenge". Majd ezt írta: „Először Horn Gyula pendítette meg az 1994-es választási kampányban, hogy minden egyes tranzakciót felülvizsgálnak. Utána Orbán Viktor jelentette ki 1998-ban, hogy a gyanús ügyleteket felülvizsgálják. 2002-ben megint az MSZP vélekedett úgy, hogy a Fidesz által privatizált cégek esetében lépni kell. Most megint Orbán Viktor van soron. 2010-ben az akkori ellenzék pedig valószínűleg ismét elő fog állni a koncepcióval. Történni ellenben eddig nem történt semmi". Mint ahogyan alig történt valami az olyan intézmények építésében, melyek kormányfüggetlenek, vagyis amelyeket nem lehet megfojtani azzal, hogy a jobboldal elveszíti a választásokat. Ma a jobboldalnak nincs egyetlen intézménye, amely például Nyugaton érthető nyelven képes lenne megfogalmazni és a megfelelő helyre eljuttatni azokat az égbekiáltó jogsértéseket, amelyeket ma Magyarországon az emberi szabadság és a demokrácia szférájában elkövet a jelenlegi koalíció. És a Nyugat – ezért önöket rendkívüli felelősség terheli – egyszerűen nem tudja, hogy mi folyik ma Magyarországon. De mindennek ellenére a 2006-os szavazáson egyszerűen nem tudnék otthon maradni. És másokat nem arra kérni, hogy szavazzanak önökre. Azokat is, akik már feladták és teljes apátiába süllyedtek. Ugyanis ez a banda, amelyik ma kormányon van, egyszerűen nem maradhat a helyén. Kár, hogy odáig süllyedtem, hogy most először nagyrészt e miatt, nem pedig egy jobb jövő reményében megyek el szavazni. Ha egyetlen fideszes vezető eljött volna a Gesztenyés-kertbe, ahol több tízezer jobboldali szavazó fogadta volna őt kitörő lelkesedéssel, akkor nem csak „ezek ellen" mentem volna el szavazni. Egyetlen egy. Ez volt az utolsó csepp a pohárban. Nem több, Pokorni úr.

*

Lovas István írásával kapcsolatban ellenvéleményt jelentek be. Előljáróban elismerem, hogy még a kiváló mimikrivel rendelkező legrosszabb Fidesz is jobb, mint a legjobb MSZP, de az én szememben egy Fidesz diktatúra is diktatúra. Lépten nyomon rengeteg jel mutat arra, hogy a Fidesz mindent elfelejtett, és semmit nem tanult. Akkor pedig visszajönnek az agresszív, pökhendi, nagyképű, félművelt, öntelt, szervilis, karrierista, nyikhaj aparatcsikok, akik azonban legkisebb erő láttán azonnal meghunyászkodnak, s akik egy jelentős része erősen összefonódott az MSZP-vel (sajnos az SZDSZ-szel is), és saját magukkal. Most Simicskáról, Ganspergerről, Stumpfról (az iratégető belügyminiszter exvejéről – a szerk.) és a velük egy bordában szőtt tejtestvéreikről, a hozzájuk hasonlókról még nem is esett szó, mert ők is visszajönnek, ill. el sem mentek. Fontos volna, hogy legyen a Fidesz mellett egy olyan (un. nemzeti) párt, amelyik szükség esetén kordában tarja őket. Sajnos, ezek bedarálása a Fidesz részéről folytatódik, s ez fog még több embert elriasztani attól, hogy elmenjenek szavazni, túl azon, hogy sok MSZP-SZDSZ ellenes ember sem megy majd el azzal az indokkal, hogy „a Fideszre márpedig én nem szavazok". A valóban elveszett szavazatok ezek lesznek tehát!

A dolgok mai állása mellett éppen ezért az első körben – ellentétben Lovas Istvánnal – nem a Fideszre szavazok, csupán a másodikban, ha szükséges. Ha szavazatom ennek ellenére elvész, ezt a kockázatot vállalom.

Több is veszett Mohácsnál és az utolsó 15 évben még annál is több, s nagyon félő, hogy a dolgok mai állásánál – ha a Fidesz gyökeresen nem változtat „(ön)érdekorientált", áruló viselkedésén – ez a kezdet csupán.

Ez a szeptember 26.-i parlamenti szavazással világosan be is bizonyosodott – az álarc lehullott.

Atzél Ferenc